

M.A. RELKOVIĆ
SATIR
U VERSHE SLAVONCU

Matija Antun Relković

SATIR

U VERSHE SLAVONCU

Vinkovci, 1997.

Matthias Antoine de Retkovich
Premier Lieutenant au Régiment
de Comte de Mercy d'Elapou
Né le 1er Janvier 1737.

A. A. Relkovich
Edna M. Jew

GRADSKO POGLAVARSTVO VINKOVCI
OGRANAK MATICE HRVATSKE VINKOVCI

MATIJA ANTUN RELKOVIĆ / SATIR

Pretisak

Izdavači:

Gradsko poglavarstvo Vinkovci
Ogranak Matice hrvatske Vinkovci

Knjižnica »DOM«
Knjiga 6

Uredničko vijeće:
Mladen Karlić
Marko Landeka
Dražen Švagelj

Urednik:
Marko Landeka

UDK 886.2-087-13

RELKOVIĆ, Matija Antun
Satir u vershe Slavoncu / Matija
Antun Relković. - Vinkovci : Matica
hrvatska, ogranak : Gradsko
poglavarstvo, 1997. - XIV, 56 str. ; 24
cm. - (Knjižnica Dom ; knj. 6)

Str. I-XV: Ratne skule Matije Antuna
Relkovića / Ružica Pšihistal.

ISBN 953-6015-17-X (Ogranak MH Vinkovci)

I. Ratne skule Matije Antuna Relkovića

Matija Antun Relković,¹ rođen je 6. siječnja 1732. u Svinjaru (Davoru), na Savi, na samoj međi prema turskome carstvu, tek tridesetak godina iza protjerivanja Turaka i u svojem vojnomkrajiskom slavonskom *vilaetu* proveo cio životni vijek, napuštajući ga tek za vojevanja po tuđim zapadnoevropskim bojistima.

Pjesnik, prozaist, gramatik, prevoditelj s njemačkoga, latinskoga i francuskoga², u hrvatskoj književnoj historiografiji zabilježen je kao prvi slavonski pisac "svjetovnjak", autor Satira, najpopularnijeg djela stare slavonske književnosti kojim na tematskom planu unosi posve suvremenu, svjetovnu tematiku, a na jezičnom svojom zavičajnom ikavskom štokavštinom u prepreporodno doba, zajedno s A. K. Miošićem na jugu Hrvatske, označava prvu fazu u standardizaciji suvremenoga hrvatskog jezika. U matičnoj književnoj sredini predstavnik je prosvjetiteljstva,³ čiji je značaj za slavonsku

¹ Premda je u pisanju prezimena našega pjesnika udomaćena verzija Reljković, kako pišu: T. Maretić, S. Ivšić, D. Boranić, I. Scherzer, V. Vodnik i većina suvremenih istraživača, primjerice: R. Bogišić, I. Frangeš, J. Vondina, D. Fališevac, P. Pavličić i dr., u našoj znanosti o književnosti nazočna je i druga verzija: Relković. Relković pišu: M. Kombol, S. Ježić, T. Matić, S. Tropeš, M. Peić, D. Švagelj i dr. Reč je zapravo o dvojbi u primjeni etimološkoga ili grafičkoga kriterija. Prema etimološkom kriteriju pravi lik piševe prezimena jest Reljković izvedeno od lika Reljo kao hipokoristika imena Relja, dok je prema grafičkomu to Relković, u osnovu na izvornu grafiju piševe prezimena: Relkovich. T. Matić kao argumente u prilog svojoj odluci da koristi oblik Relković piše: "U starim se spisima ime porodice piše ponajčešće 'Relkovi', a uz to 'Relkovic' i 'Relkovic'. Matija Antun se potpisivao 'Relkovich', premda je inače u svojim spisima (izuzevši 1 ispred i u virkovačkom rukopisu i 1 izdanju Satira) razlikovao 1 do 1. Usp. predgovor knjizi: *Djela Matije Antuna Relkovića*, SPH knj. XXIII, Zagreb 1916., str. V. Usp. i argumente J. Vondine u prilog drugoj tezi: predgovor knjizi: *Antun Kačić Miošić, Razgovor ugodni narodu slavonskom / Matija Antun Relković, Satir iliti divji čovjek*, Zagreb 1988., str. 7. Naša odluka za grafički lik Relković motivirana je, ne samo argumentima neprijepornih autoriteta u istraživanju slavonske književne baštine, kao što su T. Matić i D. Švagelj, nego je i u skladu s temeljnim nakanama ovoga izdanja: kao preisak izvornoga piševe rukopisa, u ovom je obliku prezimena sačuvana izvorna piševe grafija.

² Književni rad Matije Antuna Relkovića u cjelosti obuhvaća ova djela: *Slavonske literice s lijnim molitvama i naukom kršćanskim naučite* (sl. 1761.); *Satir iliti divji čovjek u terše Slavoncem* (sl. 1762.); *Novu slavonsku i njemačku gramatiku* (Zagreb 1767., II. izd. Wien 1774., III. izd. Wien 1789.), *Prava i pomiljivo spisana odmarina* (Osijek 1776.); *Satir iliti divji čovjek. U prvom dilu pita u terše Slavoncem, a u drugom Slavonac odputa u terše Satiru. Od istog početnika od prvih pomakljanja očim, uzmišljen.* (Osijek 1779.); *Postanak naravne pravice i dužnosti ljudskih iz nje izviraću* (Osijek 1794.) *Nak je svašta iliti sabiranje pametnih riči i kripotnih dila ljudskih* (Osijek 1795.). Poslije piševe smrti u rukopisu je ostao prijevod *Ezopovih, Fedrovih i Pilpajevih basana i Nauk politični i moralni od Pilpaj - bratine, filozofa milijanskoga*. Usp. kritičko izdanje svih Relkovićevih djela, osim gramatike: *Djela Matije Antuna Relkovića*, Stari pisci hrvatski XXIII, Jugoslavenska akademija, Zagreb 1916. Priredio i predgovor napisao Tomo Matić.

³ Prosvjetiteljstvo jest temeljna determinanta koja određuje europsko i hrvatsko XVIII. stoljeće, ali primarno nije mišljen kao književna kategorija, nego filozofska doktrina racionalno-empirijskoga i znanstvenoga usmjerenja, pa se o prosvjetiteljskom poetičkom modelu može govoriti samo uvjetno. Usp. problematizaciju ovoga pitanja na primjeru Relkovića kod Z. Posavca, *Relković i estetika*, u zborniku: *Vrijeme i djelo Matije Antuna Relkovića*, Osijek 1991., str. 105-117. Pjesnici "prosvjetitelji" ponajčešće su valorizirani generaliziranom tvrdnjom kako među njima "nema književnika koji bi se isicali dubinom i šinom nadahnuća", kako je primjerice u R. Bogišića, *Književnost prosvjetiteljstva*, u knjizi: M. Franičević, M. Švelc, R. Bogišić, *Povijest hrvatske književnosti*, sv. 3, Zagreb 1974., str. 294. Pod prosvjetiteljstvom se ponajčešće misli na pučko-didaktičnu usmjerenost širim narodnim slojevima, ali on u tome slučaju nije ni eminentno estetički fenomen niti je vremenski verificiran. U tom slučaju može se govoriti o prosvjetiteljstvu poslije i prije Relkovića, primjerice kod pripadnika nedovrhačkoga klara: franjevača i isusovaca koji ujedinjuju pastorizaciju, gospodarsko uzdizanje i opismenjavanje slavonskoga puka, a tada je on u kontradiktornosti s prosvjetiteljstvom u europskom smislu (*Age de lumière, Age of enlightenment, Aufklärungszeit*) uz koje se, pak, ponajčešće povezuje emancipacija od istina vjere i Božje objave u korist iskustvenog i razumskog mišljenja. Usp. D. Pejović, *Francuski prosvjetiteljski filozofija*, Zagreb 1982. U političko ideološkom smislu pod prosvjetiteljstvom se podrazumjeva prosvjetni apolitizam i službena državna politika: terezijanske reforme i josefinizam (1740-1790.), a u najširem smislu iz aspekta postmoderne historiografske svijesti, prosvjetiteljstvo je pojmljeno kao posljednji veliki moderni europski građanski pokret i duhovni temelj novoga vijeka koji, po definiciji najznačajnijega teoretičara postmoderne J. F. Lyotarda, uspostavlja vladavinu "velikih prijevjesti" o emancipaciji čovječanstva inaugurane već tvrdnjom I. Kanta iz 1784. kako je prosvjetiteljstvo "izlazak čovjeka iz malodobnosti koju je sam stvorio". U njima ključnu ulogu imaju pojmovi kretanja kao što su neprekidan napredak, promjena, razvitak i sl.

osamnaestoljetnu književnost ravan ulozi koju je dubrovačko-dalmatinskoj književnosti odigrala renesansa a u kajkavskoj reformacija. Istovremeno, njegovo je ime postalo metaforom priključivanja novooslobođene slavonske pokrajine, poslije dvjestogodišnje prinudne i mučne šutnje, matici hrvatske književnosti.⁴

Svojom je pak izvornom, egzistencijalnoantropologijskom dimenzijom, rođen i odgojen u graničarskoj vojničkoj sredini, a po zvanju profesionalni vojnik i ratnik, tipičan primjer, *exemplum* življenja slavonskih krajišnika, kojima je dužnost, uz uživanje zemlje, kao "carevog vlasništva", neprekinutost vojevanja za interese vladarske kuće. Kao i svaki drugi muškarac s navršenih šesnaest godina on postaje vojnikom: od tada pa sve do pedeset i četvrte godine, kada je s plemićkom titulom pl. od Ehrendorf i kao "real invalid" s 50 forinti mirovine, završio svoju aktivnu službu. Iz ratnih arhivskih spisa rekonstruiran je njegov vojnički *cursus honorum*: služeći u početku u Gradiškoj, a potom u Brodskoj pukovnji, on već 1750. postaje zastavnikom, 1753. potporučnikom, 1758. natporučnikom, 1774. kapetanom II klase (*capitaine-lieutenant*).⁵ Isprva brzog napredovanja, njegova se vojnička karijera ne uspinje iznad čina kapetana, koji je već imao i njegov otac: pred mirovinu ponudeni "majorski titul" odbio je riječima: "Kada nisam majorom postao, dok sam mogao majorizirati, što će mi sada prazan titul."⁶

Nasljeđujući očevu sudbinu, on je otjelotvorenje osobitog tipa graničara, koji je: "vjeran »caru«, prolijevao krv po evropskim bojištima, a tko bi znao, da li se koji od tih ratnika ikada u duši zapitao - jer javno se takva pitanja nisu dakako

⁴ Usp. B. Drechsler, *Slavonska književnost u XVIII. vijeku*, Zagreb 1907, str. 6. i d. Ostaje međutim prijemnim koliko se može govoriti o prosvjetiteljstvu kao periodu u hrvatskoj književnosti, i na koji se način može situirati slavonska osamnaestoljetna književnost u korpusu hrvatske književnosti. Pri periodizacijskom nadimenovanju XVIII. stoljeća nerijetko se zatiču oznake bez književnoznanstvene kompetencije. Usp. primjerice u povijestima književnosti: B. Vodnik, *Hrvatska književnost u XVIII. stoljeću*, u knjizi: *Povijest hrvatske književnosti. Knjiga 1. Od humanizma do početka XVIII. stoljeća*, Zagreb 1913, str. 302. i d.; S. Ježić, *Racionalizam i narodno prosvjeteljstvo (XVIII. stoljeće)*, u knjizi: *Hrvatska književnost od početka do danas. 1100-1941*, Zagreb 1944, str. 163. i d.; R. Bogišić, *Književnost prosvjetiteljstva*, u knjizi: *Povijest hrvatske književnosti*, nav. izd., str. 293. i d. Izuzetak je učinjen u M. Korbola, *Povijest hrvatske književnosti do preporoda*, Zagreb 1945. U skladu s autorovom nakanom da odvoji kulturnopovijesne od estetičko-književnih mjerila, premda je provedena načelna klasifikacija po stoljećima, nije uspostavljena klasifikacija na književnopovijesna razdoblja, niti se posebice izdvaja korpus slavonske književnosti, kako je primjerice učinjeno u ostalih navedenih autora: kod B. Vodnika, nav. djelo 1913, str. 342. i d. u poglavlju: *Književni rad u Slavoniji*, kod S. Ježića, nav. djelo, str. 174. i d.; *Prosvjeteljstvo i oslobodna Slavonija* ili kod R. Bogišića, nav. djelo, str. 326. i d., koji M. A. Reljkovića, V. Doberna, i A. Ivanošića obraduje u poglavlju: *Odgojitelji i pjesnici. K. Georgijević, Hrvatska književnost od 16. do 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj i Bosni*, Zagreb 1969, ne uspostavlja periodizacijsko nadimenovanje, nego građu raspoređuje po stoljećima i mjestu rasprostriranja, premda i on u uvodu govori o reformaciji, protureformaciji i prosvjetiteljstvu koji ispunjavaju XVI, XVII, i XVIII st.

⁵ Usp. cjeloviti biografski prikaz: T. Matić, *Matija Antun Reljković*, predgovor knjizi: *Djela Matije Antuna Reljkovića*, nav. izd. 1916, str. 6. i d. Usp. i: I. Scherzer, *Život M. A. Reljkovića*, *Nastavni vjesnik* knj. VIII, 1900, str. 1-7.

⁶ Cit. prema: T. Matić, predgovor knjizi: *Djela M. A. Reljkovića*, nav. izd., str. XIII. O pjesnikovu ocu Stipi, koji je od rane mladosti vršio vojničku službu i zadobio čin kapetana ubivši jednoga turskog bega, koji je haračio u okolici Nove Gradiške usp.: I. Scherzer, nav. rad, 1900, str. 3. Autor navodi pomen pjesnikova oca u narodnim pjesmama sačuvanim kod L. Ilića Oriovčanina, *Lecorike gradiškoga narodnoga graničarskoga puka*, Zagreb 1874. T. Matić ovo demantira tvrdeći kako kapetan Reljković, kojega je opjevala narodna pjesma, nije Matijin otac. Usp. T. Matić, predgovor knjizi: *Djela Matije Antuna Reljkovića*, nav. izd., str. VI.

smjela postavljati - da li će od njegovih prepaćenih muka i prolivene krvi imati također njegova zemlja i narod kakve koristi."

Mladi graničarski satnik, Relković jedan je od onih koji je imao smjelosti takova pitanja postavljati, ne da bi iskazao prevratničke ili buntovne geste nezadovoljstva spram tuđinskih vojničkih zapovjednika: njegov je posluh "carici", kao i svim državnim i vojnim institucijama neupitan, nego da, posve korespondentno prosvjetiteljskom nazoru, i za krajnje moguće apsurdnosti i uzaludnosti ratovanja za druge, poluči najveću moguću korist *hasnu* za sebe i vlastiti narod. Svoj dug prema domovini i *domorodcima* on će odužiti nadmoćnom i mirnom gestom pisanja: knjigom, koju će, umjesto ratnih kolajni, ponijeti iz sedmogodišnjega rata. Riječ je, dakako o, već anegdotski poznatom Relkovićevu sudjelovanju u *prajskome ratu*, njegovu zarobljavanju potkraj 1757. kod Bratislave a potom zatočeništvu u Frankfurtu na Odri, gdje će mu kuća obrazovanog Nijemca i otvorena vrata njegove knjižnice postati idealnim mjestom za pisanje Satira.

Ratovanje postaje zbiljskim genetskim ishodištem Relkovićeve Satira, ne samo zato što će mu dokolica zatočeništva pružiti, inače teško ostvarive, uvjete za pisanje, nego stoga što će mu tek ono dati mogućnost motrenja, procjenjivanja i drugih *vilaeta*, s vlastitim, za kojega je prije mislio "da nema urednijeg" i to samo zato "jerbo drugih nije vidio".⁸ Rat, tako postaje samo "jedna skula, osobito za mlade ljude", prilika za "pohoditi badjavad vilaete, zemlje i gradove onima, koji to želeći prez velikog troška drugačije ne bi mogli".⁹ Samo čovjek prosvjetiteljstva *homo illuminatus* mogao je ovako nadmoćnom samoironijskom gestom razotkriti hijerarhijsku izokrenutost između škole i rata: surova zbilja ratovanja postaje ratnicima vojnokrajiškog *vilaeta* okrutni surogat za sustavno obrazovanje koje nesmetano uživaju žitelji "naprednijih *vilaeta*".

Posvjedočio je to mladi Relković i osobnim životom: školovanje započeto po očevu odlasku u Italiju u franjevačkom samostanu u Cerniku kod fra Mihovila Pavunovića,¹⁰ a nastavljeno vjerojatno negdje u Madžarskoj, naglo je prekinuto kako bi, po svjedočenju njegova starijega suvremenika Jakošića, vlastitome ocu postao "lector et scriba" i postao vojnikom.¹¹ Nedostatak sustavnog obrazovanja, Relković je nadoknadio osobnim samoobrazo-

⁷ T. Matić, *Prosvjetni i književni rad u Slavoniji prije prepona*, Zagreb 1945, str. 22.

⁸ Usp. autorov predgovor II. izdanju Satira iz 1779. godine: u knjizi *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. 61.

⁹ Isto, str. 61.

¹⁰ O organizaciji franjevačkog školskog sustava za obrazovanje svojega podmlatka u okviru samostana, kao nastavak njihove djelatnosti za turskoga doba, usp. T. Matić, *Prosvjetni i književni rad*, nav. izd., str. 30.

¹¹ J. Jakošić, *Scriptores Interimniae vel Pannoniae Saviae nunc Slavoniae dictae anno 1795 conscripti (cum annotatione anni 1830)*. Izdao M. Šupel, Grada 2. 1989. Hrvatski prijevod S. Sršana, Revija 28:1 (1988), str. 72.

vanjem, gotovo nepriličnim za vojnika: nepoznati *Tamburaš slavonski*, po svjedočenju A. Ivanošića, kao i *Momus* s kojim Relković polemizira u predgovoru II. izdanja *Satira* poručuju "... da vojnici nit umidu nit pisati perom smidu",¹² ali i prosvjetiteljski intoniranom željom za znanjem, po kojoj sve, pa čak i rat, može postati skula. Rat kao životna skula, postaje *magistra vitae*, samo onome koji ima za to spreman pogled, koji znade gledati tako da i apsolutni negativitet ratovanja preokrene u pozitivitet pisanja, ne da bi rat bio osobno tematiziran, nego da bi pisanjem i novo stečenim iskustvenim mišljenjem bio nadvladan.

U vrijeme kada su vrlo popularne pjesme o suvremenim bojevima, tzv. *ratnička književnost*,¹³ uglavnom anonimna i iz franjevačkih redova, Relković, profesionalni vojnik i ratnik, o svojem sudjelovanju u ratu izrijekom govori tek u proznom predgovoru II. izdanja *Satira* opisujući okolnosti: vrijeme, mjesto i vlastite autorske nakane, koje su ga nagnale na pisanje *Satira*. Ne gledajući u ratu priliku za junaštvo, nego tek neminovnu i neizbježnu dužnost, on se bez emfaze, posve mirno i ravnodušno, u čemu ne treba vidjeti samo topos skromnosti, autobiografski osvrće na svoje sudjelovanje u ratu:

*"Bivši i ja u rečenom prošastom prajskom ratu s ostalima, ni prvi ni posljednji, ni najbolji, ni najgori, nego u polak, i kako poradi vlastitoga dobitka nisam išao, tako se za njim nisam ni žestio, nego dužnost moju, koliko je od moje strane moguće bilo, činio i obsluživao."*¹⁴

Umjesto teme rata Relković izabire temu duhovnoga prosvjećivanja ratnika, prevodi iz svojega francuskoga molitvenika "*lipi molitvice i nauk krstjanski*", a kako bi se njegovi "*dragi Slavonci*" ovim darom mogli okoristiti, iza predgovora donosi abecedu: velika i mala slova, da i nepismeni nauče čitati. Ovaj Relkovićev prvijenac: *Slavonske libarice s lipimi molitvicama i naukom krstjanskim nakitite*, kao plod njegova novo stečenog poznavanja francuskog jezika, donosi u vjerskim, ono što će godinu dana kasnije donijeti *Satir* u *svitovnim stvarima*. Poput fra Blaža Tadijanovića, vojnog svećenika Brodske regimente,¹⁵ koji u istom sedmogodišnjem ratu dragovoljno odlazi u zarobljeništvo, kako bi svojim suborcima pružio duhovnu okrijepu, uči francuski i

¹² T. Matić, *Prosvjetni književni rad*, nav. izd. str. 75. Optirnije o polemici nakon prvog izdanja *Satira* usp. T. Matić, *ibid.*, str. 74. i d.; Josip Vondra, *Kačić i Relković na razmeđu epoha*, predgovor knjizi: *Andrija Kačić Miošić Razgovor ugodni naroda slovenskoga / Matija Antun Relković Satir ili ti drugi dvok*, nav. izd., str. 63. - 72.

¹³ O korpusu tzv. "*ratničke književnosti*" usp. N. Andrić, *Iz ratničke književnosti hrvatske. Literatura slika XVIII. vijeka*, Zagreb 1902; T. Matić, *Prosvjetni i književni rad*, nav. izd., str. 86. i d. Autor izrijekom veli kako je bilo "neobično što graničarska častnici, po zvanju ratnici, nisu ništa napisali i izdali o ratovima, u kojima su se borili."

¹⁴ Predgovor II. izdanju *Satira*, u knjizi: *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. 62.

¹⁵ O nastojanjima isusovca J. Milunovića, franjevca B. Tadijanovića i "svjetovnjaka" - ratnika M. A. Relkovića, pri iskorjenjivanju nepismenosti usp. T. Matić, *Prosvjetni i književni rad*, nav. izd., str. 39. i d.

objavljuje svoj molitvenik, i Relković u užasu ratne zbilje nalazi novi podsticaj za njezinim ignoriranjem i ovladavanjem. *Slavonske Libarice* Matije Antiuna Relkovića, primjer su i uzor kako moderan čovjek prosvjetiteljstva razriješava nespojivost i kontradiktornost muza i topova, pisanja i ratovanja: *popravljenja i porušenja*.¹⁶ Rat kao *apsolutno porušenje*, koje iza sebe još više od materijalnih, ostavlja ruine duha, nalaže ponad dužnosti, služenja caru, služenje Bogu i domovini, *popravljenju*, duhovnome uzdizanju i prosvjećivanju, *iluminaciji* duša. Za to je osnovna predsprema knjiga, put opismenjavanja, put znanja, kako bi ljudski život prestao ličiti "*dnevu bez sunca*".¹⁷

Relkovićev porter u bakrorezu, kakvog zatičemo u vinkovačkom rukopisu i prvome izdanju Gramatike, slikom predočuje istu duhovnu napetost rata i pisma, rušenja i građenja: iza stroge graničarske vojničke odore knjiga u lijevom, i ratni prizori u desnom kutu, a na dnu u papirnatom ovitku ispisano je *francuskom* grafijom: *Mathias Antonie de Relkovich*. Graničarski časnik sa samog ruba austrijskog carstva, iz južnog ruba *Interamniae*, koji je zahvaćen ne civilnom, nego graničarskom vojnom organizacijom, postavlja svojem zapuštenom i od Turaka *naruženom vilaetu*, mjerila zapadnoeuropske uljudbe, povjeravajući svojoj prosvjetiteljskoj misiji zadatak povratka izvornoj europskoj matici.

Ikonografija njegova portreta, Slavonske libarice i Satir osnivaju se na istim premisama: primaknuti se željenoj i idealiziranoj stvarnosti, kakva je već ostvarena u prosvjećenju Europi. Stoga će donoseći iz Prusije svojega *Satira*, podastrijeti Slavoncima sliku, ponešto hipertrofiranu i u svjesno iskrivljenom ogledalu, kakvi jesu, da bi ih, sukladno svojim prosvjetiteljsko-didaktičnim nakanama, poučio kakvi moraju biti i što trebaju činiti da bi takvima postali.

Iz toga aspekta su oni fenomeni seljačke, narodne kulture kao što su: divan, prelo, kolo kao *turske skule*, moljba, ali i psotka, ašikovanje, čaranje, lijenosti i prije svega nemar prema vlastitome jeziku koji je naružen turcizmima podvrgnuti negativnome sudu. U njima se zrcali zaostajanje slavonskoga sela i njegovih žitelja za ovim idealom i stoga je prvi korak: *via negationis*, neophodan kako bi se raskrinkali njihovi griješni temelji, kako bi se ukazalo na mjeru njihove pogubnosti i neminovnosti pozitivnoga obrata.

¹⁶ U II. izd. *Satira* izd. *Satira* iz 1779. Relković naslovljuje drugo pjevanje: *Porušenje Slavonije kroz česte rate i bojeve*, a treće: *Popravljenje Slavonije posli istražnog Turčina*.

¹⁷ Usp. predgovor *Slavonskim libaricama* i njegovu podudarnost s predgovorom *Satira*: "Hodeći ovo nekoliko godina i vojujući po tudj zemalja vidili smo, moji dragi junaci, posvud lije uredbu koliko u crkvi toliko u svjetovnim stvarima, na toliko da veće onaj, koji ništa ne zna, ni za što ne proštunava se, ali ako ćemo reći, onako niti more poslužiti čestito Bogu niti cesaru, nego je priličan onakoga čovika život, koji ništa ne zna, *dnevu prez sunca*." Citat prema: T. Matić, *Prosvjetna i književna rad*, nav. izd., str. 41. Jedini poznat primjerak ove knjižice nalazi se u Brleđevoj knjižnici u Slavonskome Brodu.

Sedmogodišnji rat doveo je Slavoncima Satira, do tada nepoznatoga šumskoga boga iz antičke mitologije, kako bi im, njima razumljivim jezikom: govoreći u stihovima:

"jerbo su i onako domorodci moji svi pivači i od naravi pjesnici, sva svoja junački učinjena dila u pismu pivaju i u uspomeni drže",¹⁸

otvorio pogled na mogućnost boljeg i sretnijeg življenja, u koji optimistički intonirana prosvjetiteljska svijest još vjeruje. No, kako bi put uopće bio otvoren, Relković kao posve novovjeki *homo illuminatus* nalaže neophodnost da *ratne i turske skule* zamijene nove prosvjećene skule: skule kao institucija znanja:

"Šalji dakle ti u skulu dite / neka uči, jer sami vidite, / da na svitu sve koliko sada / po pismu se i po knjiga vlada." (st. 1859-1862).

II. Vinkovački rukopis

II. 1. Sudbina satire, skromnoga djelca izdanog anonimno u Dresdenu 1762., na malome formatu (12) i 82 nepaginirane stranice, domaćoj književnoj historiografiji odavna je poznata. Ako je vjerovati Relkoviću iz predgovora II. izdanju Satira, tiskanog u Osijeku 1779., "sa slovih Martina Divalda", na 18 nepaginiranih stranica, "od hiljadu i pet stotina knjižica ne osta u dvi godine ni jedna". Danas je jedini poznat primjerak čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, kamo je dospio još u XIX st. iz knjižnice obitelji Brlić.¹⁹

¹⁸ Predgovor II. izd. Satira, cit. prema: Djela Matije Antuna Relkovića, nav. izd., str. 63.

¹⁹ Vidi pretpisak dresdenskoga izdanja Satira: *Satyr diti divji ciotik u vershe Slavoncem Mathie Antuna Relkovića*, Privlaka 1987., uredio i pogovor napisao J. Brutulić.

Treće izdanje Satira izašlo je u Osijeku 1822., a priredio ga je Adam Filipović Heldentalski (1792-1781.), kapelan u Osijeku, kasnije župnik u Gorjanima. Izdavač je ovo izdanje priredio prema II. izdanju Satira i na kraju je dodao Relkovićevu biografiju u dvostrukimovanim petnaesticima pod naslovom: *Knjiž spis života prirodna gospodina Matija Antuna Relkovića, pl. od Ehrendorf, kaplana slavne brodske regimento i početnika knjige ove*.

Četvrto izdanje Satira objelodanjeno je u Osijeku "tiskom i troškom Dr. Lehmana" 1857., a priredio ga je Požarevanin Janko Jurković (1827-1889), mladi namjesni učitelj osječke gimnazije, uz Strossmayerovu pomoć. Jurković je mijenjao ikavske oblike u ijekavske i uz izdanje objavio reprodukciju Relkovićeva portreta čiji je original jednak sa slikom vinkovačkoga rukopisa i I. izdanja Gramatike. Podaci o životu pjesnika koje objavljuje Jurković, a kaže da ih je dobio od Julića slažu se i upućuju na Jakobišev spis *Scriptores Inverninae*.

Profesor vinkovačke gimnazije Martin Seneković pripremio je i objavio VI. i VII. izdanje Satira nakon što je V. izdanje, koje je izašlo u Osijeku 1871., priredeno je po Jurkovićevu izdanju, bilo rasprodano. Prvo Senekovićovo, a VI. izdanje Satira, izašlo je u Vinkovcima 1875., "bezotiskom Narodne tiskare N. Plavšića". Seneković je po Vinkovačkom rukopisu iznio u bilješkama ispod teksta razlike između starijeg i kasnijega priređenog oblika Satira i osim Satira objavio i *Ezopove i Pilpajere Fabule*, *Nauk političan i moralni Pilpajer* i *Nek je snušta*. U *Otvorjisti čitaom* izdavač govori o vinkovačkom rukopisu, a ikavske oblike mijenja u ijekavske. O Relkoviću i njegovim djelima govori profesor Pero Brašnić. Na kraju je dodano *Tumačenje turskih i mih manje poznatih riječi i stvari*. Drugo Senekovićovo izdanje izašlo je u Zagrebu 1895. i sadrži samo Satira. Urednik je izvršio savrnavanje sa Vinkovačkim rukopisom i II. i III. izdanje Satira. Relkovićev životopis je dopunjen novim podacima dobivenim od Ferde Relkovića, župnika u Novoj Gradišci, a u izdanje je uvršten i Filipovićev *Knjiž spis*, objavljen u II. izdanju Satira.

Široj javnosti je međutim nepoznat vinkovački rukopis, premda u znanstvenoj literaturi poznat još iz Matičeva rada *Zur Entstehungsheschichte von Relković Satir*.²⁰ Vinkovački rukopis,²¹ po svemu sudeći Relkovićev autograf i prvopis Satira, koji je do rata čuvan u vinkovačkoj gimnazijskoj knjižnici, odakle je zbog ratne opasnosti izmješten u Požegu, dospio je u ruke studenta bogoslovije Luke Dabića, koji ga je darovao gimnazijskoj knjižnici školske godine 1878.-79. Po svjedočanstvu vinkovačkoga gimnazijskog profesora i izdavača M. Senekovića, on je do 1870. godine ležao neuvezan i zaboravljen među drugim knjigama, tako da je prilično oštećen od knjižnih crva, toliko da bi se posljednji listovi Satira teško mogli čitati bez drugoga vrela. Format rukopisa je 200 x 165 mm, tvrdoga uveza. Tekst Satira sastoji se od 26 nepaginiranih stranica, premda bi se na temelju ostalih rukopisa, koji su paginirani, moglo zaključiti da je i Satir bio paginiran, ali je paginacija vjerojatno odrezana kod uvezivanja. Rukopis je prilično čitljiv: u početku je pismo nešto veće a kasnije sve sitnije i pomnijivije, a na posljednjem praznom listu rukopisa druga ruka prepisala je sedam stihova koji su u originalu nečitljivi zbog bušotina crva. Ispred rukopisa nalazi se Relkovićev portret s riječima: *Mathias Antoine de Relkovich Premier Lieutenant au Regiment le Comte de Mercy d'Esclavonie* i točnim datumom rođenja: *Ne 6 Janvier 1732*.

Vinkovački rukopis u cijelosti obuhvaća četiri Relkovićeva djela:

1. *Ezopove i Federove basne*
2. *Čudoredne pripovjetke Pilpaj bramine*
3. *Nauk političan i moralski od Pilpaj bramine*
4. *Satir*.

Osmo izdanje Satira (priredio: R. Strohal u Zagrebu 1896), kao i deveto (priredio D. Bogdanović u Zagrebu 1909) namijenjeno je za školsku uporabu.

Napominjemo i dva izdanja Stefana Raića (Beč 1795 i Budim 1807.) u slavenoserbskoj obradi, kao i dubrovačku rukopisnu preradu Marka Marinovića na "slovenski" 1828. Rukopis se čuva Dominikanskoj knjižnici u Dubrovniku.

Od ostalih izdanja isbiću se cjelovita izdanja Relkovićevih djela: već navedeno Matičevo kritičko izdanje u SPH knj. XXIII, Zagreb 1916., kao i: *Relković Matija Antun: Odabrani tekstovi*, priredio Ferdo Nikolić u Zagrebu 1952-3. U novije vrijeme vrijedno je istaknuti izdanja priređena prema II. izdanju Satira: *Matija Antun Relković, satir ili drugi čvrak*, Osijek 1974., priredio i predgovor napisao Ivo Bogner i *Andrija Kačić Miošić, Razgovor ugodni namda slovenskoga / Matija Antun Relković, Satir ili drugi čvrak*, nav. izd., priredio i iscrpan predgovor napisao Josip Vondra.

Iscrpnije obavijesti o izdanjima Satira vid. T. Matić, predgovor knjizi: *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. XVI i d.; D. Švagelj, *Matija Antun Relković, Bibliotičar i knjižničar u Vinkovcima 1800-1870*, Godišnjak Pododbora Matice hrvatske Vinkovci 3:1964., str. 178-191.

²⁰ Archiv für slavische Philologie, XXXVI, 1916., str. 476-482.

²¹ O Vinkovačkom rukopisu usp. uz navedeni rad T. Matića, predgovor knjizi: *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. XXV-XXVIII; S. Tropsch *Vinkovački rukopis Relkovića Satira i prvo štampano izdanje*, Spomenica o stopedesetogodišnjici državne gimnazije u Vinkovcima 1780-1930 Osijek 1930., str. 99-107. Usp. isto u vinkovačkoj gimnazijskoj spomenici: *Naših dvjesto godina*, Vinkovci 1980. gdje su objavljeni i dijelovi vinkovačkog rukopisa Satira; D. Švagelj, *Da li je "Vinkovački rukopis" Relkovićeva "Satira" autograf Matije Antuna Relkovića?* Vinkovačke novosti, god. II. br. 17 (32), 1. maj 1953., str.; V. Frkan, *Relkovićevi rukopisi*. U *Zborniku: Vrijeme i djelo Matije Antuna Relkovića*, Osijek 1991., str. 213-219.

Satir je u vinkovačkom rukopisu u osnovi sukladan dresdenschkom izdanju iz 1762. godine, premda postoje nezanemarive razlike, na koje se u kritičkom izdanju Satira dosljedno poziva T. Matić.²² U vinkovačkom rukopisu Satir nema naslova nego odmah počinje *Satyr u Vershe Slavoncu*, nedostaje i prozni uvod u dresdenschkom izdanju naslovljen kao *Pokazanje*, gdje se pripovijeda početak Ezopove fabule kako se Slavonac sijekući u šumi drva, namjerio na Satira, dok je završetak Satira istovjetan u rukopisnoj i tiskanoj redakciji i naslovljen kao *Fabula*. Tekstološka analiza rukopisne redakcije Satira ukazuje i na brojne ispravke i dodatke koji su uneseni u sam vinkovački rukopis. Tako je naslov druge pjesme prvobitno glasio: *Uzrok, zashto u Slavony neima Skulah*, a tek kasnije dodano je sprijeda: *Satyr kaxe*. Naslov treće pjesme prvobitno je glasio: *Pokazuiese da u Slavony imadu Skule*, a poslije je dodano: *Satyr*, dok je se izbrisano, iz čega se može zaključiti da je i naslov prve pjesme: *Satyr u Vershe Slavoncu* tek kasnije unesen i to prema tiskanome izdanju, čemu inklinira i činjenica da se Satir, poslije navedenih naslova više ne pojavljuje sve do 1757. stiha gdje Slavonac odgovara Satiru.

Tekstološka analiza ukazuje nam, naime, da je prvopis Satira kasnije izmjenjen i to sukladno dresdenschkom izdanju, iz čega je zaključiti kako je najstarija verzija Satira u vinkovačkom rukopisu morala nastati prije tiskane, dakle prije 1762., ali da su ispravci uslijedili poslije i to vjerojatno između 1764. i 1767. Godina 1767. je Matiću *terminus post quem non*,²³ dok S. Tropsch spekulira kako dresdenschko izdanje i nije tiskano iz ove verzije, nego iz istovjetnoga prijepisa, te da je, budući da mu od 1500 štampanih knjižica toga djela za dvije godine (dakle od 1762. do 1764.) nije niti jedna ostala, "s kojom bi jednu imati želećega prijatelja poslužiti mogao" (iz predgovoru II. izdanju), uzeo je onaj stari (sada vinkovački) rukopis, ispravio ga i dopunio prema tiskanom tekstu, te poklonio jednome prijatelju.²⁴

Ne ulazeći ovom prigodom u relevantnost ovih izvođenja, jer primjeri nas uče da nije uvijek vjerovati autoru, neprijepornom ostaje činjenica, sudeći po uočenim ispravcima i dodacima, da najstarija verzija djela nije sadržavala lik Satira, nego je sam Relković govorio u svoje osobno ime. Tako se najveći broj ispravaka u vinkovačkom rukopisu odnosi na deiktične oblike i izmjene

²² U Matićevu kritičkom izdanju Satira *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., koji je priređen po dresdenschkom izdanju iz 1762. ispod teksta su zabilježene varijante vinkovačkog rukopisa koje odstupaju od dresdenschkog izdanja. Tamo gdje se ispravljeni tekst vinkovačkog rukopisa potpuno slaže s dresdenschkim izdanjem nema posebnih napomena, ali se u bilješkama spominju mjesta koja su u vinkovačkom rukopisu izmjenjena ili izbrisana.

²³ Usp. T. Matić, predgovor knjizi *Djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. XXXI.

²⁴ S. Tropsch, nav. rad 1930, nepag.

zamjenice prvoga lica jednine **ja** i prvoga lica plurala **mi** u kongruentne oblike drugoga lica. Primjerice u 233. stihu i d.:

*Malo prije ja (Satir) sam govorio
i na vašu zemlju potvorio,*

ispod slova **v** u zamjenici **vašu** razabire se slovo **n** i zamjenica **nashu**, što znači da bi prvotna verzija ovako glasila:

*Malo prije ja (Relković) sam govorio
i na našu zemlju pretvorio.*

U 241. stihu i d. prvobitna verzija glasila bi:

*Kada Turke jednoč **istirasmo**
i iz naše zemlje **protirasmo**,*

dok bi druga, konačna verzija glasila:

*Kad Turke jednoč **istiraste**
i iz vaše zemlje **protiraste**.*

Stihovi 57. i d.:

*Znam, junaci da svi izginuše
ali ne znam, kud se knjige diše,
koje bi **nam** jezik uzdržale,*

iz prvotne redakcije promjenjeni su u konačnoj rukopisnoj i tiskanoj redakciji u:

*Znam junaci da svi izginuše
ali ne znam, kud se knjige diše,
koje bi **vam** jezik uzdržale.*

Dosljednost ovih izmjena svjedoči o naknadnoj autorovoj nakani, ostvarenoj u konačnoj rukopisnoj verziji, a potom i tiskanim izdanjima, da vlastiti autorski glas prepusti posrednome iskazivaču: Satiru. Pa dok su ove izmjene i dodaci u vinkovačkom rukopisu identične dresdenskom izdanju, na kraju prve pjesme u vinkovačkom rukopisu ostali su neizmjenjeni ovi stihovi:

*šalji dite, nek bude pravović
to vam želi **Matija Relković**, (str. 145-6)*

koji će u dresdenskom izdanju biti zamijenjeni ovim stihovima:

*šalji dite, nek dobar postane,
to ti kažem **ja** od moje strane."*

Zamjenica ja u tiskanoj redakciji odnosi se na glas posrednoga kazivača Satira, dok je u prvobitnoj redakciji vinkovačkog rukopisa zadržan autorski glas koji pripada piscu djela, bilo personaliziranom kao kad izriekom navodi svoje ime i prezime, ili u vidu kolektivnoga glasa: svoju pripadnost kolektivu kojemu se obraća autor posvjedočuje uporabom zamjenice prvog lica plurala: mi.

II. 2. Dresdensko izdanje objelodanjeno je, kao što je poznato, anonimno, što u kontekstu onodobne slavonske osamnaestoljetne književnosti i nije rijedak slučaj. Potisnuvši na taj način posve svoj glas kao stvarnoga autora i prepustivši ga nestvarnome, izmišljenome liku Satiru, čija funkcija pak nije iznijeti fikcionalne nego stvarne slike iz života onodobne Slavonije, njegov se tekst našao na granici stvarnog, zbiljskog iskaza stvarnosti i čiste fikcije, prepustivši suvremenom čitatelju pluralnost mogućih čitanja među kojima se ona čisto književnoznanstvena tek očekuju.²⁵

Tako je s imenom Matije Antuna Relkovića povezan paradoks: zapamćen u hrvatskoj kulturnoj svijesti ponajviše kao pjesnik, njegovome djelu *Satir iliti divji čovik* s kojim je i ušao u književnost, uskraćuju se odlike književnoga teksta. Njegov je satir naime podjelio sudbinu onih književnih tekstova koje pamti naša i svjetska književna historiografija: o njima se puno govorilo, ali ih se malo čitalo.

U Satiru se vidi vrijedan jezički dokument koji je sačuvao ljepotu zavičajnog narječja posavske Slavonije, štokavštinu ikavskog govora s dosta arhaičnih oblika i starim akcentom, gospodarski dokument koji iznosi aktualne ideje fiziokratizma, donosi problematiku koja zanima sociologe, pedagoge, ekonomiste, etnografe, geografe,²⁶ ali se književnoznanstveno istraživanje Satira ponajčešće zadržavalo na analizi površinske sadržajne razine, i tada ponekad nedovoljno razumljive,²⁷ i odveć simplificirane već topičkim razmatranjima o *turskim skulama*.

²⁵ Na to primjerice upozorava M. Peić u svojim radovima, ističući potrebu da se Satir ne ocjenjuje po sadržaju, nego po izrazu. Autor u Relkoviću prepoznaje predstavnika "deskriptivne poezije" i hrvatskog književnog rokokoa i klasicizma. Usp. njegove radove: "Satir", *Matija Antun Relković: Novo o Relkoviću, Što s njim "Satir", Relković je poznat kao roko, sakupljene u knjizi* M. Peić, *Slavonija-književnost*, Osijek 1984, str. 75-105.

²⁶ Usp. uz već navedene radove T. Matića i T. Matić, *Slavonsko selo u djelima hrvatskih pisaca potkraj osamnaestog vijeka*, u knjizi: *Iz hrvatske književne baštine*, Zagreb-Slavenska Požega 1970; J. Vondruša, *Stilske osobine Satira*, u Zborniku: *Vrijeme djela Matije Antuna Relkovića*, nav. izd., str. 189-193; S. Težak, *Lingvometodički pristup Relkovićevu "Satiru"*, isto, str. 183-189; V. Stipetić, *Agro-ekonomski poruke u djelima Matije Antuna Relkovića*, isto, str. 31-55; V. Belaj, *Relkovićovo mjesto u povijesti hrvatske etnologije*, isto, str. 63-71; R. Bičanić, *Matija Antun Relković kao ekonomist*, u knjizi *Počeci kapitalizma u hrvatskoj ekonomici i politici*, Zagreb 1952, str. 25-31. i dr.

²⁷ Već I. Scherzer nastoji otkloniti nerazumjevanje sadržaja Satira. Usp. njegove bilješke kulturno-povijesnog sadržaja: I. Scherzer, *Tumačenje "Satira" M. A. Relkovića*, *Nastavni vjesnik*, knj. VI., 1989., str. 1-10.

Međutim, i na toj površinskoj sadržajnoj razini obično se drži samorazumljivim kako Relković doista vjeruje u islamsko podrijetlo turskih skula, ne ulazeći pritom u problem njihova svjesna demoniziranja: turske skule su u Relkovićevu pojmovnom sustavu, ali i u kontekstu prosječnoga slavonskoga žitelja, identične vražjim skulama, pa je autor imenujući ih turskim mogao hiperbolično istaknuti njihov poguban značaj. Satir, kritičar i mentor, predočavanjem slika iz suvremenoga života slavonskoga sela iznosi *falinge prid oči*, ne aktualizirajući pritom njihovu estetiku, nego vjersko-čudorednu i utilitarnu dimenziju. Noćno prelo, posijelo, divani, gdje muškarci i u svetac i u radne dane "*zalud side i puše duhane*" (st. 524), pirovi, pa i moljbe "*jere moljba višje kvara čini, / nego hasne onaj dan učini*" (st. 663-4), ne donose nikakvu korist, *hasnu*, niti materijalnu, jer su uzaludan gubitak vremena, niti duhovnu, jer uključuju profane i lascivne radnje. Iz toga aspekta čak i narodno kolo kao *druga turska skula* zaslužuje osudu.²⁸ I to ponajviše stoga što je ono izvedbeni kontekst profanim i lascivnim pjesmama, među kojima su i one o Kraljeviću Marku,²⁹ kojega se slavi kao sveca a:

*"nije zaslužio niti slame / a kamoli da ga ljudi slave, /
jer je bio jedan ubojica, / načinio dosta udovica /
i mlogoga mentovao blaga, / da njeg nije većjeg bilo vraga."*

(st. 412-8)

Lascivnom uvijek oponira religiozno: umjesto slavonskog dvostiha, koji djevojke izvode igrajući u kolu: "*Oj, u Marka Kraljevića sina, / dobar konjic u potaji ima*" (st. 429-30), Relković navodi molitvenu pjesmu: "*O Marijo, majko Božja mila, koja nisi milost uskratila.*" (st. 435-6) Poročnim i raskalašenim postupcima Slavonaca,³⁰ Satir suprotstavlja molitveno-skrbničke: umjesto igranja u kolu, on kao ogled i uzor nudi drugačije *služenje bogu*: odlazak u crkvu i slušanje nedjeljnih *predika i pivanje letanija*:

²⁸ Posve u duhu predromantičah struja, u obranu kola i uopće narodnih pjesama i običaja ustao je M. P. Katančić (1750-1825), u svojoj pjesmi *Satir od kola stud.* Po Apolonovu nalogu muza povijesti Klio posuđava "mladu ludu" Satira, da kolo nije došlo od *Turaka-dla komešluka* nego da se "u Panoniji igralo u staro zlatno doba trista godina prije nego "Turčina Meka poznade". Ova pjesma je jedini sačuvani spis iz redova protivnika Relkovićeva shvaćanja narodnoga života i objavljena je još za njegova života 1791. Usp. *Pjesme Antuna Kanitčića, Antuna Ivušića i Matije Petra Kataničića*, SPH knj. XXVI, Zagreb 1940. Uredio i predgovor napisao T. Matić, str. 306. Zanimljivo je napomenuti kako je prva osuda kola kao vrela nemoralna zabijeljena u Grubiševu katekizmu *Put nateša...* (Venetia 1707). Usp. T. Matić, Prosvjetni i književni rad, nav. izd., str. 44.

²⁹ Usp. nav. rad I. Scherzera 1898, str. 7. Duhovita Relkovićeva zapažanja o Kraljeviću Marku Scherzer povezuje sa sličnim sudom o Kraljeviću Marku kao propalici i "pijancu" koji je gulio narod i sa ženama okrutno postupao, kod C. Gröbera: *Die Königssohn Marko*, Wien 1883.

³⁰ O niskoj razini morala u slavonskome selu usp. I. Scherzer, nav. rad 1898, str. 56: "Krišćani su stali opći s Turcima, te su izgubili svoje dobre običaje. Ženske su se sastajale kod bula na prelu ili u kolu, te su izgubile stid: tako da je nastalo asikovanje."

"jer u crkvu sve koliko ide, / za predikom svetu misu vide, /
a po podne štiju evanđelje / i svakakve molitve od želje, /
pak dičicu oni uče štiti / katekismus i Boga moliti, /
a ne idu u kolo igrati. (st. 475-482)

Relkovićeva varijanta prosvjetiteljstva neodvojiva je od vjerskoga prosvjetiteljstva i sukladna ne s francuskim prosvjetiteljstvom, nego s onim aktualnim u Friedrichovoj Pruskoj: filozofijom Leibniza i Christiana Wolffa, koja uporedno postavlja razum i Božju objavu. Tim više što je ona, tako koncipirana mogla udovoljiti stvarnim potrebama slavonskih žitelja kojima je turska vladavina nepoznavanja i najelementarnijih vjerskih istina. Na taj način Relkovićev rad u matičnoj sredini predstavlja samo nastavak onoga što je započeto ustrajnim pučko-prosvjetiteljskim radom slavonskih isusovaca.³¹

Nove vrijednosti koje zagovara njegov Satir nisu "otrovne" ateističke ideje *illuminata*: Voltaira i Rousseaua koje spominje Ivanošić u predgovoru svojoj knjizi *Svemogući neba i zemlje stvoritelj* (Zagreb 1788.), nego je autoritet razuma sukladan autoritetu Božje objave, što je posvjedočeno i brojnim pozivima na Sveto pismo. Tek iza vjersko-čudorednih vrednota koje su usklađene s prosvjetiteljski intoniranim načelima zapadnoeuropske uljudbe kao što su: poštivanje ljudskoga rada kao aktivne preobrazbe sebe samoga i okoline, vjera u moć odgoja i moć znanja, štoviše njihova politizacija, ravnopravnost među spolovima³² i uopće na humanijim načelima zasnovani ljudski odnosi, slijede pragmatičko-utilitarne vrednote materijalnog blagostanja i upute za bolji *gazdaluk*. Opustošena zemlja, neobrađena polja, loše timarenje stoke i priprosto kućanstvo,³³ samo su odraz duhovnoga *porušenja* za čije su *popravljanje* neophodne škole, ali ne kao ustanove sekularizirana znanja, nego škole koje su tek "*svete crkve stupi*" (st. 1931), jer "*prez bogoljubstva vaše znanje ne valja ništa*" (st. 137-8) i "*zaludu ti što zavijaš tilo, / kad je meso oko duše gnjilo*. (st. 843-5).

³¹ Usp. nastojanja slavonskih isusovaca u XVIII. st. oko religioznoga i školskoga odgoja "turskim običajima zaraženog slavonskoga stanovništva: F. Fancov, *Isusoci i slavonska knjiga XVIII. stoljeća*, Jugoslavenska knjiga VI, 1922., str. 181-193; 365-380; 455-462. Kao štitelj pučko-prosvjetiteljskih ideja Relkovićeva Satira prije Relkovića ističe se osobito isusovac požeškog kolegija: J. Milunović. Kao i Relković, Milunović za osnov pučke prosvjete uzima školu i knjigu koje jedine mogu iskorijeniti poroke narodnoga života. I Milunović u *Pridgovoru bogoljubnom štocu* u svojem molitveniku: *Šest nadilja na poštenje sv. Alčije Gonzage* (Zagreb 1799) kao rasadlišta svih zala imenuje: *končac* (divan), *jastučac* (kolo) i *prelo*. Usp. i T. Matić, *Prosvjetni i književni rad*, nav. izd., str. 40. i d.

³² Vrijedi citirati stihove koje Relkovićev Satir upućuje zaručniku: "*To ne valja, da ti nju progoniš / i nogama ko robiju gaziš, / jer nije od nogu stvorena, / da je od tebe urek pogazena, / nit od glave, da se ne uzvise / srhu tebe i još ne potisi, / neg od rebra spolak čovika, / da ju ljubiš, jer ti je prišća*. (st. 1411-1418)

³³ Usp. stihove: "*Drugo, nješaš u sobi stolice / ni u kaci čestite police, / nit je gdigod viditi armura, / gdi se krsiše i drugo zutura, / neg po turski na zemlju sjedete / pak orako na zemlji jodete*... (st. 1571-1576)

Analiza osnovnih semantičnih sastavnica ovoga teksta, nije, dakle, svodiva na linearno iščitavanje površinske sadržajne razine i ukazuje nam na potrebu hermeneutičkoga iščitavanja polisemantički strukturiranih raznolikih ideologema i filozofema prosvjetiteljstva. Kada je riječ o eminentno književnostrukturnalnim značajkama ovoga književnoga teksta još je veći broj tek otvorenih pitanja. Satir je ostao žanrovski nedefiniran, premda najveći broj definicija inklinira žanrovskoj oznaci didaktični spjev,³⁴ nije opisana poetika na koju se Satir oslanja, niti je razriješen njegov status: pripada li sferi pučke ili sferi visoke literature.³⁵ Kada je, pak, ipak uvršten u kontekst visoke literature, verificiran visokim estetičkim mjerilima, kakva su primjerice uspostavljena Kanižličevom *Svetom Rožalijom* ili Katančićevim stihovima, Relkovićev Satir zadobio je niske ocjene. Stoga je za njegovu estetsku valorizaciju ostao pradiigmatičan Kombolov sud: "Samo jedno nedostaje u tim stihovima posve, a to je poezija."³⁶ Izuzetna recepcijska prijemčljivost na koju je Satir naišao u širim narodnim slojevima postavši pravom narodnom lektinom, i to vjerojatno ne samo zbog pučkih deseteraca kako se najčešće pominje, bila je uvjetom ostvarenja autorove persuazivne funkcije i njegovih prosvjetiteljsko-didaktičnih nakana, ali ne i argumentom njegove estetske vrijednosti. Pa, ukoliko su kao poneki "proplamsaji poezije" prepoznate tek slike, detalji iz seljačkoga života, čemu inklinira i sud kako je Satir poetski najuspješniji ondje gdje je "mozaik ilustrativno - realističkih životnih detalja",³⁷ valjalo bi ih izdvojiti i detaljnije analizirati, ma koliko je njihovo pojavljivanje podređeno autorovoj didaktičnoj nakani. Naposljetku, valjalo bi istražiti, a tu nam vinkovački rukopis može biti od najveće koristi, što je uvjetom da je Satir ipak bio pročitao kao fikcionalan poetski tekst a ne samo referencijalan, zbiljski iskaz stvarnosti, te koju je ulogu u tom književnom promaknuću odigrao upravo lik Satira.³⁸

³⁴ I Kombol i Vodnik izbjegavaju žanrovski naziv Satira, imenujući samo naslov. K. Georgijević, nav. djelo, str. 263, naziva ga spjevom, a J. Vondra, nav. rad, str. 57, didaktički spjev. Ovu žanrovsku oznaku uglavnom prihvaća i P. Pavličić upozoravajući da Satirova participacija u usmenom stvaralaštvu i pučkoj literaturi ne nameće oštra žanrovska određenja, dok D. Fališevac analizira odnos ovoga Relkovićeve teksta s književnim konvencijama satire, preko posrednog kazivača Satira. Usp. P. Pavličić, *Kamo pripada Relkovićev Satir*, u zborniku: *Vrijeme i djelo M. A. Relkovića*, nav. izd., str. 85-95; D. Fališevac, *Što je Relkoviću "Satir"*, isto, str. 95-105.

³⁵ O statusu Relkovićeve Satira i njegovu odnosu spram usmene književnosti usp. gore nav. rad P. Pavličića kao i J. Kekez, *Usmena književnost i tzv. prilika u Relkovićevu književnom djelu*, u zborniku: *Vrijeme i djelo M. A. Relkovića*, nav. izd., str. 117-127. D. Fališevac, gore nav. rad, zastupa tezu da Relković participira na književnoj tradiciji bukolike književnosti i književne vrste satire u prosvjetiteljstvu iznimno popularne, te da se ne može odrediti samo kao pučko prosvjetiteljsko djelo. Usp. Matičeve usporedbe Satira s djelom poljskoga pjesnika J. Koschanowskog: *Satyr albo dziki maż*; T. Matić, *Prosvjetni i književni rad*, nav. izd., str. 73. i d.

³⁶ M. Kombol, *Povijest hrvatske književnosti do preporoda*, II. iz. Zagreb 1961., str. 369.

³⁷ J. Škavčić, *Književnost u Slavoniji u XVIII. stoljeću*, Republika X/23 (1954), str. 251.

³⁸ Gore nav. rad D. Fališevac: *Što je Relkoviću "Satir"*, u cijelosti je posvećen ovome problemu.

Inicijativa za objelodanjivanje ovoga, po prvi put širokoj javnosti dostupnoga Relkovićeve autografa, potekla je u Vinkovcima, gradu u koji Relković dolazi poslije brojnih premještaja po Gradiškoj i Brodskoj regimenti i vojevanja po tuđim bojištima i za tuđe interese, da bi po isteknuću posljednjih godina službovanja u Babinoj Gredi (1782.-1786.) proživio posljednjih dvanaeset godina. U pismu što ga je pisao iz Babine Grede rodaku Brliću veli da je kupio kuću u Vinkovcima i da samo čeka prvi snijeg, kako bi se tamo preselio i "starost u miru proživio",³⁹ a u smrtovnici vinkovačke župe uz Relkovićevo ime ostalo je zabilježeno: "*pater pauperum, exemplar virtutum*".

Vinkovački rukopis poziv nam je da se nakon mnogih inih izdanja Relkovićeve Satira pročita i njegovu prvotna rukopisna redakcija, koja će pronicljivijem istraživaču otkriti ispod kaligrafski oblikovanih slova muku i užitak književnoga rada beskonačnoga ispisivanja, ispravljanja, brisanja, dopunjavanja, te pružiti neophodni usporedni kontekst pri cjelovitijem istraživanju njegova Satira. Naposljetku, shvatiti ga je i kao dug matične sredine prema njemu: što ga imamo i što smo se u njegovu krilu odgojili.⁴⁰

Ružica Pšihistal

P.S. Dijelovi teksta u zagradi koji su oštećeni u rukopisu preuzeti su iz dresdenskog izdanja »Satyra«.

³⁹ T. Matić, predgovor knjizi: *Djela M. A. Relkovića*, nav. izd., str. XIII.

⁴⁰ Riječ je o parafrazi Relkovićevih riječi iz predgovora II. izd. Satira: "Promišljajući na ovaj način, kada se svrši rat, ako ga doživim, što bi ja mojoj otačbini iz tuđih zemalja donio, čim bi joj se barem za to udobrio, što me ima i što sam se u njezinu krilu odgojio", ot. prema knjizi: *Djela M. A. Relkovića*, nav. izd. str. 63.

Satyr u Vershe Slavoncu.

Slavonio zemljo plemenita
 Velletisi lipo uzorita
 Nakichena zelenim gorama
 obalyana csetirim vodama
 Napriliku zemalyskoga Kraia
 Rike teklu Sa csetiri kraia
 Od Jrtotka Dunai voda pliva
 od Zapada Studena Jilova
 Od Po nochi Drava voda mize
 Kod Almasha u Dunai utise
 A od Podne Sava voda tece
 y u Dunai o Biograd cese
 A ti lexish posid ovih voda
 Kano iedna zelena livada
 Dogie tebe lipo namirio
 y Svakakvim plodom nadilio
 Jdaoti, Svakakovog imanja
 kako onoi zemlj obechanya
 Dati rodi Vino y Pshenica
 Komte hrani y Janak y Prica
 Alti zalud Sva druga lipora
 Kadti falli nai lipsha Dobrota
 Dash dobrota Skulle y nauci
 Koie Slide Svi Kolliti puci
 Jmallasi prid cvim Janake
 kako Kaze Pismo y Chronike
 Koj u Vik Slavno Voevashe
 Ovo Jme / Slavonci / dobishe
 S Alexandrom od Macedonie
 Koj njma dade dopushtenje
 Dash u pismu tako govoritechi
 da nemore nitko, postiti techi

Neg daste nam uvik bili virni
 pribivaite u kraljestvu mirni
 J ako kvam koi narod doide
 y uzemlj pribivati poide
 - Uzmidoga vi za vashe kmette
 nek da haracs a nescini shrette
 Za Svidetsbu Svik oblastih ovih
 Zaktinyamso velikomu Jovi
 J takomi Plula y Minerve
 nesumnyte od toga nimerve.
 Ondasi ti bila prosvizlyena
 y s'nauci Svaki nakichena
 Joshsi bila istog onog vika
 prava Matti od mlogih Jezikah
 Rakonoti bash od Magyarstkoga
 od csetstkoga, y od horvackoga
 Josh od Polystkog y od Vandalskoga
 od Moravstkog y od Moscovstkoga
 Al kad Turske Silte navalyshe
 y Pradove lipe razorishe
 Pribivalku. zvoie rastirasho
 Slavoniu K'sebi zadobisho
 Tad nestado Stazie Janaka
 Sve uprave y Svakog nauka
 Znam Janaci da Svi izginusho
 Alli neznam kudse stnyge dishe
 Koiebi vam Jezik uzderzale
 y s'drugimse nebi pomishale
 Kakoseie Turski pomishao
 u vash Jezik tako unishao
 Da vech skoro polak Slavonie
 Jok vallah ym Sluxi, misto nie.

Satyr u Verhse Slavoncu

Slavonio zemlyo plemenita
veiletisi lipo uzorita
Nakichena zellenim gorama
obalyana csetirim vodama
Napriliku zemalyskoga Raia
Rike teku Sa csetiri kraia
Od Jstoka Dunai Voda pliva
od zapada Studena Jllova
Od Po nochi Drava voda micse
kod Almasha u Dunai uticse
A od Podne Sava voda tecse
y u Dunai o Biograd cseshe
A ti lexish posrid ovih vodà(h)
kano iedna zellena livada
Bogie tebe lipo namirio
y Svakakvim plodom nadilio
J daoti Svakakvog imanya
kako onoi zemly obechanya
Dati rodi vino y Pshenica
komse hrani y Junak i Ptica
Alti zalud Sva druga lipota
kadti falli nailipsha Dobrota
Bash dobrota Skulle y nauci
koie slide Svikolliki puci
Jmallasi prid ovim Júnake
kako kaxe Pismo i Chronike
koÿ uvik slavno voevashe
Ovo ime /Slavonci:/ dobishe
S'Aleksandrom od Macedonie
koÿ nÿma dade dopushtenye
Bash u pismu tako govorechi
da nemore nitko posli rechi

Neg' daste nam uvik bili virni
pribivaite u Kraljevstvu mirni
J ako kvam koi narod doide
y uzemly pribivati poide
Uzmitega vi za vashe kmette
nek da hâracs a ne csini shtette
Za Svidocsbu Svih oblastih ovih
zaklinyamse velikomu Jovi
J takomi Pluta i Minerve
nesumnyte od toga nimerve.
Ondasi ti bila prosvitlyena
y s'nauci Svaki nakichena
Josh i bila istog onog vika
prava Matti od mlogih Jezikah
Kakonoti bash od Magyarskoga
od cseskoga y od horvackoga
Josh od Polyskog y od Vandalskoga
od Moravskog y od Moscovskoga
Al kad Turske Sille navalyshe
y Gradove lipe razorishe
Pribivalce tvoie rastirashe
Slavoniu k'sebi zadobishe
Tad nestade Starie Junaka
sve uprave i Svakog Nauka
Znam Junaci da svi izginushe
Alli neznam kudse knyige dishe
Koiebi vam Jezik uzderxale
y s'drugimse nebi pomishale
Kakoseie Turski pomishao
u vash Jezik tako unishao
Da vech skoro polak Slavonie
Jok vallâh ym Sluxi, misto nie.

A zakama oni vele vriche
 a očetu Svi govore Sirche
 Josh Jstersum namisto Alloche
 y ostalih mlogo ricsih Vechie
 Koie kadbi Keio popisali
 nebi moglo uve knyge Stati
 shcaie ricsih, Koie nisu vase
 nego tugye pakse umishashe
 Vellim tugye, navlastito Vricha
 tto iznese Zaspalamu Sricha
 / Jerie ona nashke pravo xaka
 toche Harat tebi knyga Svaka
 J Lahinska, a y Talianska
 y Francuska, pak iosh y Rimanska
 A od onih nechei govoriki
 Moimaie Slavonia Matti,
 Jerese to y onako znade
 daie xaka, to kad nyh imade
 Ossim toga Slavonio moia
 iedna ima iosh fallinga tvoia
 Jer u tebi iosh Gudiak imade
 Koi dobro govorit neznade
 Nego ricsi nikako zalezu
 rekao bi da zaniskto Vexu
 A od Pisma shtochu govoriki
 y Sam Sebe tolliko moriti
 Radie mallo koj ie ucio
 y Sam Sebe u Mladost mucio
 Neg y ono ako shtogod znade
 Mhoro Sasvim nishta nevalyade
 Al po pravdi nashke govoriki
 umertchemo valya pravo rochi
 Da on tomu Sasvim ni Kziv nie
 Jer ti neimash ni Orthographie
 Moia ucsi lipo govoriti
 pravo pisat a iosh Golye shriti
 Ti imadest y pametni Lyudi
 alti neche dase nitko trudi
 Niti hoche da na Svitlost dade
 akopremiu nashiniki znade
 Jer ni nyemu do orthographie
 neg do vina dase on napie

A Villael neka Stoj samo
 svaako misli shko on znade samo
 Zakosi ti narolliko Spalka
 y utakvo zlo Stanye upaka
 Da y danas tebe obrachain
 y na pravu Staru navrachain
 Alte nitko obratiti neche
 doklegodir Shulle nepomeche
 Koienosu od Zakona Stupi
 pokle pamet csovik use Skupi
 J nauisi Dozie zapovidi
 y ostalo shko zanyma Slidi
 Pak on znade posluxitki Bogu
 pokrai toga y Stariemu Suomu
 Svetkolliko to za Skullom Stoj
 Alli nitko neche da nastoj
 Al Alloche, ustorplyn budi
 Znam o mi Koj nami Sudi
 Traxiche on Svalhoga pameti
 Kollikoie Kom dag tallenti
 Jel dobio na njma Kolliko
 da on Kralyu povrači tolliko
 Ako nie, nek sam odgovaza
 Kada csuie dase Judac Haza
 A ti radi nebili dostalla
 shko dosada ti nisi imalla
 Toierst Shulle y druge nauke
 y da Slidish sve ostale puke
 Pakiche Cerktve biti nakickemo
 y snauikom lipim narezhenie
 Jer doisto thogod Cerktou Kitti
 On od Serisbe dragog Boga mili
 Drugaie y prez Bogolyubstva
 klashe znanye nevalyade nishta
 Negie Slika iednog officira
 Koy znade, a ne Exercira
 To upanli moi dragi Slavonice
 dragi brate y dobri zomlyaco
 Pak kad tebe nie otac dao
 ni u Skulle da ucish posleo
 [6] shaly dite nek bude pravovich
 [c] Tonam xeli Malhia Relkovich.

A xakama oni vele vriche
 a òcetu Svi govore Sirche
 Josh Jstersum namisto Akoche
 y ostàlih mlogo ricsih vechie
 Koie kadbi ktio popisati
 nebi moglo uve knyge Stati
 Shtaie ricsih, koie nisu vashe
 nego tugye pakse umishashe
 Vellim tugye, navlastito vrìcha
 tko iznese zaspalamu Sricha
 Jerie ona nashki pravo xaka
 toche kazat tebi knyiga Svaka
 J Latinska, a y Talianska
 y Françuska, pak iosh Nimacska
 A od onih nechu govoriti
 koimaie Slavonia Matti,
 Jerse to y onako znade
 daie xaka, to kod nyh imade
 Ossim toga Slavonio moia
 iedna ima iosh fallinga tvoia
 Jer u tebi iosh Lyudih imàde
 koi dobro govorit neznade
 Nego ricsi nikako zalexu
 rekaobi da zanishto vexu
 A od Pisma shtochu govoriti
 y Sam Sebe tolliko moriti
 Kadie mallo koÿ ie ucsio
 y sam sebe u Mladost mucio
 Neg y ono ako shtogod znade
 Skoro Sasvim nishta nevalyade
 Al po pravdi nashki govorechi
 umertchemo valya pravo rechi
 Da on tomu Sasvim ni kriv nie
 Jer ti neimash ni Orthographie
 Koia ucsi lipo govoriti
 pravo pisat a iosh bolye shtiti
 Ti imadesh ÿ pametní Lyudi
 alli neche dase nitko trudi
 Niti hoche da na Svitlost dade
 akopremiu nacsiniti znade
 Jer ni nymu do orthographiae
 neg do vina dase on napie

A villaet neka Stoÿ tamo
 svatko misli shto on znade samo
 Zatosi ti natolliko Spalla
 y u takvo zlo Stanye upalla
 Da y danas tebe obrachaiu
 y na pravu Stazu navrachaiu
 Alte nitko obratiti neche
 doklegodir Skulle napomeche
 Koienosu od zakona Stupi
 pokle pamet csovik use Skupi
 J naucsi Boxie zapovidi
 y ostàlo shto zanyma Slidi
 Pak on znade posluxiti Bogu
 pokrai toga y Stariemu Svomu
 Svekolliko to za Skullom Stoÿ
 Alli nitko neche da nastoÿ
 Al Akoche usterplyva budi
 z(nade) onai koÿ nami Sudi
 Traxiche on Svakoga pameti
 kollikoie kom dao tallenti
 Jel dobio na nÿma kolliko
 da on Kralyu povrati tolliko
 Ako nie, nek Sam odgovara
 kada csuie dase Sudac kara
 A ti radi nebili dostalla
 shto dosada ti nisi imalla
 Toiest Skulle y druge nauke
 y da Slidish sve ostàle puke
 Pakche Cerkve biti nakichene
 y s naukom lipim nareshene
 Jer doisto tkogod Cerkvu kitti
 On od Sercsbe dragog Boga miti
 Drugacsie y prez Bogolyubstva
 Vashe znanye nevalyade nishta
 Negie Slika iednog officira
 Koy znade, a ne Exercira
 To upanti moi dragi Slavoncse
 dragi brate y dobri zemlyacse
 Pak kad tebe nie otac dao
 ni u Skullu da ucsish poslao
 Shalÿ dite nek bude pravovich
 Tovam xeli Mathia Relkovich.

II

Satyr kaze uzrokh, zashto u Slavonij neima Skulah
 Posli kako Turke rastirase
 Slavoniju opet naselise.
 Sve odonda onase upravlya,
 y na novi obicaj postavlya,
 Alse evo postavil nemoze
 reshka kvara Svemoguichi Boze.
 Jer Slavonac neda svoja dice
 dase idu uciti A b c.
 N'ego ima obicaj ovaki
 kadmu rekmes odgovora svaki
 Ni moi Otac nie znao skini
 alie mogao malto bolje pitti
 Naski Stari nisu pisali znati,
 alsu bolje neg mi sad Stari.
 O Slavonice tise verlo varash
 kojgodmi tako odgovarash
 Naski Stari iesu Knjiga znaki
 Serbski shtili, a Serbski pisali,
 Al vi sada nikako nechele,
 neg zanemar Svakoia mechele.
 Daje vami tekstu napunili
 pak lezati, ialti lin hodili,
 A ostalo neki stoji na strani
 Jervam nitko nishta nezabrani.
 Volish dile za Kermi posladi,
 neg u Skullu, dase uci dakti,
 Koi'nose iosh ni naitost Kader,
 tiga ucish vech provadi Mater
 Jerga nechesh dobru naucili
 Kako chese samo prikrsili
 Negse pocmesht Sam Ihnyime igrahi
 y samodne ricci govorili
 Da Materi on opsuie Maiku,
 pak da bizi Ksvoiemu Babaiku.

Neke tebe, timu iosh govorish;
 y uzas isas ponyega Slobodish,
 Nesmiete onase dodili,
 ierchemo mi kuiu udariti,
 Neka placse ramo iza pechu.
 ielli tako dragi Sokolichu?
 Pak kad Bile svoiu Mater zgodi,
 onda tebi utomu ugodi.
 Tise smiresh ludo vragometno.
 Shtvie dile vech tako pametno;
 Al da ono pameli imade,
 pak iosh svoiu netrichu poznade.
 Tex da tebi on izvadi Ocsi,
 kako iednom, Kojga zlu uvari.
 Tobi bila tvoia prava placha,
 Koi'nose zlocincu povracha.
 Takvelisu ricci Roditeljah.
 y Dicsice svoie priateljeh?
 Takvelimu ti daiesh nauke?
 Kojchaga dovostli na muke.
 A ni tebi neke bili dobro,
 to ti kazem ja moio dragi pobro;
 Jer valjade daga dobru ucish
 y maleno iosh tce shibom muosish,
 Da pashtuie svoie Roditelje.
 y ostale drage priatelje;
 Pak da Lyubi Materinu ruku.
 Jerga rodi podnashajuch muku.
 Joshie dile iedno teshto brime;
 nakon valya da potzoshish vrime,
 J Naucish Dicie zapovidi,
 nek kerskianski dobar zivot Slidi.
 Alto nechesh, tisi nepriatelje
 y Dicsice tvoie pogubitely

II

Satir kaxe uzrok, zashto u Slavonÿ neima Skulàh

Posli kako Turke rastiraste
 Slavoniu opet naseliste
 Sve odonda onase upravlya
 y na novi obicsai postavlja,
 Alse evo postavit nemoxe
 teshka kvara Svemoguchi Boxe.
 Jer Slavonac neda Svoie dice
 dase idu ucsit A. b. c.
 Nego ima obicsai ovaki
 kadmu rekmesh odgovor(i) Svaki
 Ni moi otac nie znao shti(ti)
 alie mogo mallo bolye pitti
 Nashi stari nisu piast znali
 al su bolye neg mi Sad Staiali.
 O Slavoncse tise verlo varash
 Koÿgodmi tako odgovarash
 Vashi Stari iesu knygu znali
 Serbski Shtili, a Serbski pisali,
 Al vi Sada nikako nechete
 neg za nemar Svakoia mechete.
 Daie vami terbu napuniti
 pak lexati, ialli lin hoditi,
 A ostàlo nek Stoi na Strani
 Jervam nitko nishta nezabrani.
 Volish dite za kermci poslati,
 neg u Skullu, dase ucsi datti,
 Koienose iosh ni naiest kader,
 tiga ucsish vach psovati Mater
 Jerga nechesh dobru naucsi
 Kakochose Samo prikerstiti
 Negse pocsmesh Sam Shnÿme igrati
 y Sramotne ricsi govoritit
 Da Materi on opsuie Maiku,
 pak da bixi ksvoiemu Babaiku.

Nechete tebe, timu iosh govorish,
 y uzao csas po nyega Slobodish,
 Nesmiete onase doditi,
 ierchemo mi kuiu udariti,
 Neka placse tamò iza pechu
 ielli tako dragi Sokolichu?
 Pak kad Dite Svoiu Mater zgodi,
 onda tebi utomu ugodi.
 Tise Smihesh ludo vragometno,
 Shtoiie dite vech tako pametno;
 Al da ono pameti imade,
 pak iosh Svoui nesrihcu poznade,
 Ter da tebi on izvadi ocsi,
 kako iednom, koÿga zlu ucsi.
 To bi bila tvoia prava placha,
 koianose zlocsincu povracha.
 Takvelisu ricsi Roditelzàh,
 y Dicsice svoie priatelyàh?
 Takvelimu ti daiesh nauke?
 koÿchega dovesti na muke.
 A ni tebi neche biti dobro,
 to ti kaxem Ja moi dragi pobro;
 Jer valyade daga dobru ucsish
 y malleno ioshter shibom mucsih,
 Da poshtuie Svoie Roditelye,
 y ostale drage priatelye;
 Pàk da Lyubi Materinu ruku,
 Jerga rodi podnashaiuch muku.
 Joshie dite iedno teshko brime,
 nakog valya da potroshish vrime,
 J naucsih Boxie zapovidi,
 nek kerstianski dobar xivot slidi,
 Ako nechesh, tisi nepriately
 y Dicsice tvoie pogubitely

koj radish da pogubish dile,
 natak nausin, vi sami vidite.
 Jer kad csini kakogod zlo dillo,
 rebigaie pokazati millo,
 J nautsi krasni iosh izmalka,
 pak naiposti doide na vishaka,
 Tisi krivac svemu Holikomu,
 dachesh carlog Bogu Velikomu,
 Shtoga nisi odmah pokazao,
 Kadsi nadnym svu oblast imao,
 Neg zlo csinit nyemu dopustio,
 uboico, tisiga ubio.
 Eto dakle Shtomu tvoia shala,
 tuxnu dade pogana vishalla,
 Di sam znadesh Svukovnu Pravicu,
 da pogubi svakog uboicu.
 Kakvo dakle imadesh uffanye
 zadobili dusheвно spasenye.

III

Satyr Pokazuie: da u Slavonij imadu Skulle,
 alli kakove?

Mallo prie jasam govorio
 y na vashu zemlju potvorio
 Da u nyoizi Skulah neimade
 almi sada bash napamet pade
 Ima brate u svakomu sellu
 po tri Skulle poslushaime velyu
 Dokli kazem odkudsu postallo
 Jeda Bog da, dabi sve propallo
 Kada Turke iednoco istiraster
 i iz nashe zemlye protiraster
 Pak odoshe Ganjcsari Turci
 da Bog dade poklaliel vuci
 Pokle vashu zemlju otravashe
 y vrazie vam Skulle ostavishe
 Koieno vi y danas slidile
 ierste lipi nishka nevidile
 Po tri Skulle svagdi ostavishe
 y u svakom sellu namistishe

Perva Skulla nazivazo Prelo
 druga Divan illiki Posilo
 Trecha Kollo, gdisse ucse igral
 y svakakve vragolie pivot
 Od kojchu sada govoriti
 almi nemoi shtogod zamiziti
 Dokli kazem kakovesu Skulle
 da Bog dade dabise rasule
 Perva Skulla u vecer pocima
 pak vech slidi do po nochi ima
 u nyu idu momci y divoike
 y donesu posle svakoiakte
 Koia prelu, Koia svile plave
 pak vrad'vazu nide y tuxave
 hochesh naki shtose ioshet ucse.
 Jachu kazat sve kakose mucse
 Xerz presti, a mushko Tamburat
 oboagorie kras, i Ashikovat
 Drashno kradu y Povedske masli
 Peku pitte i svakakve slasti
 Pak iosh vele, dase to nekrade,
 pokle svakoi svoia Maika dade,
 Istinaie dali ona dade,
 alli zato svakucha nezade,
 J prem dasu to malleni grisi
 Sasvim tizim on na dushti visi,
 Jer od iskze kadse neutozne
 Prad izgori y u pepel zgerne
 A Mladichi pokradu duhane
 Sve na konce lipo ponizane
 Pak kad vidi dase neche znati
 onse shtagod vechiega prisati
 On ukrade novca y kalyne
 pak naiposti doide pod bahine
 Akad nito nyemu nenahudi
 onse vishu ukrasti usudi
 Dok nedoide ta nyegova shala
 na vidillo, pak y na vishaka
 Joshse ucse govoril sramotno
 ier tkocheish nausil pametno
 nyemse

Koŷ radish da pogubish dite,
 na tai nacsin, vi Sami vidite.
 Jer kad csini kakogod zlo dillo,
 tebigaie pokarati millo,
 J naucsi krasti iosh izmalla,
 pak naiposli doide na vishalla,
 Tisi krivac Svemu kolikomu,
 dachesh razlog Bogu Velikomu,
 shtoga nisi odmah pokàrao,
 kadsì nadnym Svù oblast imao,
 Neg zlo csinit nyemu dopustio,
 uboico tisiga ubio.
 Eto dakle shtomu tvoia shàla,
 tuxnu dade pogana vishalla,
 Ti Sam znadesh Svitovnu Pravicu,
 da pogubi Svakog uboicu.
 Kakvo dakle imadesh uffanye
 zadobiti dushevno Spasenyè.

III

Satyr Pokazuie da u Slavonŷ
 imadu Skulle, alli kakove?

Mallo prie Jasam govorio
 y na vashu zemlyu potvorio
 Da u nyoizi Skulàh neimade
 almi Sada bash napamet pade
 Ima brate u Svakomu Sellu
 po tri Skule poslushaime velyu
 Dok ti kaxem odkudsu postalle
 Jeda Bog da, dabi sve propalle
 Kada Turke iednocs istiraste
 y iz nashe zemlye protiraste
 Pak odoshe Janŷcsari Turci
 da Bog dade poklalieh Vuci
 Pokle vashu zemlyu otrovshe
 y vraxie vam Skulle ostavishe
 Koieno vi y danas Slidite
 ierste Slipi nishta nevidite
 Po tri Skulle Svagdi ostavishe
 y u Svakom Sellu namistishe

Perva Skulla nazivase Prèlo
 druga Divan illiti Posilo
 Trecha Kollo, gdise ucse igrat
 y Svakakve vragolie pivat
 Od koychu Sada govoriti
 almi nemoi shtogod zamiriti
 Dokti kaxem kakovesu Skulle
 da Bog dade dabise rasule
 Perva Skulla u vecser pocsima
 pak vech Slidi da po nochi ima
 U nyu idu Momci y divoike
 y donesu posle Svakoiake
 Koia prèlu, koia svile plave
 pak (o)nd' vezu nidra i rukave
 hochesh (z)nati shtose ioshter ucse
 Jach(u) kazat Sve kakose multe
 Xe(nsko) presti, a mushko Tamburat
 obo(dvo)ie krast, ŷ Ashikovat
 Brashno kradu y Govedske masti
 Peku Pitte y Svakakve Slasti
 Pak iosh vele, dase to nekrade,
 pokle Svakoi Svoia Maika dade,
 Jstinaie dati onà dade,
 alli zato Sva kucha neznade,
 I prem dasu tŷ malleni grisi
 Sasvim tizim on na dushi visi,
 Jer od iskre kadse neuterne
 Gràd izgori y u pepel zgerne
 A Mladichi pokradu duhane
 Sve na koncu lipo ponizane
 Pak kad vidi dase neche znati
 onse shtogod vechiega prifati
 On ukrade novce y halyne
 pak naiposli doide pod Batine
 A kad nito nyemu nenahudi
 onse vishie ukrasti usudi
 Dok nedoide ta nyegova Shàla
 na vidillo, pak i na vishalla
 Joshse ucse govorit Sramotno
 ier tkocheieh naucsit pametno

Nyemse

Nyomse esini to nikakua dika
 Kadga esue psovahi divoika
 Ossim toga sdivoikam igraiu
 slipog misha, sramotno pivaiu,
 I ostale svake lakerdie
 |d| nechu pisat ier zallim hartie
 Neg to vedim moi dragi Slavonice
 dragi brate y dobri Janacse
 To ni nacoim dicu odhraniti,
 y nesziche svake obraniti,
 Nil ym datti viche y nauke
 Nego Stati ovca meggy vuke.
 Volim ovca medgyu vuke Stati
 ierse momak po pedesat lattii,
 Pakse oni igraiu vukovak
 kudchesk goriji od ty Kuziakovak
 Oni viu ko y drugi vuci
 a Orluu ko pamanni turki
 Pakse pridnyak kolyudinom tuse
 vika stoij pristan dobar vuise.
 Oni obroch oko Kolla Kasku
 a Kad lipo Sve Kollo zapashu
 Onda Strachny drugima omakne
 y Sve Kollo na Zemlyu obvale,
 Pak kad bude od Divoiaks horpa,
 onda zgrabio Svaki svoju derpa
 Do Riak shogod odnud nerastira,
 y Spavati doma neprotira.
 Sadmi Kazi iesuli to vuci
 y iosh goriji negosu Kuziaci,
 Jerbo Kuziak uiede marvinise,
 ialli drugo Kakogod imanise.
 Alti ovai naibolye imanyo,
 tvoie Khechi uiede poshtenye.
 Zato vellim y vami Divoiaks
 moie drage y mille Slavonke,
 Nicsuvase tako Divicianstvo
 a y Vashe nai vechie Bogastvo
 Neg pridase urmile Divica
 Iskusove drage Zazucenice

Koia Kahu, Koia Svetu maru,
 Koia Orkar, Koia Svetu Claru,
 Vidichese Kakosu Rivitu,
 y da nisu po nochi hodile;
 Nego bila u svomu kvartiru
 paksu doma sidile u miru,
 Pak kod Kuche ucsillese presli.
 y Francisce po rukavi vezli.
 Pokrai toga y Knjigu ucsile
 ierse nisu po. Pechu musile.
 I ucsille pivat lozanie.
 alti Sada kod vas toga nie,
 Zato y vi doma pribivaile,
 Kodihelye Vashe postushailo.
 Nakvam Guda Gospa upomochi
 nehodaile vi po rovnoi nochi
 Pak pametne y Audre budite
 y csistochu Vashe Saisuvaile.
 I kod Kuche ucsillese presli
 y Francisce po rukavi vezli,
 Jer u skralli dobra Konya traxe
 u Zakuoru, alse Zanyeg Kaxe
 A nitako vi niste Bogale
 pak da ioshree toga neimate
 Nebi vas se niedna udala
 bash aktobi od tog lipsha bila
 Jer mladichi Divoiaka traxe
 alie xallorl ierse Svaka Kaxe
 Jase Boym da nie istina
 skto govore Lyudi od Strazina
 Bio Pavran y csista Divoiaka
 te dvi Stvari. Ladie nachi muka
 Al od Svake Ja to negovorim,
 nil od Sviah divicianstva dogjir.
 Navlastilo ke kod Kuche Side
 y po nochi nikuda neida,
 Jer imade y takovi dostla
 Koia ima y poshtenya dostla
 Neg od onik, ke kode po nochi
 Vitui draga Bogmi upomochi.

Nyemse csini to nikakva dika
 kadga csuie psovati divoika
 Ossim toga s'Divoikam igraiu
 slipog misha, Sramotno pivaiu,
 J ostàle Svake lakerdie
 nechü pisat jer xallim hartie
 Neg to velim moi dragi Slavoncse
 dragi brate y dobri Junacse
 To ni nacsin dicu odhraniti,
 y nesriche Svake obràniti,
 Nit ÿm datti viche i nauke
 nego Slati ovce megyu Vuke
 Velim ovce medgyu Vuke Slati
 ierse momàk po pede(se)t latti,
 Pakse oni igraiu vukov(àh)
 kudchesh goryi od tÿ k(u)riakóvâh
 Oni viu ko y drugi vuci
 a orluiu ko pomamni tu(r)ci
 Pakse pridnyak holyudinom tucse
 vika stoy pristan dobar vucse.
 Oni obnoch oko kolla kashu
 a kad lipo Sve kollo zapashu
 Onda Straxnÿ drugima omahne
 y sve kollo na zemlyu obvale,
 Pak kad bude od Divoiàk herpa,
 onda zgrabiv Svaki Svoiu derpa
 Dokieh tkogod onnud nerastira,
 y spavati doma nepotira.
 Sad mi kaxi iseuli to vuci
 y iosh goryi negosu kuriaci,
 Jerbo kuriak uiede marvincse,
 ialli drugo kakogod imancse,
 Alli ovai naibolye imanye,
 tvoie kcheri uiede poshtenye.
 Zato vellim y vami Divoike
 moie drage y mille Slavonke,
 Necsuvase tako Divicsanstvo
 a y vashe nai vechie Bogastvo
 Neg pridase uzmite Dvice
 Issusove drage zarucsnice

Koia Katu, koia Svetu Maru,
 Koia Orku, koia Svetu Claru,
 Vidichete kakosu xivile,
 y da nisu po nochi hodile;
 Nego bile u Svomu qvartiru
 paksu doma Sidile u miru,
 Pak kod kuche ucsillese presti
 y Grancsice po rukavi vezti,
 Pokrai toga y knÿgu ucsile
 ierse nisu po Prelu mucsile
 J ucsille pivat letanie
 alli Sada kodvas toga nie,
 Zato y vi doma pribivaite,
 Roditelye Vashe poslushaite
 Nek vam bude Gospa upomochi
 nehodaite vi po tavnoi nochi
 Pak pamtnie y mudre budite
 y csistochu vashu Sacsuvaite,
 J kod kuche ucsitese presti
 y grancsice po rukavi vezti,
 Jer u stalli dobra konya traxe
 u zatvoru, alse za nyeg kaxe
 A nitako vi niste Bogate
 pak da ioshter toga neimate
 Nebi vas se niedna udala
 bash akobi od tog lipsha bila
 Jer mladichi Divoiaka traxe
 alie xallost ierse Svaka kaxe
 Jase boÿm da nie istina
 shto govore Lyudi od Starina
 Bio Gavran i csista Divoika
 te dvi Stvari Sadie nachi muka
 Al od svake Ja to negovorim,
 nit od Sviuh divicsanstva dvoÿm,
 Navlastito ke kod kuche Side
 y po nochi nikuda neide
 Jer imade y takovi dosta
 koia ima y poshtenya dosta
 Neg od onih, ke hode po nochi
 Virui draga Bogmi u pomochi.

IV kollo

Druga Skulla kalose naziva
 kako vami malto pri naziva
 U nyu idu. Mlade f. divoike
 y Pivaiu. Pisme svakoiake
 Dok u svetac bio dan osvane
 y iz sovie postoye ustane
 O dmah ide u baskese zeltene
 y naterga Ruxice rumene
 Paki skro more lipske nahikise
 mlogo puta nevidi ni misse
 Neg u kollo onako y ide
 koiek Maite csaki do kolla slide
 fex nemogu kod Kuche Sidiki
 negbi rade u kollaru vidiki
 kako keherce zdragim postakauin
 y svakake pismice pivaiu
 Ona misle dase tako suki
 dan svetisani y Bogu posuehi
 Shto nesmiu nishca postlovati
 a grihora nie ludovati
 Moia draga! Bog nevoli tako
 neg on vami govori ovako
 Da Shtol danah sebi postuicte
 a Nedilyu nyemu postuicte
 Ni dopodna, nego vas dugi dan
 fexie Bog zo svagda od vas vridan
 Missa gledeteh y Svetu Prediku
 ier donosi vam faidu veliku
 Akad bude tamo po pol dneva
 Onda onek, gdi vester nye neima
 neka ucse lipe Bogomolye
 y drugomu Kazu dobre volye
 Josh kotomu thogarie stvorio
 ikoli iadna gorko odkupio
 za koiuli Sverhu sa tvorio
 y svetimga Herstom posvelio
 Toie nacsin Svetac posvetili
 y Dragomu Bogu ugodili
 f. ostale Herstianske pravice
 atac nani nana pito dice

Alli nie u kollaru pivati
 Kraljevicha ko Sveta Slaviti
 Roy nie zastuxio Name
 da Kamoli daga Lyudi Slave
 fexie bio iedan uboica
 nacsinio dosta udovicah
 f mlogoga mentovao Blaga
 od nyeg nie vechieg bilo vraga
 Alli zalud kadga Lyudi shruin
 y dan danas od nyega pivaiu
 Natoliko daie veche doshlo
 u obicsai, y na Soil izishlo
 Pival pisme Roia nevalyadu
 alli tofre nishkvi Stid imadu
 Josh da vi ish gollemoga esuda
 ia nez idem ielli tako Svuda
 Divoiakia nie Stid pivati
 K. pocomu u kollaru igrati
 Oi u Maika Kraljevicha Sina
 dobar konije u potaj ima &c
 Al u Cerkvi neima tjo poceteli
 ier ym doide nyhov Stid prokleti
 Da proslave Blaxenu Divicu
 y pivaiu nyezinu pismicu
 O Mazio Maiko Bazia milla
 Roia nisi millost ukratilla &c
 Alli shrochu vishe govorili
 y sam Seba ovuda motili
 kad Bog bishe lipo uredio
 y grihoti Stida naredio
 A dobroti neka bude lako
 vama Svici to Kazu tako
 Pakie vrag te sevaxi premetnuo
 y na dobro Stida nametnuo
 A grishiki neka bude lako
 ier on radi da privazi taku
 Ostavite vi takova dilla
 Roia Bogu nigda nisu milla
 Vi znadete daie Turski zakon
 iznesao Muhamed napokom

A vrag

IV

Kollo

Druga Skulla kollose naziva
 kako vami mallo pri kaziva
 U nyu idu Mlade y Divoike
 y Pivaiu Pisme Svakoiake
 Dok u Svetac bio dan osvane
 y iz Svoie postelye ustane
 O dmah idu u Bashcse zellene
 y naterga Ruxice rumene
 Pak shto more lipshe nakitise
 mlogo puta nevidi ni misse
 Neg u kollo onako y ide
 koieh Maike csak do kolla Slide
 Jer nemogu kod kuche Siditi
 negbi rade u kollar viditi
 Kako kcherce z dragim poskakuiu
 y Svakake pismice pivaiu
 One misle dase tako Sveti
 Dan Svetcsani y Bogu posveti
 Shto nesmiu nishta poslovati
 a griota nie ludovati
 Moia draga! Bog ne veli tako
 neg on vami govori ovako
 Da Shest dānāh Sebi posluiete
 a Nedilyu nyemu poshtuiete
 Ni dopodne, nego vas dugi dan
 Jerie Bog to Svagda od vas vridan
 Missu gledech y Svetu Prediku
 ier donosi vam faidu veliku
 Akad bude tamo po pol dneva
 onda oneh, gdi vecsernye neima
 Neka ucse lipe Bogomolye
 y drugomu kaxu dobre volye
 J osh ktomu tkogaie Stvorio
 tkoli iadna gorko otkupio
 Za koiuli Sverhu Satvorio
 y Svetim ga kerstom posvetio
 Toie nacsin Svetac posvetiti
 i Dragomu Bogu ugoditi
 J ostāle kerstianske pravice
 otac Matti neka pita dice

Alli nie u kollar pivati
 kralyevicha ko Sveca Slaviti
 Koy nie zasluxio Slame
 da kamoli daga lyudi Slave
 Jerie bio iedan uboica
 nacsinio dosta udovicāh
 J mlogoga mentovao Blaga
 od nyeg nie vechieg bilo vraga
 Alli zallud kadga Lyudi shtuiu
 y dan danas od nyega pivaiu
 Na toliko daie veche doshlo
 u obicsai, y na Svit izishlo
 Pivat pisme koie nevalyadu
 alli (dob)re nikakvi Stid imadu
 Josh da v(id)ish gollemoga csuda
 ia nez(na)dem ielli tako Svuda
 Divoiakā(h) nie Stid pivati
 k(ada) pocsmu u kollar igrati
 Oi u Ma(r)ka kralyevicha Sina
 dobar konȳc u potaȳ ima
 Al u Cerkvi neima tko pocseti
 ierȳm doide nȳhov Stid prokleti
 Da proslave Blaxenu Divicu
 y pivaiu nyezinu pismicu
 O Mario Maiko Boxia milla
 koia nisi millost ukratilla & c
 Alli shtochu vishe govoriti
 y Sam Sebe ovuda moriti
 Kad Bog bishe lipo u redio
 y grihoti Stida naredio
 A dobroti neka bude lako
 vama Sveci to kazuiu tako
 Pakie vrag te Stvari premetnuo
 y na dobro Stida nametnuo
 A grishiti neka bude lako
 ier on radi da privari tako
 Ostavite vi takova dilla
 koia Bogu nigda nisu milla
 Vi znadete daie Turski zakon
 iznesao Muhamed napokom

A vrag

A vragmuir u pomoči bio
 dokle lipshe ševari izmislilo
 Koizgodu lagane po tulo
 medju kojim y Holloie bilo
 Zato Turci nai prvo poseshe
 Muhamedu na grobu igrashe
 za ukazat nitakvo voselye
 Muhamedu Svecu na poshčenye
 To kazuiu Maxarska Chronika
 y ostale knyge sve kolkike
 A ko nechesh ni tom vitovali
 Jachu tebi iosh lipshe Kazali
 Tiri prosthao dosta lipe zemlye
 izishavshi bash iz Slavonie
 I preshao y priko Maxarske
 Bohemie, y priko Moravske
 Paksi dosho u ravnu Shled
 y iosh dalje coak u Sazaviu
 Sadmi kazi Jachube molili
 vidil gdigod zo Hollo igrati
 Doistine tog vidio nia
 nigda nitko csak do Slavonie
 Nego Sluze drugacise Bogu
 vas dugi dan shrogod vishie mogu
 Jer u Cerkvu Svekolliko ide
 za predikom Svetu missu Vida
 A po podne Shciu Evangelya
 y Svakakva molikva od zolya
 Pak dicsicu oni uce shribi
 Catechismus, y Boga molili
 A neidu ukollo igrati
 zalocheim y Bog Strichu datti
 Sada vidiš moi dragi Slavonese
 dragi brate y dobi zemlyese
 Baie Hollo doshlo od Turaka
 Boze dragi da zla komshiluka
 Proidetere moia bracho draga
 takvi Skulah smishlyenik od vruga
 Neg Molite vashe oberstare
 y Biskupe Cerkve poglavare

Neka molle Svitlu Cesaricu
 Vasku Maiku y Vasku Kralicu
 Bash Mariu dragu Tereziu
 dugu Vrime Boze pariviu
 Milostivo neka zapovidi
 Svaku Xupu da s meshaxom providi
 Rakonoie u zemly Maxarskoi
 Moravij y u zemly ceskoi
 Koj bivam mladez naucili
 Dabi bolye Boga postuxili
 Shribi pisal, y Boga molili
 rugaiuse vama Vilaeti
 Da od toga vi nishie nezname
 Jerbo Skulah takvi neimaze
 Drugacise kadbi to imali
 bolyebisze y nym postuxili
 Jer u pismu Sva uredba stoj
 Svakbi znao od duxnostih svojih
 Gdimu valya kako ucini
 kadbi znao shribi y pisati
 A vi dase nypizi oberchate
 y iosh vime opat zakunete
 Kerv proliti za nyzrinu Sluzbu
 Sve pokorno neimauuch tuzbu
 kakosu vam y oci cinili
 Kerv pšotili y vime Sluzili
 Drugacise zapkalit nezname
 Kad tolike milosti primite

V DIVAN

Iosh imade iedna Skulla trecha
 dabi Turkom uginula trecha
 Koinoiu kod vas ostavishe
 y Divan toi ime nadivashe
 Pak y Vaski idu na divane
 zalud Side y pushe duhane
 Neki u Svetac, ier u poslen dane
 qni shechu, pak iosh lindovane
 A posao neuragyen stoj
 nil tko mazi, nisha Koga boj

A vragmuie u pomochi bio
 dokie lipshe Stvari izmislio
 Koiegodsu lagane po tilo
 medgiu koym y kolloie bilo
 Zato Turci nai pervo pocseshe
 Muhamedu na grobu igrashe
 za ukazat nikakvo veselye
 Muhamedu Svecu na poshtenye
 To kazuiu Maxarske Chronike
 y ostale knyige Sve kollike
 A ko nechesh ni tom virovati
 Jachu tebi iosh lipshe kazati
 Tisi prosho dosta (l)ipe zemlye
 izishavshi bash iz Slavon(nie)
 J preshao y priko Maxa(rske,)
 Bohemie, y priko Mora(vs)ke
 Paksi dosho u ravnu Shles(iu)
 y josh dalye csak u Sax(on)iu
 Sadmi kaxi Jachute moliti
 vidil gdigod to kollo igrati?
 Doistine tog vidilo nie
 nigda nitko csak do Slavonie
 Nego Sluxe drugacsie Bogu
 vas dugi dan Shtogod vishe mogu
 Jer u Cerkvu Svekolliko ide
 za predikom Svetu missu vide
 A po podne Shtiu Evangelye
 y Svakakve molitve od xelye
 Pak dicsicu oni ucse shtiti
 Cathechismus, y Boga molliti
 A neidu ukollo igrati
 zatocheim y Bog Srichu datti
 Sada vidish moi dragi Slavoncse
 dragi brate i dobri zemlyacse
 Daie Kollo doshlo od Turaka
 Boxe dragi da zla komshiluka
 Proidetese moia Bracho draga
 takvi Skulah smishlyenih od vraga
 Neg Molite vashe oberstare
 i Biskupe Cerkve poglavare

Neka molle svitlu Cesaricu
 Vashu Maiku y vashu Kralicu
 Bash Mariu dragu Teresiu
 dugo vrime Boxe poxiviu
 Millostivo neka zapovidi
 Svaku xupu da s meshtrom providi
 Kakonoie u zemly maxarskoi
 Moravy y u zemly cseskoi
 Koymbivam mladex naucsili
 Dabi bolye Bogu posluxili
 shtiti pisat, y Boga moliti
 rugaiuse vama vilaeti
 Da od toga vi nishta neznate
 Jerbo Skulah takvi neimate
 Drugacsie kadbi to imalli
 bolyebiste y nyu posluxili
 Jer u pismu Sva uredba Stoy
 Svakbi znao od duxnostih Svoih
 Gdimu valya kako ucsniti
 kad bi znao shtiti y pisati
 A vi dase nyoizi obechate
 y josh virno opet zakunete
 Kerv proliti za nyzinu Sluxbu
 Sve pokorno neimaiuch tuxbu
 Kakosu vam y oci csinili
 Kerv prolili y virno sluxili
 Drugacsie zaphalit neznate
 kad tolike millosti primate

V DIVAN

Josh imade iedna Skulla trecha
 dabi Turkom uginula Srecha
 koinoiu kod vas ostavishe
 y Divan ioi ime nadivashe
 Pak y vashi idu na divane
 zalud side y pushe duhane
 Nek u svetac, ier u poslen dane
 oni shechu, pak iosh lindovane
 A posao neuragyen Stoy
 nit tko mari, nitse koga boy

Jere neima doma Gospodara
 u mehani onse razgovara
 Al kad odnud tako pian doide
 on po kuchi ved' besciti poide
 Oho kuche Svu cseljad rastira
 tuie duska tuie pasia vira
 Jere niste ishli na posao
 neg csekali dotsam ja doshao
 Zar prer mene to nemore biti
 nedolemi smikom vina piti.
 Nestichnicse zar ti nisi znao
 da ti morash ichi na posao
 Naipri valya da ti zapovidish,
 pak da onda sam ti postu prividish,
 I da budesh na svatomu mistu
 ako xelish imal kuchu csishu,
 Jer gdi nie oko Gospodara
 nezadise, negose obara.
 Mudri Lyudi, koj pamet slide
 iosh u vecser mladym zapovidē,
 Dash kad poidu skupa vecserati
 onym. Stane tako govoriti:
 Alko Bog da eer xivi budemo,
 valya dase rano' probudimo.
 Vichesh Petre xitto zagradi ti,
 a ti Caole ono po orali,
 Shroste danas mallo ostavili
 da budete barem sastavili.
 A ti Luka otidi u denu,
 iere sinko vech' imamo merva,
 Ti Andria ichichesh na strazu,
 kako meni sad Caprali Razu,
 Al osisti Sve tvoie oruxie,
 dase nate gospodi netuxe.
 Vi pak xene csistila pshenicu,
 da odverem ja u vodenicu;
 A shroste pak pastirah doticse,
 vas komshilluk y sve selto vice;
 Dajm smarvom oni csine kvare,
 men zadaiu Svatoiake kare.

Ja nemogu plachali potzicu,
 billichuich uzamstki pallicu.
 Kad u jutru bio dan osvane,
 On valyade da naipri ustane,
 Svekolike za poslom opravi
 y nihoga zallud neostavi,
 Pak da postli ide prividili
 kako chese Svashko uradili,
 I kvecseru nokmu kaxe Svaki
 tkoie posao uradio kakti.
 Joshu postli iednog Gospodara,
 koj Mlagye milluie y kara,
 Da nai vishie on nastoy nato,
 y da shoda Gospodarie zalo,
 Da jedino vo imaiu y slogu,
 lipo yu y molese Bogu.
 Jer gdi neima takovih poslovah,
 on neima bozieg blagova.
 Sveti Khvao nato verlo vice.
 Gospodarah bashse to doticse:
 Shogoditse nebrine za mlagye,
 onai Svaki pogibio nagye,
 I neuesi svojih podloznikah,
 On ie goriji y od nevirnika.

VI MOLYBA

Joshren iedan obicsai imade
 kog Slavonci y dan danas slide.
 Jovaise kod njih molyba zove,
 ier u Svetac napasao zove.
 Lip obicsai, y dostoiian phale,
 alse Lyudi sada shynme shalle,
 Jer ni molyba za moguche Lyude,
 neg Sirote udovica hude,
 koia nerma csime uzorati,
 niti sebi hrane dohaviti.
 Stari Lyudi, toie kod nyh billo,
 ova molyba iedno dobro dillo,
 koie oni csiniske ubogu,
 dabi samo ugoditi Bogu.

Jer

Jere neima doma Gospodara
 u mehani onse razgovara
 A kad odnud tako pian doide
 on po kuchi vech bucsiti poide
 Oko kuche Svu cselyad rastira
 tuie dusha tuie pasia vira
 Jere niste ishli na posao
 neg csekali doksam Ja doshao
 Zar prez mene to nemore biti
 nedatemi Smirom vina piti.
 Nesrichnicse zar ti nisi znao
 da ti morash ichi na posao
 Naipri valya da ti zapovidish,
 pak da onda Sam kposlu prividish,
 J da budesh na Svakomu mistu
 ako xelish imat kuchu csistu,
 Jer gdi nie oko Gospodara
 neradise, negose obara.
 Mudri Lyudi, koÿ pamet Slide
 josh u vecser mladgÿm zapovide,
 Bash kad poidu Skupa vecserati
 onÿm Stane tako govoriti:
 Ako Bog da ter xivi budemo,
 vallya dase ranó probudimo.
 Tichesh Petre xitto zagradi,
 a Ti Pavle ono po orati,
 Shtoste danas mallo ostavili
 da budete barem Sastavili.
 A ti Luka otidi u derva,
 iere Sinko vech imamo merva.
 Ti Andria ichichesh na Straxu,
 kako meni sad Caprali kaxu,
 Al ocsisti sve tvoie oruxie,
 dase nate gospodi netuxe.
 Vi pak xene csistite pshenicu,
 da odvezem Ja u vodenicu,
 A Shtose pak pastirâh doticse,
 vas komshilluk y Sve Sello vicse;
 Daym smarvom oni csine kvare,
 men zadaiu Svakoike kare.

Ja nemogu plachati potricu,
 bittichuieh uzamshi pallicu.
 Kad u Jutru bio dan osvane,
 on valyade da naipri ustane,
 Svekolike za poslom opravi
 y nikoga zallud neostavi,
 Pak da posli ide prividiti
 kakochse Svashto uraditi,
 J kvecseru nekmu kaxe svaki
 tkoie posao uradio kaki.
 Joshu posli iednog Gospodara,
 koÿ Mlagye miluie y kara,
 Da nai vishe on nastoÿ nato,
 y da (gle)da (Go)spodarie zato,
 Da Jedin(st)vo imaiu y Slogu,
 lipo (xi)vu i molese Bogu
 Jer gd(i) neima takovih poslovâh,
 o(ndi) neima Boxieg Blags(o)va.
 Sveti P(a)vao nato verlo vicse,
 Gospodarâh bashse to doticse:
 Tkogodirse nebrine za mlagye,
 onai Svaki pogibio nagye,
 J neucsi Svoih podloxnikah,
 on ie goryi y od nevirnika.

VI MOLYBA

Joshter iedan obicsai imade,
 kog Slavonci ÿ dan danas Slide,
 J ovaie kod nÿh molyba zove,
 ier u Svetac naposao zove.
 Lip obicsai, y dostoiian phale,
 alse Lyudi Sada shnyme Shalle,
 Jer ni molyba za moguche Lyude,
 neg Sirote udovice hude,
 koia neima csime uzorati,
 niti Sebi hrâne dobaviti.
 Stari Lyudi, toie kod nyh billo,
 ova molyba iedno dobro dillo,
 Koie oni csinische ubogu,
 dabi Samo ugodili Bogu.

Jer

Jer Jssukerst vam ovako veli,
 Koj vami Svako dobro xeli:
 U štinu ja govorim vami,
 da šrotah bitche uvik svami,
 Alli tkogod što šroti dade,
 neka dobro onai Svaki znade;
 Ako bude to u moie ime,
 dachemuse u nai škrainje vrime.
 Tkoche dobro ucsinili komu,
 nest ucsini onom ubogomu,
 Koy nyemu neima esim platiti,
 niti truda na svibu vraliti,
 Dabichemu Svetkollu
 Bash moi otac u nebi, si kori.
 Al Ako ti onomu ucsinili,
 Koy m^{je}, pak y pla^{ju} primisti,
 Dostine nechesh primit gost,
 ieresiu vach imao doli.
 Josu rieri istog Gospodina
 Jssukersta y Boziega sina.
 Ako dakle hochesh dobro dilo
 ucsinili, Koie Bogu millo,
 J po tvoiu grishnu Dushu dobro,
 Csini ovak ti moi dragi pobro:
 Kadte molli Koia udovica,
 ialli druga Koia šrotica.
 uradioi ti od dobre volje,
 na nom Svibu bitche pote volje.
 Otvom trošku, a ni od nye plache,
 ier onamo teb Sabaoth dache.
 A moguchnu što na molybu ideoh,
 neimash nishta nego što pošidesh,
 A pak nito nie dobro dilo,
 ier moguchnu, ni šroti bilo.
 Drugacše da Bogalac znade,
 kolikoga takva molyba stade.
 Oniu nebi nigda sastavio,
 ni šuoymse dobrom rastavio.

Jer on Skupi šrotinu eselyadi,
 Koie štari, ali vishio mladi.
 Kolye vola y gdikoie šanye,
 Kupi šino ial pshenicu xanye.
 Pakieh ondi tri pula nahrani,
 y piti ym nishta nezabrani.
 Al pchukli štomuse dogodi,
 ier zlo vrime bash onda pogodi,
 J ahioie bash y dao Missu,
 poslenici aliu vidli nizu.
 Zarad toga y Bogso razšedi,
 štoose nyemu Svetkovipa gerdi,
 Pak on vitra, y pošalye leda,
 y Bogalcu uradili neda;
 Neg pošuce nyemu kukuruze,
 Kadie vidi nekiga polyu šure.
 Ako nebi bash ni toga bilo,
 opet nyemu nenalyada dilo,
 Jere molyba vishie kuara csini,
 nego hasne onai dan ucsini,
 uticuse pak zlousozlo rade,
 mlogo pula z gardomse kinade.
 Akosanti na molybu dostao,
 fali nisam za novce pošao;
 Niticheshmi novcem naplatiti,
 štoosam vridan šachu uradili.
 A kad šazda esapili latti,
 alse nyemu ni polati neplati,
 Nego žarde daie vishie dao,
 nego zitta on kuchi dohrao.
 Štoie hasna stakvim dilloanyem,
 y u svetac molybom pošlovanyem,
 Vishe valya eselvero eselyadi,
 Što prez šveca teb za novce radi,
 Neg da škupish šrotinu na molybu,
 pak da vadžan šhnyma imash kolybu,
 Tešse csini daie iestinie
 proesapi vidichesh da nie.

Jer Jssukerst vam ovako veli,
 koŷ vami Svako dobro xeli:
 U Jstinu Ja govorim vami,
 da Sirotah bitche uvik Svami,
 Alli tkogod Shto Siroti dade,
 neka dobro onai Svaki znade;
 Ako bude to u moie ime,
 dachemuse u nai Skrainŷe vrime.
 Tkoche dobro ucsiniti komu,
 nek ucsini onom ubogomu,
 Koy nyemu neima csim platiti,
 niti truda na Svitu vratiti,
 Datichemu Sveko(lliko gori)
 Bash moi otac u Neb(esk)i kori.
 Al Ako ti onomu ucsinish(,)
 koy (more), pak y pla(ch)u primish,
 Doistine nechesh primit go(ri),
 ieresiu vech imao dolli.
 Tosu ricsi istog Gospodina
 Jssukersta y Boxiega Sina.
 Ako dakle hochesh dobro dillo
 ucsiniti, koie Bogu millo,
 J po tvoiu grishnu Dushu dobro,
 csini ovak ti moi dragi pobro:
 Kadte molli koia udovica,
 ialli druga koia Sirotica,
 U radioi ti od dobre volye,
 na nom Svitu bitche pote bolye.
 O tvom troshku, a ni od nye plache,
 ier onamo teb Sabaoth dache.
 A Moguchnu shto na molybu idesh,
 neimash nishta nego shto poŷdesh,
 A pak nito nie dobro dillo,
 ier moguchnu, ni Siroti bilo.
 Drugacsie da Bogatac znade,
 kolikoga takva molyba stade.
 Oniu nebi nigda sastavio,
 ni Svoŷmse dobrom rastavio.

Jer on Skupi Stotinu cselyadi,
 koie stari, alli vishie mladi.
 Kolyè vola y gdikoie Janye,
 kupi Sino ial pshenicu xanye.
 Pakieh ondi tri puta nahrani,
 y piti ŷm nishta nezabrani.
 Al pochuti Shtomuse dogodi,
 ier zlo vrime bash onda pogodi,
 J akoie bash y dao Missu,
 poslenici aliu vidli nisu.
 Zarad toga y Bogse razserdi,
 Shtose nyemu Svetkovina gerdi,
 Pak on vitra, y poshalye leda,
 y Bogatcu uraditi neda;
 Neg potucse nyemu kukuruze,
 kadie vidi nekga polyu Suze.
 Ako nebi bash ni toga bilo,
 opet nyemu nevalyade dillo,
 Jere molyba vishie kvara csini,
 nego hasne onai dan ucsini,
 uticsuse pak zlocsesto rade,
 mlogo puta z gazdomse hinade:
 Akosamti na molybu doshao,
 Jati nisam za novce poshao;
 Niticheshmi novcem naplatiti,
 shtosam vridan Jachu u raditi.
 A kad Gazda esapiti latti,
 alse nyemu ni polak neplati,
 Nego naide daie vishie dao,
 nego xitta on kuchi dobrao.
 Shtoe hasna stakvim dillovanyem,
 y u Svetac molybom poslovanyem,
 Vishe valya csetvero cselyadi,
 Shto prez Sveca teb za novce radi,
 Neg da Skupish Stotinu na molybu,
 pak da vazda shnyma imash kolybu,
 Tebse csini daie ieftinie,
 proesapi vidichesh da nie.

VII POSILO

Osim drugog imade posilo,
 Ho s' divanom nise razdililo,
 Jerse xene Skupe na Sokaku,
 Bash u Svetac y nedilyu Svaku,
 Pak vech ondi varden mormoraiu
 o drugomu, y razgovaraiu,
 Da u selu nitko neostane,
 koga nykov fexit nedostane.
 Jedna pocme kazivat novine:
 Jasam esula bash odiedne xene,
 Baie nasha Juka isproshena,
 Persten dala j vech zarucena,
 za Mariana Babe Mare Sina;
 alli neznam ieli to istina.
 Nuczi draga otom negovori!
 opot nyozzi druga odgovori:
 To nemore zanikada biti,
 dache Marian Juku isprositi;
 Jer ja znadem tkoie Baba Mara,
 dase ona uvik vikee kara.
 Rod nye snaha mora Suzany biti,
 nitici more tkogod ugoditi;
 Ako keshioi noznam shco csiniti,
 Sve zanishko onache Shtimati.
 Talli Boze onog pustla ruha,
 gdise Smircom neche najist kruha,
 Dasam nyome, ja na Babu Maxu
 nebi ishla, da xivim u Maxu.
 Osim toga Marian Ashikuie,
 y Maricu Mrakovu miluie,
 Evo Sada bash godina danah,
 ja Maricu vidim y Mariana,
 Istom gdigod Stoviech na Sokaku,
 Ashikuui y Lyube u mraku:
 zato velim gde Lyubav taka,
 ru y vishie, to nas znade Svaka.

Ako Juka poide za Mariana,
 tichest vidit do Skoto Vsimena,
 Dache on nyu y Svaki dan biti,
 ier Kakeche Silomiu Lyubiti,
 kad nyegova nie bila volya,
 Jer Marica nyemse esini bolya.
 Kad razumi Siromashka Juka,
 kakva od nye na Sokaku vika,
 Ona persten Marianu pouracha,
 nech u pochi karaiume bracha.
 Zashco Juko moia dushe draga?
 derz tai persten, ti nescini vzaga.
 Toie nashko Sini Stramora,
 tkoie u pok onga grihota.
 Al kad zasu moia Baha Mora,
 Skosci bracho Kollikoié stara.
 Ona tase na Sokak proz dushe
 csakse csuie kako iako pushe.
 kako doide, za mod xene Sida,
 daim one svetollike vida,
 Pak upita svoje Snasho Juko,
 od kog csushe take He prilike?
 Dase Marian y Marica Lyube,
 y po nochi da poshtenyo gube.
 Juka veli: meni Kaxe xena,
 aliqi nech u Karati imena;
 Negchu Karat onu tko nyoi Kaxe,
 iel istina, il morebit laxe.
 Baba veli: nech u ostavili,
 Capellanu kochuiu tuzili,
 Neka Kuvvi on ierik zavexe,
 da za drugim drugipus nelaxe.
 Shtolhest vishie? odgovara Juka,
 izishlaie Svakollika vika
 Od nyegove iste Kuhazice,
 Marianovo dillo y Marice.
 Moia bracho kada zasu Baba,
 mal nepuete od vellikog sada.

VII POSILO

Ossim drugog imade posilo,
ko s'divanom nise razdililo,
Jerse xene Skupe na Sokaku,
Bash u Svetac y neidlju Svaku,
Pak vech ondi vazdan mormoraiu
o drugomu, y tazgovaraiu,
Da u Sellu nitko neostane,
koga nyhov Jezik nedostane,
Jedna pocsme kazivat novine:
Jasam csula bash od iedne xene,
Daie nasha Jvka isproshena,
Persten dala y vech zarucsena,
Za Mariana Babe Mare Sina;
alli neznam ielli to istina.
Mucsi daraga otom negovori!
opet nyoizi druga od govori:
To nemore za nikada bitti,
dache Marian Jvku isprostiti;
Jer Ja znadem tkoie Baba Mära,
dase ona uvik vikce kàra.
Kod nye snaha mora Suxany biti,
nitioi more tkogod ugoditi,
Akochesioi neznam shto csinti,
Sve zanishto onache Shtimati.
Xalli Boxe onog pusta ruha,
gdise smirom neche naÿist kruha,
Dasam nyome, Ja na Babu Maru,
nebi ishla, da xivim u kàru.
Osim toga Marian Ashikuie,
y Maricu Mrakovu miluie,
Evo Sada bash godina danàh,
Ja Maricu vidim y Mariana,
Jstom digod Stoeich na Sokaku,
Ashikuiu y Lyube u mraku:
Zato velim gdie Lyubav taka,
tu y vishie, to nas znade Svaka.

Ako Jvka poide za Mariana,
tichesh vidit do Skoro vrimenta,
Dache on nyu y Svaki dan bitti,
ier kakoche Sillomiu lyubiti,
kad nygova nie bila volya,
Jer Marica nyemse csini bolya.
Kad razumi Siromashka Jvka,
kakva od nye na Sokaku vika,
Ona persten Marianu povrachà;
nechu pochi karaiume bracha.
Zashto Jvko moia dushe draga?
derx tai persten, ti necsini vraga.
Toie na(sha obidvi) Sramota,
tkoie u(zrok) onoga griota.
Al kad (zac)su moia Baba Mara
Skocsi (b)racho kollikoie Stara.
Ona terc(si) na Sokak prez dushe
csakse csuie kako iako pushe.
Kako doide, ta med xene Side,
daiu one Svekolike vide,
Pak upita Svoie Snashe Jvke,
od kog csuse take zle prilike?
Dase Marian y Marica lyube,
y po nochi da poshtenye gube.
Jvka veli: meni kaxe xena,
alioi nechu kazati imena;
Negchu kazat onu tko nyoï kaxe,
iel istina, il morebit laxe.
Baba veli: nechu ostaviti,
Capellanu hochuiiu tuxiti,
Neka kurvi on iezik zavexe,
da za drugim drugiput nelaxe.
Shtochesh vishie? odgovara Jvka,
izishlaie svakollika vika
Od nyegove iste kuharice,
Marianovo dillo y Marice.
Moia Bracho kada zacsu Baba,
mal nepucse od velikog iada.

ona

Ona vice csakse u mlin csuie,
 Kuhazicu ~~istom~~ Babu psuie.
 Shromeseie vali ona dolabilla,
 Kad ja znadem Sva nyzina dilla,
 Verle Babo od dvaiesh godinah
 Koja Sluzi takvog. Gospodina
 Da on znade Shitomi ona Kaxe,
 nechu Kaxal, isto znam da laxe;
 Nego chuie tuxit officiru,
 doklegodit nebude umiru.
 Onomadnye mi ovdj sidimo,
 y do dushe suasse govorimo.
 Tu biaste y nasha Gospoia,
 pakse snama shi miha,
 Al dok doide ova Kuhazicu,
 nakichens, knia Maxazicu.
 Ja y poise, spoi kazivat,
 Gospodina dilla prokazivat,
 Da kadgodit (apellanu doidi)
 nigda smitrom pokrai nye neproide,
 Nego Shitpa y ioshere lyubi,
 Capellana na sercibu probudi.
 Ioshier veli: ima iedna Mlada,
 knyoi Gospodin doide iznenada,
 Al iz Dushe nechu govorili
 da zlo csine, ier valya umriti.
 Muci Baba! odgovara Juka,
 Shitot stoi na sokaku vika.
 Jereche to nash Gospodin csulli,
 y Gospoiu pravu isprovali,
 Kada csuie daie ovdj bila,
 na sokaku, y snama sidila.
 Neke psuie, Baba odgovara,
 y pravoie akoiu pokara,
 Jer to nije nyzina prilika,
 Snama sidit gdi nas stoi vika,
 J gdi xone za drugim govora.
 Ako neche daie ogovora.
 Istom Baba iosh uzitsi bishe,
 al etoti Kuhazica vice

Shko odnese te novine Borzia,
 tkoli Kaza y u smubnyu verze.
 Kuhazica pametnose vada,
 pak na Babu nokti iznenada,
 Neg placucki ona Babu pita,
 shko to Babo onogali suika?
 Jer ti zamnom ubike mormorash,
 y sitotu mene ogovarash,
 Ako Sluzim ja u Capellana,
 nepohodim kao ti mehana,
 Nego radim, pakse mollim Bogu,
 y od griha csuvam kako mogu.
 Al nemogu od vasheg jezika,
 ier uiede kao zmia nika,
 J iznasha svaku nepodobu,
 na Frakrove, pak y na Gospodu
 Krezubico! ier nesidish doma.
 u buxaku, pak nemolisth Boga;
 Negse ovud mucsish po sokaku,
 zlo iznashash y Sperdnyu svakaku
 Etosubi y nad iammom noge,
 pak iosh smiesth ogovarash mloge
 Tebie xao shko iosh nisi mlada,
 zato nechesh ostavit mlada,
 A ni onda doksi mlada bila
 nishka dobra nisi ucinila,
 Neg laialla katio y sad laiesh,
 Dici csarash, y uolnyem baiesh.
 Satto mallo imai ustorpnyonye,
 neche tebi manykali uglyonye.
 Ki Studeno, nego csisto zivo,
 ier na svilu ti csinyashe krivo,
 J csaraiuch mollish porzraulyenye,
 da od lyudi imas vizovanye.
 Moia Babo iosh ti morash znati,
 Shitochu tebi ja sada kazati,
 Bogie dao svakoiake trave,
 da csovicie bollesti ozdrave;
 Al on shalye bollest na csovika,
 rad nyogova griha privelika,

Ona vicse csakse u mlin csuie,
 kuharicu j(lti) Babu psuie.
 Shtomeseie veli ona dolatilla,
 kad Ja znadem sva nyezina dilla,
 Verle Babe od dvaiest godinàh
 koia Sluxi takvog gospodina
 Da on znade Shtomi ona kaxe,
 nech u kazat, iere znam da laxe;
 Negochuiu tuxit officiru,
 doklegodir nebude umiru.
 Onomadnye mi ovdi Sidimo,
 y do Dushe Svashto govorimo.
 Tu biashe y nasha Gospoia,
 pakse snama s(halli y nas)miha,
 Al dok doide ova kuhari(ca),
 nakichen(a) k(ao) Maxaric(a),
 Ta y pocse (Go)spoi kazivał
 Gospodina dilla prokaziv(at),
 Da kadgodir Capellanu doid(e)
 nigda Smirom pokrai nye neproide,
 Nego Shtipa y joshtere lyubi,
 Capellana na Sercsbu probudi.
 Joshter veli: ima iedna Mlâda,
 knyoi Gospodin doide iznenada,
 Al iz Dushe nech u govoriti,
 da zlo csine, ier valya umriti.
 Mucsi Baba! odgovara Jvka,
 Shtote Stoi na Sokaku vika?
 Jereche to nash Gospodin csutti,
 y Gospoiu pravu ispsovati,
 kada csuie daie ovdi bila,
 na Sokaku, y Snama Sidila.
 Neka psuie, Baba odgovara,
 y pravoie akoiu poakàra,
 Jer to nye nyezina prilika,
 Snama Sidit gdi nas Stoi vika,
 J gdi xene za drugim govore,
 Ako neche daiu ogovore.
 Jstom Baba iosh u ricsi bishe,
 al etoti kuharica vicse

Tko odnese te novine berxie,
 tkoli kaza y u Smutnyu verxe.
 Kuharica pametnose vlada,
 pak na Babu nekti iznenada,
 Neg placsuchi ona Babu pita,
 shto to Babo onogati Svita?
 Jer ti zamnom u vike mormorash,
 i Sirotu mene ogovarsh,
 Ako sluxim Ja u Capellana,
 nepohodim kao ti mehana,
 Nego radim, pakse mollim Bogu,
 y od griha csuvam kako mogu,
 Al nemogu od vasheg Jezika,
 ier uiede kao zmia nika,
 J iznasha Svaku nepodobu,
 na Fratrove, pak y na Gospodu,
 Krezubico! ier neimash Doma
 u buxaku, pak nemolish Boga;
 Negse ovud mucsish po Sokaku,
 zlo iznashash y Sperdnyu Svakaku.
 Etosuti y nad iammom noge,
 pak iosh Smiesh ogovarat mloge.
 Tebie xao shto iosh nisi mlada,
 zato nechesh ostavit hinâda,
 A ni onda doksi mlada bila
 nishta dobra nisi ucsinila,
 Neg laialla kako y Sad laiesh
 Dici csârash, y uglyenyem baiesh.
 Samo mallo imai usterplyenye,
 neche tebi manykati uglyenye.
 Ni Studeno, nego csisto xivo,
 ier na Svit u ti csinyashe krivo,
 J csaraiuch mollish pozdravlyenye,
 da od Lyudi imash virovanye.
 Moia Babo iosh ti morâsh znati,
 Shtochu tebi Ja Sada kazati,
 Bogie dao svakoiake trave,
 da csovicisie bollesti ozdrave;
 Al on shalye bollest na csovika,
 ràd nyegova griha priveлика,

Pak on nyega sa bollechiu kusha,
 hochel radil da ozdravi dusha,
 Ka po Triku iestse razbolila,
 dokie dragog boga uveidila,
 Dottle prie ~~crashtu~~ ine ozdravi,
 y s dragimse Bogom nepopravi,
 Sacramentom y po ispovidi,
 Molivama y po zapovidi,
 Zalluduki shro zaviash tilo,
 Nadie mero oko dushe gnijlo,
 I zalludu shro ti nyaga mazesh,
 y baiuchi u rukumu laxesh;
 Nego kadse Bushica izliesi,
 y Bog vidi daga opet diesi,
 Blagoslovi on svakake trave,
 bash akoche Koie jidu krave,
 Pakse csovic y nyma izliesi,
 Jerbo svoga Stvoritelja diesi.
 Ioshku tibi Kazaki od litia,
 pochulime lipaie prilika:
 Dishe csovic dol u posavini,
 bash u nashoi zemly Slavonij.
 Pokrai save u iednomu sellu,
 on imashe y xenu vasetku.
 Jednace ode da kossi livadu,
 kako lyudi imaiu navadu,
 Pak kad bishe trave oborio
 nishto mallo, pakse umorio.
 Ispravise da naosheri kossu,
 iz vodira verxe na nyu rossu,
 Pak negledav kad pocse brusili,
 perst odciza, al frishko ositi.
 Perstu vissi sam na mallo koxe,
 teshke muke svemoguichi Boxe!
 On pomisti daie pokazanya,
 za nyegovo geishno dillovanya,
 Uzo Persta y Sartavi huda
 verxe gube y nikakva truda.

Pak Siroma pocse prigledali,
 po odkosiu svuda razgledali,
 Nebil nashao, ier on dobro znade,
 Koia trava za nyegov perst valyadu;
 Alli' evo nevolye velike,
 neima trave, ka vallya za like,
 Negse sagnu do odkosa dolti,
 Ako nyega perst y verlo boli,
 Pak on uze iedan listak trave,
 Hakvegodiz Koie jidu krave.
 Oke persta tni listak obavi,
 Sebi mallo ~~ni~~ labavi,
 Pak on ~~rechi~~ kada zavi ruku;
 za grihe ~~ni~~ valya ~~rechi~~ perst muku,
 Sada veche kossiki nemy,
 Sida ~~ihu~~ pakse molit ~~ihu~~ zgu.
 Uto doba dok mallo posidi,
 xenu s rucskom on odkuche vidi,
 Koia nyemu izdalleka viese:
 Talyen Issus moi dragi csovicse!
 Shtosi danas tu uladu sid?
 pak to nisi dosad pokosio,
 Nama posta y Vishie imade,
 nie samo oko te livade.
 Nepitaimo, csovike odgorara:
 dopaosam velikoga kara,
 Jezsam brustech persta odcizao,
 samo shcioie na koxi ostao.
 Dai da vidim! xena proli suze,
 zgrabi ruku, pak odviai uze:
 Alli Boxe csudna dillovanya!
 pram csoviku svoga millovanya,
 Pdi ti uchas nyem izliesi ruku,
 da kosechi neimade muku.
 Kada xena odavi maramu,
 ona nigdi neugleda rannu,
 Neg perst cio kako y pri bio,
 kako da ni odcizan ni bio,

Samo

Pak on nyega Sa Bollestiu kusha,
 hochel radit da ozdravi dusha,
 Ka po Grihu iestse razbolila,
 dokie dragog Boga u vridila,
 Dokle prie dusha neozdravi,
 i s dragimse Bogom nepopravi,
 Sacramentom y po lspovidi,
 Molitvama y po zapovidi,
 Zalluduti shto zaviash tilo,
 kadie meso oko dushe gnylo,
 J zalludu shto ti nyega maxesh,
 y baiuchi u rukumu laxesh;
 Nego kadse Dushica izlicsi,
 y Bog vidi daga opet dicsi,
 Blagosovi on Svakake trave,
 bash akoche koie yidu krave,
 Pakse csovik y nyma izlicsi,
 Jerbo Svoga stvoritelya dicsi.
 Joshchu tebi kazati od lika,
 pochutime lipaie prilika:
 Bishe csovik dol u posavini,
 bash u nashoi zemly Slavony.
 Pokrai Save u iednomu Sellu,
 on imashe, y xenu vesellu.
 Jednoch ode da kossi livadu,
 kako lyudi imaiu navadu,
 Pak kad bishe trave oborio
 nishto mallo, pakse umorio.
 Jspravise da naoshtri kossu,
 iz vodira verxe na nyu rossu,
 Pak negledav kad pocse brusiti,
 perst odriza, al frishko ositi.
 Perstmu vissi Sam na mallo koxe,
 teshke muke Svemoguchi Boxe!
 On pomisli daie pokaranye,
 za nyegovo grishno dillovanye,
 Uze persta i Sastavi huda,
 verxe gube y nikakva truda.

Pak Siroma pocse priglédati,
 po odkosiu Svuda razglédati,
 Nebil nasho, ier on dobro znàde,
 koia trava za nyegov perst valyade;
 Alli evo nevolye vellike,
 neima trave, ka vallya za like,
 Negse Sagnu do otkosa dolli,
 Ako nyega perst y verlo boli,
 Pak on uze iedan listak trave,
 kakvegodir koiu yidu krave.
 Oko persta, tai listak obavi,
 Sebi mallo (pokoia) dobavi,
 Pak on re(cse) kada zavi ruku:
 za griehe (m)i valya (t)erpit muku,
 Sada vech(e) kossiti ne(mogu),
 Si(dnuti)chu pakse moli(t B)ogu
 Uto doba dok mallo posidi,
 xenu s'rucskom on odkuche vidi,
 Koia nyemu izdalleka vicse:
 Falyen Jssus moi dragi csovicse!
 Shtosi danas tu u ladu Sio?
 pak to nisi dosad pokosio,
 Nama posla y vishie imade,
 nie Samo oko te livade.
 Nepitaime, csovik odgovara:
 dopaosam velikoga kara,
 Jersam brusech persta odrizao,
 Samo shtoie na koxi ostao.
 Dai da vidim! xena proli Suze,
 zgrabi ruku, pak odviat uze:
 Alli Boxe csudna dillovanya!
 pram csoviku tvoga millovanya;
 Gdi ti ucsas nyem izlicsi ruku,
 da kosechi neimade muku.
 Kada xena odavi maramu,
 ona nigdi neugleda rannu,
 Neg perst cio kako y pri bio,
 kako da ni odrizan ni bio,

Samo

Samo istom shiose mallo znade
 Kao Konac, dase nehinade.
 Vidish Babo ove Likarie!
 Boziu pomoch y svete Marie,
 Ovai nie u svoi perst baiao,
 ni s vragovih, kao ti lasiao;
 Niti nyega izlicila trava,
 ier ni bila ni od lika prava;
 Neg zovnuo draga y Mariu,
 pak dobio Sobi Likaziu,
 Jer ako Koga na sviku posluzi,
 on od nyega y plashu zasluoi.
 Proidise ti ~~ormozanya~~ ^{ormozanya},
 Jaki Kazem y to ~~ormozanya~~ ^{ormozanya},
 Jer vrac radi ~~u tvoie dushe~~ ^{u tvoie dushe},
 znash ~~doz~~ ^{doz} ~~aba~~ ^{aba} pod kotim puche.
 Jabi tebi Kazalla y vechie
 alsam davno otishla od Kirke.

VIII. Pirovi

Od pirovah nemogu mucati.
 nego hochu y od njih pisati.
 Dati Kazem moi dragi Slavonice,
 Koia ludost kadse xeni momice.
 Jer kada vi svog Sina zenite,
 nepitate nikomu velike:
 Jelli nyemu divoiku u voly?
 hochet xivit shynom u dobroj voly,
 Neg trazite sebi priateljah,
 y prosite gdje vami volya,
 Pakse postli mladinci nelyubo,
 nego mlogi y dushu izgube.
 Toie ludost, vechiose nemoze,
 Sacuvai vas svemoguchi Boze!
 Neg trazite shioie nyemu drago,
 ier na sviku nie vechie blago,
 A ko nechesh Dushu izgubiti,
 Kadte stane dite proklinjati.

Istinaie da y ovo valya,
 da Mladinac pita Roditeljah,
 Dajm oni svoje viche dadu,
 ier od toga oni bolye znade.
 A pak tose neradi za vrime,
 nego uvik dotie živo ime;
 Alli oni nekajm nosmetu,
 iere csine njm veliku shrezu,
 Kako Babe obisai imadu,
 pak iosh Kcheri za nyega nedadu,
 Neg rastave od milloga dragu,
 pak otidu y naspusti Koragu.
 Druga ludost Koia vi csinite,
 daju barem dobro promislite,
 Pak gledate Koiaie devota,
 bash akobi bila y sirota.
 J iosh daie ona dobre chudi,
 y da postli nasmuchuje ljudik.
 Pokrai toga da bude poshtona,
 y rukama svoima poslona,
 A ne gledai shro imade ruha,
 a neznade ni ispechi kruha,
 Niti znade zgotovit fereka,
 neg daioie gledat u csovika.
 Nuk posluskai moi dragi Slavonice,
 dragi pobro y dobri zemlyanice,
 Jachu tebi lipo ispitati
 y saltingu prid osei staviti.
 Koju no vi y danas csinite
 Kad divoiku za sebe vodite.
 Onase ni kad oca mucila,
 ni xenskoga postla naucila,
 Starioi valya kad postane mlada,
 y kakose iedna kurha vlada,
 Pak kakocho poslat Kuchanica,
 y nazvalse dobra Gardarica,
 Negie dosta vrime potrosila
 y csina posta ostavila.

Samo istom shtose mallo znade
 kao konac, dase nehinade.
 Vidish Babo ove likarie?
 Boxiu pomoch y Svete Marie,
 Ovai nie u Svoi perst baiao,
 ni s vragovih, kao ti laiao;
 Nitie nyega izlicsila trava,
 ier ni bila ni od lika prava;
 Neg zvonuo Boga y Mariu,
 pak dobio Sebi likariu,
 Jer tko koga na Svitlu posluxe,
 on od nyega y plachu zasluxe.
 Proidise ti (toga m)ormoranya,
 Jati kaxem y to(ga csaran)ya,
 Jer vrag radi (oko) tvoie (d)ushe,
 znash (da Baba) pod kot(ao) pushe.
 Jabi teb(i) kazalla y vechie
 alsam davno otishla odk(uch)e.

VIII Pirovi

Od pirovâh nemogu mucsati,
 nego hochu y od nÿh pisati.
 Dati kaxem moi dragi Slavoncse,
 koia ludost kadse xeni momcse.
 Jer kada vi Svog Sina xenite,
 nepitate nitimu velite:
 Jelli nymu divoika po voly?
 hochel xivit shnyom u dobroj voly,
 Neg traxite Sebi priatélyâh,
 y prosite gdie vami volya,
 Pakse posli mladinci nelyube,
 nego mlogi y dushu izgube.
 Toie ludost, vechiase nemoxe,
 Sacsuvai vas Svemoguchi Boxe!
 Neg traxite shtoie nyemu drago,
 ier na Svitlu nie vechie Blago,
 A ko nechesh Dushu izgubiti,
 kadte Stane dite proklinyati.

Istinaie da y ovo valya,
 da Mladinac pita Roditélyâh,
 Daÿm oni Svoie viche dadu,
 ier odtoga oni bolye znadu.
 A pak tose neradi za vrime,
 nego uvik dokie xivo ime:
 Alli oni nekaÿm nesmetu,
 iere csine nÿm veliku shtetu,
 Kako Babe obicsai imadu,
 pak iosh kcheri za nyega nedadu,
 Neg rastave od milloga dragu,
 pak otidu y naiposli kvragu.
 Druga ludost koiu vi csinite,
 daiu barem dobro promislite,
 Pak gledate koiaie devota,
 bash akobi bila i Sirota.
 I iosh daie ona dobre chudi,
 y da posli nesmuchuie lyudih.
 Pokrai toga da bude poshtena,
 y rukama Svoima poslena,
 A ne gledai shto imade ruha,
 a neznade ni ispechi kruha,
 Niti znade zgotovit Jexeka,
 neg daioie gledat u csovika.
 Nut poslushai moi dragi Slavoncse,
 dragi pobro y dobri zemlyacse,
 Jachu tebi lipo ispisati,
 y fallingu prid ocsi Staviti,
 Koiuno vi y danas csinite,
 Kad Divoiku za Sebe vodite.
 Onase ni kod oca mucsila,
 ni xenskoga posla naucsila,
 Shtoioi valya kad postane mlada
 y kakose iedna kucha vlada,
 Pak kakoche postat kuchanica,
 y nazvatse dobra Gazdarica,
 Negie dosta vrime potroshila,
 y Ocsina posla ostavila,

Dokle Ruho u sanduk slovila,
 za udaju sebe pripraviła,
 Pak kadase za tebe udade,
 onda Ruho kod tebe prodade,
 I Svakom Maramu podili,
 Koia faida sotakvima dillik.
 A za tebe Skoro neostavi,
 shtobi samo prostera po slami,
 Nego neima ni dobre postelje,
 a Peringe ni vidit od xelje.
 Lusto perie priko Sve godine,
 zaluduvam ode y pogine,
 Neznahese odnyoga pomocih,
 Kakobiste spavali u nochi,
 Nego ono, shtu druga Kupaie,
 nit vam valja, niti vam tribuie.
 Oslavite takove ludosti,
 Ja vas molim takovam mladosti,
 Neg nekali donese Kostulje,
 y kotomu meliane posteljo,
 Pak iosh Stolnyak y gdillog kucnika,
 shtocke prostet prid svog zarucnika,
 A ni treba da podili dare,
 pak da tebi ona coini kvare;
 Jer ti tuzi tako obicaini,
 y darove y dan danas dain.
 Treba ludost kada isprosibe
 Vi toliki troshak uciniti,
 Koic veche natolika spallo
 y troshenje toliko nathallo,
 Da Siroma zenilse nemoze,
 koj troshka tolikog nesmoze;
 Jer ti skupish izideset Svatovah,
 y toliki zenak y hatrovah,
 Pak pojidu za tri bila dana
 tvoiu hranu na godinu danah,

Shtobi tebi s mladom dosta bilo,
 dase nebi onda potroshilo.
 Joshter csovik nebi ni xalio,
 ni za troshak toliko mario,
 Da neesine drugacijog kvara,
 koj Kuchu na zemlju obara.
 Jer kadase Svatovi opiu,
 oko Kuche Kokoshi pobiu,
 Mlogo puta bash y hranyenika,
 ierie kod nyh tad Sloboda nika.
 Joshtale cine nepodobe,
 Siromani Kuchu porobe,
 Nepazehi ni Shtu Stamota,
 nek zenaiu bade grihota
 Sadmi Xi Koiu imash jitu,
 Kad si Lyudma neispunish tiaidu;
 Jerse Mlogi ondi y poblyuie,
 kada poide teb nezaphalguie,
 Neg ti ioshlee y Maler opsuie,
 pak ni tebe, ni pir neposteuie,
 A Sutra dan, kada dan osvare,
 koj more tai ranno ustane,
 Pak on doide, ni da tebe dicsi,
 nego dase kod tebe izlisci.
 Proidihese takvi lakordia
 koie nisu, nego vridne smiha.
 Shto ti nosish corlyana baziaka,
 pak obicai Midish od Turaka.
 To ni lipo vitui nemi brate,
 postushaima biche bolje zate.
 Prem. od toga da nitko nepishe,
 al od osam nobribuie vishie.
 Zovni Kuma y iosh Starog Svatta,
 y Divera potvorenog brata,
 I iosh iednog koj razgovara
 al nekali Kuche neobara.

Pak

Dokie Ruho u Sanduk Sloxila,
 za udaiu Sebe pripravila,
 Pak kadase za tebe udade,
 onda Ruho kod tebe prodade,
 J Svatovom Marame podili,
 koia faida sotakvima dillih.
 Aza tebe Skoro neostavi,
 shtobi Samo prosterla po Slami,
 Nego neima ni dobre postelye,
 a Perinye ni vidit od xelye,
 Pusto perie priko Sve godine,
 zalluduvam ode y pogine,
 Neznatase odnyega pomochi,
 kakobiste spavali u nochi,
 Nego ono, shto druga kupuie,
 nit vam valya, niti vam tribuie.
 Ostavite takove ludosti,
 Ja vas mollim takovam mladosti,
 Neg nekati donese koshulye,
 y kotomu mekane postelye,
 Pak iosh Stolnyak y gdikog rucsnika,
 Shtochestert prid Svog zarucsnika,
 A ni triba da podili dare,
 pak da tebi ona csini kvare;
 Jere turci tako obicsaiu,
 y darove y dan danas daiu.
 Trecha ludost kada isprosite
 vi toliki troshak ucsnite,
 Daie veche natoliko Spalo
 y troshenye toliko nastallo,
 Da Siroma xenitse nemoxe,
 Koÿ troshka tolikog nesmoxe,
 Jer ti Skupish trideset Svatovàh,
 y toliko xenàh y hattovàh,
 Pak poÿidu za tri bila dana,
 tvoiu hrànu na godinu danàh

Shtobi tebi s mladom dosta bilo,
 dase nebi onda potroshilo.
 Joshter csovik nebi ni xalio,
 ni za troshak toliko mario,
 Da necsine drugacsieg kvara,
 koy kuchu na zemljiyu obara.
 Jer kadase Svatovi opiu,
 oko kuche kokoshi pobiu,
 Mlogo puta bash y hrànyenika,
 ierie kod nyh tad Sloboda nika.
 J ostàle csine nepodobie.
 Siro(mahu svu) kuchu porobe,
 Nepazechi ni Sht(oie) Sramota,
 nek (ne)znaiu bar (shtoie) grihota
 Sadmi (ka)xi koiu imash (faidu)
 kad (ti) Lyudma neispunish kaidu;
 Jerse mlogi ondi y poblyuie,
 kada poide teb nezaphalyuie,
 Neg ti ioshter y Mater opsuie.
 pak ni tebe, ni pir neposhtuie,
 A Sutra dan, kada dan osvane,
 koÿ more tai ranno ustane,
 Pak on doide, ni da tebe dicsi,
 nego dase kod tebe izlicsi.
 Proiditese takvi lakerdia
 koie nisu, nego vridne Smiha.
 Shto ti nosish cerlyena bariaka,
 pak obicsai Slidish od Turaka,
 To ni lipo virui meni brate,
 poslushaime biche bolye zate.
 Prem od toga da nitko nepishe,
 al od osam netribuie vishie.
 Zovni kuma y iosh Starog Svatta,
 y Divera potvorenog brata,
 J iosh iednog koÿ razgovara
 al nekati kuche neobara

Pak

Pak dobavi Dubany y Sviralle,
 bash akochesh y Tambuce mallo.
 Morest zovnul y Ierskoga uha,
 ierie prez njih Pir y gostba gluha,
 Koichecki uz bubany igrati,
 Diverushe shashu zabavlyati.
 Ahotia u sellu Divoika,
 toie zate iosh bolya prilika,
 Tise vinasai, pak na rucsak idi,
 y onai dah la gostima sidi.
 Jgrai, pivai, y veseli Lyude,
 neka svaki dobre volya bude.
 Ahotia u drugomu laku,
 ti Divoika dovo,
 Pak drugi dan shatove sluzi,
 nekse n le dan nei ti.
 Al nevalya, shro jedno esinile,
 shro Divoiku samu zaloo.
 Pak vam Sidi sama u komo,
 a Nishkime varden negovori;
 Yego samo pustila Divera,
 daioi Naxi y nyu razgovara.
 So ni lipo nit phale dostoino,
 niki Lyudski, niki bash poshteno.
 Promistile, ielli to prilika?
 Kadse xeni momese y Divoika,
 Vi isinite svaka naprako,
 virui meni to nevalya tako;
 Jex isivie naivishie veselye,
 onog valya mehnul u procselye.
 Nyu med Kumu y med divorustu,
 nekse Shalle y nek heglendishu,
 A on valya da Kod Kuma Sidi,
 y svatove svekolike vidi.
 A Diveri neka svima sluze,
 toie durnost nekase nekuxe,
 Pak kad onog dana probavite,
 y xendibu lipo proslavite,
 zaphaliym neka Kuchi idu,
 neka tebi svega nepojdu;
 Nego seba nek promisti svaki,
 kakvie oz y drugie taki.

Jostker iedno mal nuzaboravi,
 Nechu prachi takomi Lyubavi,
 Dok nekazem shro iosh obisaru
 Zaxucsnice, csinit na vinasanyu.
 Kada poide od svoie Matere,
 ioshin ondi Babe nagovore:
 Kada bude ona na vinasanyu,
 nekse Mladich pritisne uzanyu,
 Dase kroz vas progledat nemoze,
 tervam sinko nauditi moze,
 J iosh damu, ako kako morest,
 pelagano y na nogu stanesht,
 Pak iosh prie nego shynime lexesh,
 Kolikogod uclitah zavezesh,
 Onoliko neche godinicah,
 tebi sinko dosadili dica;
 Negchesh biki tipa y sumena,
 Kako dazi iudee dovedena.
 A kad budesh shynime u posteli,
 y on tebe primi y zagerli,
 Pazi, nedai, persah dodilise,
 ierechela pashili tise.
 J ostalu vragovi nemoz,
 koiu od strah psahi nemogu.
 Davor Babbo bashi ti Sotona,
 y vrazij Kony y vrazija Katana,
 Kakochete vragovi Jashiki,
 iersi Jaka moreshie nasifi,
 Edi to stoi u svetomu pismu?
 dase iedno uz drugo pritisnu,
 Kada sluze Sveti Sacramenat,
 Viru dau, y posmu zaklinyat.
 Xenidbaie Sacrameniat Sveti,
 Koga Isus bash glavom posueti,
 Kadie bro u Chani na piru,
 Sasvakovi Sidiasthe u miru.
 Tu biazhe y Nyegova Matte,
 Koia hoti pira darovali.
 Pak zamoli Svoga dragog Sina,
 da od Vode nym nacsini Vina;
 Al kakoche nacsinyali vami,
 Kadga neima nigdi megju vami;

Pak dobavi Bubany i Sviralle,
 bash akochesh y Tambure malle.
 Moresh zovnut y xenskoga uha,
 ierie prez nŷh Pir y gostba gluha,
 Koiecheti uz bubany igrati,
 Diverushe Snashu zabavlyati.
 Akotie u Sellu Divoika,
 toie zate iosh bolya prilika,
 Tise vinctsai, pak na rucsak idi,
 y onai dan Sa Gostima Sidi.
 J grai, pivai, y veseli Lyude,
 neka Svaki dobre volye bude.
 Akolie u drugomu Sellu,
 ti Divoiku dove(di vesellu,)
 Pak drugi dan S(v)atove (po)sluxi,
 nekse n(a)te (nie)dan ne(tu)xi.
 Al nevalya (shto) iedno csin(ite),
 shto (Di)voiku Samu zatvo(rit)e,
 Pak vam Sidi Sama u komo(ri),
 a niskime vazdan negovori;
 Nego Samo pustite Divera,
 daioi Sluxi y nyu razgovara.
 To ni lipo nit phāle dostoino,
 niti Lyudski, niti bash poshteno.
 Promislite, ielli to prilika?
 Kadse xeni momcse y Divoika,
 Vi csinite Svaka naopako,
 virui meni to nevalya tako;
 Jer csieie naivishie veselye,
 onog valya metnut u procelye.
 Nyu med kumu i med diverushu,
 nekse shallé y nek heglendishu,
 A on valya da kod kuma Sidi,
 y Svatove Svekolike vidi.
 A Diveri neka Svima Sluxe,
 toie duxnost nekase netuxe,
 Pak kad onog dana probavite,
 y xenidbu lipo proslavite,
 zaphaliym neka kuchi idu,
 neka tebi Svega nepoŷdu;
 Nego Sebe nek promisli Svaki,
 kakvie on y drugie taki.

Joshter iedno mal nezaboravi,
 nech u prochi takomi Lyubavi,
 Dok nekaxem shto iosh obicsaiu
 zarucsnice, csin it na vinctsanyu.
 Kada poide od Svoie Matere,
 ioshtiu ondi Babe nagovore:
 Kada bude ona na vinctsanyu,
 nekse Mladich pritisne uzanyu,
 Dase kroz vās progledat nemoxe,
 iervam Sinko naudit moxe,
 J iosh damu, ako kako moresh,
 polagano y na nogu Stanesh,
 Pak iosh prie nego shnyme lexesh,
 kolikogod uzlichāh zavexesh,
 Onoliko neche godinicāh,
 tebi Sinko dosaditi dica;
 Negchesh biti lipa y rumena,
 kako dasi iucser dovedena.
 A kad budesh shnyme u postelyu,
 y on tebe primi y zagerli,
 Pazi, nedai persāh doditise,
 jerechete zaboliti Sise,
 J ostalu vragoliu mlogu,
 koiu od Strah pisati nemogu.
 Davor Babbo bashsi ti Sotona,
 y vraxŷ kony, y vraxŷa katana.
 Kakochete vragovi Jashiti,
 iersi Jáká moreshie nositi,
 Gdi to Stoi u Svetomu pismu?
 dase iedno uzdrugo pritisnu,
 kada Sluxe Sveti Sacramenat,
 viru daiu, y pocsmu zaklinyat.
 Xenidbaie Sacramenat Sveti,
 koga Isus bash glavom posveti,
 Kadie bio u Chani na piru,
 Svatovi Sidiashie u miru.
 Tu biashe y nyegova Matti,
 koia hoti pira darovati,
 Pak zamoli Svoga dragog Sina,
 da od vode nym nacsini vina;
 Al kakoche nacsinyati vami,
 kadga neima nigdi megyu vami;

Jer on neche ukuchu unichi,
 gdje esara y veru upichi,
 uraoesaga onda zavezala,
 a u drugi opet odvezala,
 Kationoga ni odvozal nechesk,
 pokle Boga ti u sercsbu mechas;
 Jer on vama oshtro zapovida,
 y po svojih Svedci pripovida,
 Da rastete y punnite zemlju,
 alti nie vashu bludnu zelyu.
 Deder prostity Svyeto Evangelye,
 doistina zanechete zelye.
 Kada naidesh gdi Isukerst veki,
 koi vama svim Spasenye zely,
 Kako Stablo Koie neima ploda,
 tako csovik Koij neima roda,
 Podsičese pak u Vabru Verze,
 nek izgori y pogine berzie.
 Drugacise Zenidba prez die,
 bash kao dan kada nesia Sunce.

IX ZARUCNICI

Vidish draga Kakose to prihi
 dase Svaka u Palac hitti
 Koia radi da nerodi dicu
 pak Bogh kam za takou Krivicu
 Zasho tebe tvoia draga Mati
 kad bi poide nauči csaraki
 A nekaza kakochesh roditi
 y dicsicu Bogu odhraniti
 A nekaza shochesh rech xenitba
 koia od nye kasna y potriba
 A nerece: Moia draga Kchexi
 ticheshmise udati Kvecseri
 Alsi mlada y ioshtere luda
 nernash nishta od xenidbe huda
 Neg poslushai Jachuki Kazali
 shochesh tebi y posli valyati
 To biashe od postanya Svila
 kad Bogh Stvoril od Zemlye Csovika

Ona Stvoril na sovia priliku
 daga Slavi y daicemu ditu
 Pakga u lai zemalyski uvede
 neka gleda Bdzansko uredbe
 A iosk nyemu tako zapovidi
 od Svdkoga Stabla voche yidi
 Al od onog ti nejidi Stabla
 od poznanya dobroci y od zla
 Jer akoga budesh okuzio
 Smerciu onda ti budesh umzio
 Joshter reise soemoguchi tako
 nie dobro csovika ovako
 Bili samu, a ~~re~~ somochnika
 naest ~~re~~ ~~re~~ prilika
 Tada Ver ~~re~~ Sanati na csovika
 use ~~re~~ iz nyed ~~re~~ polka
 A Salvor ~~re~~ nyemu pomo ~~re~~ ka
~~re~~ ~~re~~ u svemu prilika
 Kada Csovik odasna progleda
 pokrai sebe on zenu ugleda
 Ovo, reise, Kost od Kostu moia
 a y meso bash od putti moie
 Zato nekse Muxalica zove
 icre posta od Kostu Muxeve
 A zalochesh unapridak biti
 dache csovik Svaka oslaviti
 Oca, Maler, y sve ~~re~~ ~~re~~ ~~re~~
 a Zenise svoioi pridruziti
 A biliche dva u iednoi putti
 kako iedno tilochesh ziviti
 Alti zmia fallishnia bishe
 neg sve Zvirie kako pismo pishe
 Pokle ona zenu nagovori
 da okuzi pak dase umori
 Jelli, reise, Bogh Zapovidio
 y od Stabla yisti zabranio:
 Mi yidemo xena odgovara
 Pipo voche od svim Stabaloh
 Al od onog shochesh u pol Raia
 nesmiemo bash ni blizu Kraia
 Jer ako:

Jer on neche ukuchu unichi,
 gdise csara y vexu uzlich.
 Uzaocsasga onda zavezala,
 a u drugi opet odvezala,
 Kakonoga ni odvezat nechesh,
 pokle Boga ti u Sercsbu mechesh,
 Jer on vama oshtro zapovida,
 y po svoih Svetci pripovida,
 Da rastete y punnite zemlyu,
 alli nie vashu bludnu xelyu.
 Deder proshtÿ Sveto Evangelye,
 doistine zanechete xelye
 Kada naidesh gdi Jssukrest veli:
 koi vama Svim Spasenye xely,
 Kako Stablo koie neima ploda,
 tako csovik koÿ neima roda,
 Podsiecsese pak u vatru verxe,
 nek izogri y pogibe berxie.
 Drugacsie xenidbe prez dice,
 bash kao dan kada nesia Sunce,

IX Zarucsnici

Vidish draga kakose to priti
 dase svaka u Pakao hitti
 Koia radi da nerodi dicu
 pak Bogh karà za takvu krivicu
 Zashto tebe tvoia draga Matti
 kad ti poide naucsi csarati
 A nekaza kakochesh roditi
 y dicsicu Bogu odhràniti
 J nekaza shtoché rech xenitba
 koia od nye hasna y potriba
 J ne recse: Moia draga kcheri
 ticheshmise udati kvecseri
 Alsi mlada i joshter luda
 neznash nishta od xenidbe huda
 Neg poslushai Jachuti kazati
 shtoché tebi y posli valyati
 To biashe od postanya Svita
 kad Bogh Stvori od zemlye csovika

Onga stvori na Svoiu priliku
 daga Slavi y daiemu diku
 Pakga u Rai zemalyski uvede
 neka gleda Boxanske uredbe
 J ioshter nyemu tako zapovida
 od Svakoga Stabla voche ÿidi
 Al od onog ti neÿidi Stabla
 od poznanya dobroté y od zla
 Jer akoga budesh okusio
 Smertiu onda ti budesh umrio
 Joshter recse Svemoguchi tako
 nie dobro Csoviku ovako
 Biti Samu, a (prez) pomochnika
 nacs(inimo (ne)kmu(ie) prilika
 Tada ver(xe) Sana(k) na csovika
 uze (Rebro) iz ny(egova Bo)ka
 J Satvori nyemu pomo(chni)ka.
 nek(amu)ie u svemu prilika
 Kada c(so)vik odasna progleda
 pokrai Sebe on xenu ugleda
 Ovo, recse, kost od kosti moie
 a y meso bash od putti moie
 Zato nekse muxatica zove
 iere posta od kosti muxeve
 J zatoche unapridak biti
 dache csovik Svaka ostaviti
 Oca, Mater, y Sve izgubiti
 a xenise Svoioi pridruxiti
 J bitiche dva u iednoi putti
 kako iedno toliche xiviti
 Alli zmia fallishnia bishe
 neg Sve zvirie kako pismo pishe
 Pokle ona xenu nagovori
 da okusi pak dase umori
 Jelli, recse, Bogh zapovidio
 y od Stabàlh ÿisti zabranio?
 Mi ÿidemo xena odgovara
 lipo voche od Sviu Stabalàh
 Al od onog Shtoe u pol Raia
 ne smiemo bash ni blizu kraia
 Jer ako

Jer akože budemo dodali
 morachemo obodvo umriki
 Niličete, odgovara zmia
 tose necke dogoditi žbilya
 Neg Bogh vami zarad tog nedade
 ier on dobro u napridak znade
 Kad Stanele odtog Stabla jisti
 Desichese vashe ovoziti
 I vichele kako y Bogh biti
 dobro od zla razlukisil umiki
 Xena gleda plemenilo Stablo
 lipo gledat, a sladko za jilo
 uze vocka ~~zauze~~ uze
 uze drugu pak y meni dade
 Tadaymse Oci ovozishi
 dasu gol amah pozno loshe
 Oni listi od smokve uze
 y od nyega fecture spi toshe
 Al kad oni Boxy glas slishashe
 koj onda po kaju hodishe
 Onisk tad verlo pripadoshe
 y pod Stablak obodvo saksishe
 Boghga vice: Adame! Adame!
 gdisi sada izaidi pridame
 Al Adam Bogu odgovara
 iere vidi dase nanyeg kara
 Jasam, veli, tvoi sada glas slishao
 zalosamse tebe y pripao
 I ierbosam sada gol ostao
 zalosamse pod Stablak sakrio
 Koci kaze dasi gol ostao
 Bogh mu veli, nisili koshtao
 Odnog Stabla sheosam zabranio
 da nejdesh teb zapovidio
 Adam veli; xename privari
 koiu meni ti od kobra stvori
 Ona uze, pak y meni dade
 Ja pojido, pak y gol ostade
 Svemoguchi tako recse xeni
 zashto tako ti xeno ucsini

Ali ona nyemu odgovori
 da ja jido zmiame privari
 Tad Bogh zmyi govori ovako
 poklesi ti ucsinila tako
 Prokletasi izmed svih xivinah
 iersi punna zloche y krivinah
 Materbuhu morash uvik listi
 mista hrane certu zemlyu gristi
 Ucsinitchu soadnyu megyu robom
 megyu xenom y vashim simenom
 I oncheli tvoiu glavu zagnyeshti
 a tichesh ga za pek u jesti
 A ti xeno, posse nyoi govorit
 Jachu tebi mlogo tuge stvorit
 Navlastilo kada budesh trudna
 Svatoiatko mucsicheshgo hudna
 I smukomchesh porodiki dicu
 ier ucsini toliku krivicu
 Jachu tvoiu volyu podloziki
 tvomu muxu y tebe pridali
 I timuse morash pokoziti
 a oncheti tvoi gospodar biti
 A Adamu tuznu progovori
 Svemoguchi tatomu govori
 Poklesi ti xenu poslushao
 y zapovid moiu neslushao
 Neg od Stabla onogasi jio
 sheosam tebi glo zabranio
 Prokletaki neka zemlya bude
 kadiu oresh neka imash truda
 Tern, y dracsie nekti ona nosi
 ier pridamnom ti sagristioshi
 Steshkim znoiem morashse hraniti
 dokle budesh na svitu ziviti
 I doklegod nebudesh poslao
 Cerna zemlya, adkudsi poshao
 Jersi zemlya pak chesh zemlya biti
 y unyuse opet povrati
 Sada vidish moia kcheri draga
 ovai nauki lipshi od sveg blaga

Jer akose budemo doditi
 morachemo obodva umriti
 Nitichete, odgovàra zmia
 tose neche dogoditi zbilya
 Neg Bogh Vami zarad toga neda
 ier on dobro u napridak znade
 Kad Stanete odtog Stabla yisti
 Ocsichese vashe otvoriti
 J vichete kako y Bogh biti
 dobro od zla razlucsit umiti
 Xena gleda plemenito Stablo
 lipo gledat, a Sladko za yilo
 Uze vochku (pakiu y poyide)
 uze drugu pak (y muxu dade
 Tadaymse ocsi (ot)vorish(e)
 dasu go(li od)mah poz(nad)oshe
 Oni list(a) od Smokve uze(she)
 y od nyega fertune Sp(le)toshe.
 Al kad oni Boxy glas slishashe
 koi onda po Raiu hodishe
 Onise tad verlo pripadoshe
 y pod Stablàh obodva Sakrishe
 Bogh ga vicse: Adme! Adame!
 gdisi Sada? izaidi pridame
 Alli Adam Bogu odgovàra
 iere vidi dase na nyeg kàra
 Jasam, veli, tvoi Sada glàs Slishao
 zatosamse tebe y pripao
 J ierbosam Sada gol ostao
 zatosamse pod Stablàh sakrio
 Tkoti kaxe dasi gól ostao?
 Bogh mu veli, nisili koshtao
 Odnog Stabla shtosam zabranio
 da neydeshe teb zapovidio
 Adam veli: xename privari
 koiu meni ti od Rebra Stvori
 Ona uze, pak i meni dade
 Ja poyido, pak y gó ostade.
 Svemoguchi tako recse xeni
 zashto tako ti xeno ucsini

Alli ona nyemu odgovori
 da Ja yido zmiane privari
 Tada Bogh zmyi govori ovako
 poklesi ti ucsinila tako
 Prokletasi izmed svih xivinàh
 iersi punna zloche i krivinah
 Na terbuhu morash uvik listi
 misto hrane cernu zemlyu gristi
 Ucsinitchu Svadnyu megyu tobom
 megyu xenom y vashim Simenom
 J oncheti tvoiu glavu zgnyesti
 a tichesh ga za petu u jesti
 A ti xeno! pocse nyoi govorit
 Jachu tebi mlogo tuge stvorit
 Navlastito kada budesh trudna
 Svakoiaiko mucsicheshse hudna
 J Smukomchesh poroditi dicu
 ier ucsini toliku krivicu
 Jachu tvoi volyu podloxiti
 tvomu muxu y tebe predati
 J timuse moràsh pokoriti
 a oncheti tvoi gospodar biti.
 A Adamu tuxnu progovari
 Svemoguchi takomu govori
 Poklesi ti xenu poslushao
 y zapovid moi u neslushao
 Neg od Stabla onogasi yio
 Shtosam tebi bio zabranio
 Prokletati neka zemlya bude
 kadiu oresh neka imash trude
 Tern, y dracsie nekti ona nosi
 ier pridamnom ti Sagrishiosi
 Steshkim znoiem morashse hràniti
 dokle budesh na Svit u xiviti
 J doklegod nebudesh postao
 Cerna zemlya, od kudi doshao
 Jersi zemlya pakchesh zemlya biti
 y unyuse opet povratiti
 Sada vidish moia kcheri draga
 ovai nauk lipshi od Svega Blaga

I dare to bash zapovied Bozia
 daie xena cooviku podlozna
 Iivi dakla shijim u dobroj volji
 razgovarai nyega u nevolji
 kadsi kriva nekake pokara
 xena nyemu nek neodgovara
 Nego nyega lipim ricima moli
 y vladabe po nyegovoi volji
 Akollimu bash ni kriva nisi
 to od rocie iost duxnosti visi
 Da podnashash nyegovo fallintke
 prid nym shudish a nescinist vika
 Jer akochesh vaktu ugasiti
 nemoi na nju darva nashiti
 Nego vodu od koiese torne
 tako sercoba shulechse u lerne
 I machebe tuge y zallosti
 y progonsiva svakakoga do shi
 Alli pazi nemoise smuliti
 Nego valiya u Boga uffati
 I shinaie, zarusnica veli
 lipie, nauki odgovara meni
 O vai nauk y ponukovanie
 ucsi lyude mirno usivanye
 Al kakobi men Matti kazala
 kadga nia sama naucila
 Jerse nama tako ne kazui
 niti toga zho prid nama shia
 Nego nama Capellani prike
 porsekaike do Kozizme svele
 Pitachuvai ja na Ispovidi
 Kollikoie Bozj zapovidi
 Pak kad doide da rukava zimai
 Post nastane y sveta Kozizma
 Skupimose mi kod Capelona
 pak nam dade da predemo Lana
 Letne Babi da nas ona ucsi
 al nas ona vechma lanom mucsi
 Pak kad vidi daioi sue spredemo
 reitne nyemu da vechi znademo
 Pak nas ondi odmah ispovidi
 Al nepita Bozj zapovidi

Utomunam y Kozizma proide
 tako bude kad y druga doide
 Mucsi Divo negovori tako
 ja znam vashe dillovanije svako
 Tise euaish na svoja pastira
 a ja znadem da vas silom tira
 I na nauk y na Boziu sluzbu
 pak isinike opet na nyag tuzbu
 Sidiie zabe prid nym govoriti
 a drugacs se nemare ucsiti
 Zato idi na prodiku cesho
 gdi ti moresh nauciti svashko
 Shogod tie Dushi spasonashko
 y za... koristno
ZARUSNIKU
 Hoder... y ti... iniese
 y pluskai shiori prist... vice
 Jesi... skro ja sad gavoti
 kad od zemlje Bogh cooviku shvori
 Pakga coovik. takia uvridi
 y pristupi serte zapovidi
 Zaloga Bogh ondi y pokam
 y iz... zemlystskog istira
 esha ide naivil med zivine
 ier ucsini tolike krivine
 Paki nek strudom cernu zemlyu oz
 y hranise s xenom kako more
 Ode Adam tuxan y zallostian
 porad griha bash isisto bolostan
 On izmisti svakake zanake
 y konomu naedini halade
 Uze pluga pak on zemlyu para
 y svoiomse... razgovara
 Ah! hocheli kadgod dochi vreme
 shro Bogh recse dache zemsko sim
 holoi zmy nye glavu saderki
 nas od dvoig griha od kupiki
 Pak nas s dragim Bogom pemititi
 y od sercobe nyega umiriti
 Adam ima voliko uffanye
 bash u Bozie svete obchanye
 dash.

J daie to bash zapovid Boxia
 daie xena csoviku podloxna
 Xivi dakle shnÿm u dobroj volÿ
 razgovarai nyega u nevolÿ
 Kadsÿ kriva neKate pokara
 xena nyemu nek neodgovara
 Nego nyega lipim ricma moli
 y vladase po nyegovoi volÿ
 Akollimu bash ni kriva nisi
 to od tvoie iosh duxnosti visi
 Da podnashash nyegove fallinke
 prid nÿ Shutish a necsinish vike
 Jer akochesh vatra ugasiti
 nemoi na nÿu derva nabaciti
 Nego vodu od koiese terne
 tako Serxba Shutechse uterne
 J machete tuge y xalosti
 y progonstva Svakakoga dosti
 Alli pazi nemoise Smutiti
 nego vallya u Boga uffati.
 Jstinaie, zarucsnica veli
 lipie, nauk odgovara meni
 O vai nauk y ponukovanÿe
 ucsi Lyude mirno uxivanÿe
 Al kakobi men Matti kazala
 kadga nie Sama naucsila
 Jerse nama tako nekazuie
 niti toga tko prid nama Shtie
 Nego nama Capellani prite
 pocsekaite do korizme svete
 Pitachuvas Ja na Jspovidi
 kollikoie Boxÿ zapovidi
 Pak kad doide ta rutava zima
 Póst nastane y Sveta korizma
 Skupimose mi kod Capelana
 paknam dade da predemo Lana
 Rekne Babi da nas ona ucsi
 al nas ona vechma lanom mucsi
 Pak kad vidi daioi Sve Spredemo
 rekne nyemu da veche znademo
 Pak nas ondi odmah ispovidi
 Al nepita Boxÿ zapovidi

Utomunam y korizma proide
 tako bude kad y druga doide
 Mucsi Divo negovori tako
 Ja znam vashe dillovanÿe Svako
 Tise tuxish na Svoga pastira
 a Ja znadem da vas Sillom tira
 J na nauk y na Boxiu Sluxbu
 pak csinited opet na nyeg tuxbu
 Stidie tebe prid nÿm govoriti
 a drugacs se nemore ucsiti
 Zato idi na prediku csesto
 gdi ti moresh naucsiti Svashto
 Shtogod tie Dushi Spasonosno
 y za (xivot iosh) korisno.

(X) Za(r)ucsniku

Hoder (a)mo y ti (zarucs)nicse
 y (pos)lushai shtoti p(ismo) vicse
 Jesil (cs)uo shto Ja sad govori
 kak' od zemlye Bogh csovika Stvori
 Pakga csovik takia uvridi
 y pristupi Svete zapovidi
 Zatoga Bogh ondi y pokara
 y Jz Raia zemalyskog istira
 Neka ide na Svit med xivine
 ier ucsini tolike krivine
 Pak nek strudom cernu zemlyu ore
 y hránise Sxenom kako more
 Ode Adam tuxan y xalostan
 porad griha bash csisto bolean
 On izmisli svkake zanate
 y konomu nacsini haláte
 Uze pluga pak on zemlyu para
 y Svoiomse Xenom razgovára
 Ah! hocheli kadgod dochi vrime
 shto Bogh recse dache xensko Slme
 holoi zmÿ nye glavu Saterati
 nas od ovog griha od kupiti
 Pak nas s dragim Bogom pomiriti
 y od Sercsbe nyega umiriti
 Adam ima veliko uffanye
 bash u Boxie Sveto obechanye
 dache

Dashe dochi porli nyega zena
 od Koiasha Kerui y plemena
 Roditse nyegou odkupilely
 žbur dragi y milli Spasitely
 Tako y ti dragi zarusnice
 y Adamov grishni naobidnice
 Tisi nyoma prilisan u svomu
 dogagyabe tebi ko y nyemu
 Jer dokse ni Adam oxenio
 nise nicosim u Raiu brinuo
 Neg kod Boga u millosti ko
 plemenito liro ushe ijio
 Ali kako on ugleda
 taga odmah a priozvenu
 I privari na ovi gje te
 Pak u vrigu nyeg y sebe i zena
 dasu goli poznadosha Bozhe
 Tako y ti dokse neoxenish
 u millosti ti kod oca zivish
 Pakise nicosim na svitu nebrinesth
 neg shto otae dobavi to jidesth
 Ali kako ti zenu isprosiish
 ta za brigu odmah y osilish
 Kakoikeshise na svitu hraniti
 y odazla svakoga braniti
 Tako Valya dase i Xenom starash
 y u tugi shnyome razgovarash
 I ioshtere ustexplyenye imash
 drage volye dobti y zlo primash
 To nevalya da ti nyu progonish
 y nozama ko robinyu gazish
 Jer nie od nogu Sevorena
 daie od tebe uvik pogazena
 Ali od glave dase neuvishi
 svetlu bebo, y iosh nepobishi
 Neg od Rebra ispolak csovika
 dau lyubish iertie prilika

To ni lipo da csovik y zena
 iedno drugog skamoté imena
 Prid komshiam, illi u mehani
 ialli gdigod kadsu natehani
 I iednose na drugoga tuzi
 y prid drugim svogadruza naruzi
 Pak kazue nyegove fallinge
 virui meni tosu zle prilika
 Nego valya da drug druga csuva
 y fallinge nyegove pokriva
 Jerse on y nyega dotise
 na nyegova shzo eto druga viese
 Ama Lyudi, koj ima zenu
 plemonitu y verlo poshtenu
 Aliu sobom on isli pokvari
 ieriu cesho grize y na Kari
 Lyubosumlye nyega verlo muse
 ier budaku isli vrazi uose
 Pak dok vidi da ukog pogleda
 onse boji da Lyubaim neda
 A kolise shogodit nashalli
 iall nyu istu prid nyme pophali
 Pripadete pakmu odgovori
 da on toga pravo negovori
 Akidbise shogod pophali
 damue on zenu polyubio
 Prem daie lat on tvrdo viruje
 y u sercu svomu nemirue
 Dok neide y nyu noizbie
 Boze dragi! a krivamu nie
 Teshko grishi koj csini tako
 a negleda prie svakoiako
 I el istina shtomuse kazue
 da ni pizmen koj prikazue
 Jer imade navom svitu Lyudi
 koj drugog bash od zlobe Sudi
 Jer totona nemore viditi
 dvoie dragi u mizu ziviti

Dache dochi posli nyega xena
 od koieche kervi y plemena
 Reditise nyegov odkupitely
 Isus dragi y milli Spasitely
 Tako y ti dragi zarucnicse
 y Adamov grishni naslidnicse
 Tisi nyemu prilicsan u Svmu
 dogagyase tebi ko y nyemu
 Jer dokse ni Adam oxenio
 nise nicsim u Raiu brinio
 Neg kog Boga u milosti bio
 plemenito l(ipo voche) yio
 Alli kako (on ugleda xenu)
 taga odmah (ona priokrenu)
 J privari (bash na) ocsi (glede)
 da on (voch)ku zabrany(tu) jede
 Pak u (b)rigu nyeg y Sebe (verxe)
 dasu goli poznadoshe berxe
 Tako y ti dokse neoxenish
 u milosti ti kod oca xivish
 Pakse nicsim na Svitu nebrinеш
 neg shto otac dobavi to yidesh
 Alli kako ti xenu isprosish
 ta za brigu odmah y ositish
 Kakocheshe se na Svitu hràniti
 y odazla Svakoga braniti
 Tako valya dase S xenom Starash
 y u tugi shnome razgovarásh
 J joshtere usterplyenye imash
 drage volye dobro y zlo primash
 To nevalya da ti nyu progonish
 y nogama ko robinyu gazish
 J ere nie od nogu Stvorena
 daie od tebe uvik pogaxena
 Nit od glave dase ne uzvisi
 sverhu tebe, y iosh nepobisi
 Neg od Rebra ispolak csovika
 daiu lyubish iertie prilika

To ni lipo da csovik i xena
 iedno drugog Sramoté imena
 Prid komshiam, ili u mehani
 ialli digod kadsu natehani
 J iednose na drugoga tuxi
 y prid drugim Svogadruga naruxi
 Pak kazuie nyegove fallinke
 virui meni tosu zle prilike
 Nego valya da drug druga csuva
 y fallinge nygove pokriva
 Jerse ono y nyega doticse
 na nyegova shto tko druga vice
 Jma Lyudi, koÿ ima xenu
 plemenitu y verlo poshtenu
 Al iu Sobom on isti pokvari
 ier iu csesto grize y na kári
 Lyubosumlye nyega verlo mucse
 ier budallu isti vrazi ucse
 Pak dok vidi da ukog pogleda
 onse boÿ da Lyubavi neda
 Akolise tkogodir nashalli
 iall nyu istu prid nyme pophali
 Pripadese pakmu odgovori
 da on toga pravo negovori
 Akolbise tkogod pophali
 damuie on xenu polyubio
 Prem daie lax on tvrdo viruje
 y usercu Svomu nemiruie
 Dok neide y nyu neizbie
 Boxe dragi! a krivamu nie
 Tesko grishi koy csini tako
 a negleda prie Svakoiako
 Jel istina shtomuse kazuie
 da ni pizmen koÿ prikazuie
 Jer imade navom Svitu Lyudy
 koy drugog bash od zlobe Sudi
 Jer Sotona nemore viditi
 dvoie dragi u miru xiviti

Drugaie Muz y dobra xena
 dva pod Kuchom stupa podverxena
 Roi derze Jakost Svukoliku
 na ramesu y Kuchu toliku
 Ako od njih koiegod poserna
 y onaise drugi tshal priverne
 Buduch dakle daie xena, Svaka
 y Slabia y ni tako iaka
 Zako csoviki y nyekimu szamu
 mora derzat prigledaiuch na nyu.
 Al nevalya daioi urrok dade
 y on sam im na sercsbu navede
 Pakiu opet on tako istucse
 y ostalo zlo nase navucse.
 Phaki Bogu shto nie opaka
 ierie Brate zla xena ovaka
 Kada nyoiri nie shtro pochudi
 nestidise ni poshteni lyudi
 Nego vice y po Kuchi bucsi
 lupu vraki, kao vragse mucsi.
 Si ja zovech da ide rastati
 alli ona neche ni gledati
 Nego veli: prid tobom ie, xderi,
 nechu yisti ni sad, ni K. vecseri
 Volim dovi umerli od glada
 ierchu puknuh od teshkoga iada.
 Dvigh ubio Dushu y onomu
 zkoie urrok Suzanstvu ovomu
 Volilabi dasam utonula
 neg shtosamse zatebe udala.
 Musi xeno! Akoti uslanom.
 y, akote za Kosse popanem
 Svuchu stebe zobun y kalynu
 pakchu urel Kakvugod Galinu
 Bilchute dokle Dushu cruiem
 ier, nemarkish shtose nate psuiem
 Udri! udri! ona odgovara,
 a nemarki shtose na nyu kara

Ako cheshme issichi na peke
 fachu foshter govorili teke
 Jer zastlodi prid zobom shukila
 Kadti nizam nishra ucini-la.
 Si uslanesh y ostavish yilo
 ierchie onako presilo
 Pakiu stanesh oko sebe bitti
 Alli ona neche ushukiti.
 Nego place, pak Komshie zbudi
 y nakupi punnu Kuchu lyudi
 Pakse nate Komshiana tuzi
 y svakaka prid nyma naruxi
 Ona veli: ~~daie~~ ~~ne~~ ~~komshie~~
 iekli ~~daie~~ ~~ne~~ ~~csovik~~ bie
 On svaki mox po ~~am~~ ~~se~~ ~~hoda~~
 a prid posten ko ~~hoda~~ ~~uhoda~~
 Pak ne druge svaku vaceset ~~ski~~
 po ~~ski~~ ~~poshten~~ y po dotel groshi
 Jamu velim dase toga proide
 y da Kuchi na vecseru doide
 Ni imamo shrabi vecserati
 phata Bogu nishra nam nefalli
 A imamo y sitne diisice
 koj neima na sel kalynica
 Pakieh valya shrogod naucili
 Kakoche mox y postli xiviti
 Nemoi dragi, negse proidi toga
 imai brigu Prev ku doma tvoga
 Da gledamo Kuchu usmloxiti
 a nevalya tolito troshiti
 Pak on neche, nego vechma pio
 Kadmu rekнем onda menx Gia
 Shto ti, veli, meni zapovidash
 y uvikmi shroshra pripovidash
 Ja Gospodar, a ti moia xena
 morash shukit, ierchesh bili biena
 Kakobi ja shnym dobro xivila
 y na nyegse nebi raz serdila

Kada

Drugacsie Mux i dobra xena
 dva pod kuchom stupa podverxena
 koï derxe Jakost Svukoliku
 na ramenu y kuchu toliku
 Ako od nÿ koiegod poserne
 y onaise drugi thal priverne
 Buduch dakle daie xena Svaka
 y Slabia y ni tako iáka
 zato csovik y nyezínu Stranu
 mora derxat prigledaiuch na nyu
 Al nevalya daioi uzrok dade
 y on Sam iu na Sercsbu navede
 Pakiu opet on zato istucse
 y ostálo zlo nase navucse.
 Phali Bogu shto nie opaka
 ierie Brate zla xena ovaka
 Kada nÿoizi nie shto po chudi
 nestidise ni poshteni Lyudi
 Nego vice y po kuchi bucsi
 lúpá vrati, kao vragse mucsí
 Ti ju zovesht da ide rucsati
 alli ona neche ni gledati
 Nego veli: prid tobomie, xderi,
 nechú ÿisti ni Sad, ni kvecseri
 Vollim ovdi umerti od glada
 ierchu puknut od teshkoga iada
 Bogh ubio Dushu y onomu
 tkoie uzrok Suxanastvu ovomu
 Volilabi dasam utonula
 neg shtosamse za tebe udala.
 Mucsi xeno! Akoti ustanem,
 y, akote za kosse popanem
 Svuchu stebe zobun i halÿnu
 pakchu uzet kakvugod batinu
 I bitchute dokle Dushu csuiem
 ier nemarish shtose nate psuiem
 Udri! udri! ona odgovara,
 a nemari shtose na nyu kára

Akocheshme izsichi na peke
 Jachu Joshter govoriti teke
 Jer zashtobi prid tobom shutila
 kadti nisam nishta ucsinila.
 Ti ustanesh y ostavish ÿilo
 ieretie onako presilo
 Pak iu Stanesh oko Sebe biti
 Alli ona neche ushutiti
 Nego placse, pak komshie zbudi
 y nakupi punnu kuchu Lyudi
 Pakse nate komshiamá tuxi
 y Svakako prid nyima naruxi
 Ona veli: (slushaite ko)mshie
 ielli (pravo dame) csovik bie
 On Svak(u n)och po (svem) Sellu hoda
 a (prez) poslen ko (kakva) uhoda
 Pak (na dr)uge Svaku vecs(er troshi)
 po (pét), po shest, y po deset groshi
 Jamu velim dase toga proide
 y da kuchi na vecseru doide
 Mi imamo shtabi vecserali
 phala Bogu nishta nam nefalli
 A imamo y Sitne discsice
 koÿ neima na Seb halÿnicé
 Pakieh valy shtogod naucsiti
 kakoche moch y posli xiviti
 Nemoi dragi, negse proidi toga
 imai brigu Sverhu doma tvoga
 Da gledamo kuchu uzmlóxiti
 a nevalya toliko troshiti
 Pak on neche, nego vechma pie
 kadmu reknem onda mene bie
 Shto ti, veli, meni zapovidash
 y uvikmi shtoshta pripovidash
 Ja Gospodar, a ti moia xena
 morash shutit, ierchesh biti biena
 Kakobi Ja shnym dobro xivila
 y na nyegse nebi raz Serdila

Kada

Kada vidim dache rasul Kuchu
 pak uvek onda fa y dica Kuduku
 O komshio, nevalyat' posao
 urao coao si ti tako postao
 xena tebe bash lipo svikuie
 y lipoke iostet ponukuie
 Phali bogu shroie taka mudra,
 nie ona zasluila uetro,
 Nego shnyoma u lyubi xivi
 y sam sebe za nepravdu xivi
 Pak odsella nehodai po nochi
 nego gleda^{la} iⁿ Kuchu pomochi
 Dobro ranech^{la} iⁿ jovanai
 y svoiomoe^{la} iⁿ argovorai

od Gazaluka
 Iostet moia Slavonice iⁿ luka
 govorili iost od Gazdaluca
 Dati kazem kako vi esinibe
 pomochise nikako neznate.
 Naipri tebi Kucha nevalyade
 to vas svaki y od sebe znade
 Jer iznukla, niti bash izvana
 nie ona nicosim amazana
 Neg izvana kroz berunase vidi
 kako siarac u zapecku sidi
 Pakise ni ond' nemore ugriti
 iet penzeri nisu zatvoriti
 Neg onako svoie odizeni
 cile zime, y cile ieseni
 Pak nemoresh dosta navuch dervak
 negotie uvik vikce merva
 Pustu shumu zallud pokvariste
 y na valru kodkuche sloziste
 Skto u zimi ti Dervak navozish
 pollovicu da u faki slozish
 Nogaobi za novce prodatti
 y Sercali penzore kupiti

Pakbi bolje kroz Sercu vidio
 a tolloko nebi se mucio.
 Drugo nemash u sobi stolice
 ni u kuchi ceshile police
 Niti, gdigod viditi Armara
 gdi se krushac, y drugo zalvara,
 Neg po Turski na zemlju Siedele
 pak onako na zemlju iedete
 I tolloko kruha izrixere
 pak ni pollak vi nepojidete
 Vech vam vishie zalludu otido
 nego shroie svaki dan pojde.
 Trecho. Svinje tolloko derzite,
 od kih hasne nikakve neimate
 Neg u zimi poiedu vam xitto,
 a kad bude, y nastane litto.
 Pak kad valya dase isprodaiu
 Onda one shrom pocerkaiu.
 A od Kravak shrochu govorili
 y zalludu ricsi potroskili
 Kad vi derzish sedam, osam Kravak
 toie momce sve istina, prava,
 Al u zimi da zribuiesh lika
 nebi nastao ti u kuchi mlika
 kako hochesh dati mlika dade
 Kadiu nitko timarit neznade
 Negioj melnesh sina u shlivijku
 Jachu tebi sad kazar priliku
 Pak y ono preko serdca xdere
 iet po legij Snig, y kisha dere.
 Ako hochesh ti Krave derzati
 y iost od njih ku hasnu imati
 Svezi ti nyu na uxo u shtrakti
 pakioi podai posie y solli
 Murticheshiu bash y praz tokela
 I ako toga y nie hadeta.
 Iost od iedne govorichu Svaru
 Moia uvik Slavoniu kvatu

Kada vidim dache rasut Kuchu
 pak vech onda Ja y dica Kudchu
 O komshio! nevalyat' posao
 uzao csas si ti tako poshao
 Xena tebe bash lipo Svitue
 y lipote ioshter ponukuie
 Phali Bogu shtoe taka mudra,
 nie ona zasluxila udra,
 Nego shnyome u Lyubavi xivi
 y Sam Sebe za nepravdu krivi
 Pak odselle nehodai po nochi
 nego gled(i svu k)uchu pomochi
 Dobro ra(dech mlagye nag)ovarai
 y Svoiomse xenom (r)azgovarai.

(XI) Od Gaz(d)aluka

Joshter moia Slavoncse (od)luka
 govoriti iest od Gazdaluka
 Dati kaxem kako vi csinite
 pomochise nikako neznate
 Naipri tebi kucha nevalyádé
 to vás Svaki y od sebe znáde
 Jer iznutra, niti bash iz vana
 nie ona nicsim omazana
 Neg izvana kroz bervnase vidi
 kako Starac u zapechku Sidi
 Pakse ni ond' nemore ugriti
 ier penxeri nisu zatvoriti
 Neg onako Stoié odiazeni
 cile zime, y cile ieseni
 Pak nemoresh dosta navuch derváh
 negotie uvik vikce merva
 Pustu Shumu zallud pokvariste
 y na vatru kod kuche Sloxiste
 Shto u zimi ti Derva navozish
 pollovicu da u fati Sloxish
 Mogaobi za novce prodatti
 y Sercsali penxere kupiti

Pakbi bolye kroz Sercsu vidio
 a tolloko nebise mucsio
 Drugo neimash u Sobi Stolice
 ni u kuchi csestite policé
 Nit je gdigod viditi Armára
 gdise krushac, y drugo zatvara,
 Neg po Turski na zemlyu Siedete
 pak onako na zemlyi iedete
 J tolloko kruha izrexete
 pak ni pollak vi nepoyidete
 Vech vam vishie zalludu otide
 nego Shtose Svaki dan poýde.
 Treche. Svinye tollike derxite,
 od kih hasné nikakve neimate
 Neg u zimi poiedu vam xitto,
 a kad bude, y nastane litto,
 Pak kad valya dase isprodaui
 onda one shirom pocerkaiu.
 A od kráváh shtochu govoriti
 y zaludu ricsi potroshiti
 Kad ti derxish Sedam, osam kráváh
 toie mómcse Sve istina prava,
 Al u zimi da tribuiesh lika
 nebi nasho ti u kuchi mlika
 kako hochesh dati mlika dáde,
 kadiu nitko timárit neznade
 Negioi metnesh Sina u Shlivýku
 Jachu tebi Sad kázat priliku
 Pak y ono preko Serdca xdere
 ier po legý snig, y kisha dere.
 Ako hochesh ti krave derxati
 y ioshter od nýh ku hasnu imati
 Svexi ti nyu na uxe u Shtalli
 pakioi podai posie y Solli
 Muzticheshiu bash y prez telleta
 ako toga y nie hadeta.
 Josh od iedne govorichu Stvari
 koia uvik Slavoniu kvári

Toie druze shro Hazani paku'
 pak shnyh lyudi bash nishra nesteku'
 Jer on hrānu u polyu ostaviy
 a kod Kuche Kotao nastaviy
 Pakmu hrāna ginne y izmiese
 a on durma pod Kazan potiose
 Samo dase puste nye naxvoka'
 Jase isudin damu nie zoka
 Almu nie bash Sasma ni Sladka
 ier u sellu znade Baba Svaka
 Gdie Hazan, ier yi stoy Vika
 Zako ima dosta pomochnikah.
 Tkogod proide Svakoci pomaze,
 Koy Kapak, Koy cio zamaxe
 A Sue gleda imali bashice,
 onbi hergom Kad neima isashice
 Kadmu pruxish poisme govorili:
 phala brate, nemoise troshili,
 Jer ja nisam zarad tog doshao,
 negsam Konyah traxili poshao,
 Pakse evo kod tabe uvrati,
 nebil mogao shogod za nye znadi
 Jer mi osta bash porveno xitto
 pokisnutiko, pak cernomi litto.
 On Kazuie a uzima herga
 Zdravmi bio, phala strise Gerga.
 Dogu phala. velimu takia,
 shet'se vidi iel isemu takia?
 Dobra brate nishra negovori
 Kada: Samo ona tako gori
 (sinimise daie zagorila,
 al nemazi, bude govorila.
 Po kolliko falash od nye okah?
 iel kolliko fucsia shiroka?

Sodam okah, onai odgovara,
 od nye fattam, pakga zagovara
 A xittomu Sue stoj u polyu,
 okonyegse eno Svinje Kofyu.
 Takolia moi dragi Slavonice!
 takolise iedna Kucha teci?
 Jer neidesh Zacsimsi poshao:
 negsi oudi Hazanu doshao,
 Nisu Kony tude privezani
 u pecari, gdi paku Hazani
 Neg u polyu villi livada
 Ti vidi, ali Sivoie faida.
 Jer ti vish ruzhili o pjehu
 a nje vrane dravta litu.
 Drugo, apel Kada vi oreni
 dakest Jutza s'oral nemozete
 Jerbo u vik Kasno ustanete
 iosh Kasnie volko po fattate
 U pregnete po deset vollovah
 ial more bit rolliko Konyevah
 Pakvas ide uz plug cesloverica
 iedan pluzi, tosu petorica
 Vika stoj s'obbe Sirane pluga
 zuie psooka, zu na volke turbu
 Da iednako onih neche vuchi,
 pakieh poismesh s'obbe Sirane tuchi
 Pakse volli od tebe uplaskie
 mlogo pulah plug y Jaram Skorshe.
 Dok opravisih y pol dana proide
 mogyulo vam vech y tuesak doide
 Vi gledate Sue na tueskaricu
 hochel donel na glavi miricu
 J. doneli Bukaru takie
 dato texak Siroma napie

Jeru

Toie druxe shto kazani peku
 pak shnyh Lyudi bash nishta
 nestekú
 Jer on hránu u polyu ostavy
 a kod kuche kotao nastavy
 Pakmu hrána ginné y izmicse
 a on durma po kazan poticse
 Samo dase púste nye naxvóká
 Jase csudim damu nie xoka
 Almu nie bash Sasma ni Sladka
 ier u Sellu znade Baba Svaka
 Gdie kazan, ierýi Stoý vika
 zato ima dosta pomochnikáh.
 Tkogod proide Svatkoti pomaxe
 koý kapak, koý civ zamaxe
 A Sve gleda imali bashice,
 onbi hergom kad neima csashice
 Kadmu pruxish pocsme govoriti:
 phála brate, nemoise troshiti,
 Jer Ja nisam zarad toga doshao
 negsam kónyáh traxiti poshao,
 Pakse evo kod tebe uvráti,
 nebil mogo shtogod zanye znati
 Jer mi osta bash poxveno xitto
 pokisnutche, pak cernomi litto.
 On kazuie a uzima herga
 zdravmi bio! phála stricse Gerga.
 Bogu phála. velimu takia,
 shtoŕse vidi iel csemu rakia?
 Dobra brate nishta negovori
 kada Samo ona tako gori
 Csinimise daie zagorila,
 al nemari, bude govorila.
 Po kolliko fatash od nye okáh?
 iel kolliko fucsia shiroka?

Sedam okáh, onai odgovára,
 od nye fattam, pakga zagovára
 A xittomu Sve Stoý u polyu,
 oko nyegse eno Svinye kolyu.
 Takolie moi dragi Slavoncse!
 takolise iedna kuch tecse?
 Jer neidesh za csimse poshao?
 negsi ovdi kazanu doshao,
 Nisu koný tude privezani
 u peca(ri,) gdi peku kazani
 Neg u polyu (illi u) livada
 Ti (to znadesh, alli shtolie) faida.
 Jer ti (vollish raditi) o pýchu
 a n(ek) vrane (oko xitta) lichu.
 Drugo, (o)pet kada vi ore(te),
 da(nas) Jutra s'orat nemorete
 Jerbo uvik kasno ustanete
 iosh kasnie volle po fattate
 U pregnete po deset vollováh
 ial more bit tolloko konyeváh
 Pak vás ide uz plug cstverica
 iedan pluxi, tosu peterica.
 Vika stoý s'obbe Strane pluga
 tuie psovka, tu na volle tuxba
 Da iednako oni neche vuchi,
 pak ieh pocsmesh s'obbe Strane tuchi
 Pakse volli od tebe uplashe
 mlogo putáh y Jaram Skershe.
 Dok opravish y pol dana proide
 megyto vam vech y rucsak doide
 Vi gledate Sve na rucskaricu
 hochel donet na glavi miricu
 J doneti Bukaru rakie
 dase texák Siroma napie

Jersu

Jersu danas mlogo uradili
 y oruchi pluga pokvarili
 Prez rakie nishka bil nemore
 ierse neda orati neboze.
 Pak vech na Nlog y rucali sidu
 po tri sala promishlyaiuch yidu.
 Jestan rekne: haidemo orati
 ier nechemo danas po orati
 Vidish Sunce odskočila gdie,
 u iosh polak po orano nie.
 Stazi momose! Kudsi-pavalijo.
 ioshroz ~~ri~~ ~~ma~~ ~~z~~ ~~calya~~,
 A nek mallo y ~~arva~~ ~~pesina~~
 zar ti hor ~~h~~ ~~da~~ ~~nica~~ sve izgine.
 Ja kriv ~~u~~ ~~shroze~~ ~~o~~ ~~l~~ neda
 ne ~~jospodac~~ doide, pak tek gleda,
 Da mi nismo pluga pokvarili
 mi bismo to lasno po orati
 Pak nai posli iedvase nakane,
 y orati po rucsku ustane.
 Pak on neche da vech varden oro
 dokle onog Julra nepo ore
 Nego samo do vrime uzine:
 Vidish momose ti ove duxino!
 Tose danas nemore s'orati
 valya nama volle nahtanili
 A Julra dan nek rannij do zore
 za tri Noga po orati more.
 Davor iessi moi dragi texacse,
 y da rekнем lini posleniese
 xalliBoxe rucska y rakie
 shroze troshish, a faideti nie
 Jedan Paur u nimaeskoj zemly
 u Nezy, ial u Saxonij
 Vishie more on sam po orati
 Had Kobilu, y Kravu ufali

Nego vas pet, y deset vollovah
 Had ufalish, ial deset konyovah.
 Jer netraxi csasli, ni rakie,
 nilise on, Kao vi napie
 Neg ponose u torbici Sira,
 pak sam pluxi, sam Kobilu tira
 Pak on neche da posta ostavi
 dokle svega sutra nesastavi
 J on ore csak do ravne nochi
 ier neima od nikog pomochi
 Pak na sie on tolloko zitta
 Shromu more za dva, za tri litra
 Diti hrana. al on y prodade,
 ier zalludu nishka neimadi.
 On nedexxi, nego shetoie zriba
 y sheto nyemu zaishche porriba
 A ostalo sve za novca dade,
 pak on novca upite imade,
 J za novca Kupuie hodichu
 y ostalo sheto zriba u kuchu.
 Ali u vas tog hadeta nie
 iere nilko orat neumie
 Ti imadesh tri eseliri vola
 bash y svoie y konyo, y koltak
 Ali ovo shetoie vachia ruga
 ti nemorosh sastaviti pluga
 Neg tri Kuche iednoga sastave
 pak neimaju iosh dobre uprave
 Nie samo u tomu ozanyu.
 nego ioshter y drugom imanyu
 Napriliku, da uzmemo ovo,
 Had u iessen doide vino novo,
 Ti imadesh vina y rakie,
 y ostalo shetos od lyudih pie,
 Alga nechesht prodal u mehanu,
 pak da priesh Kudsi nalebanu

Jersu danas mlogo uradili
 y oruchi pluga pokvarili
 Prez rakie nishta bit nemore
 ierse neda orati nebore.
 Pak vech na Slog y rucsati Sidu
 po tri Sata promishlyaiuch yidu.
 Jedan rekme: haidemo orati
 jer necheno danas po orati
 Vidish Sunce odskocsillo gdie,
 a iosh polak po orano nie.
 Stani momcse! Kudsi navlyo.
 ioshter (nisam lulu za)palyo,
 A nek mallo y (m)arva (p)ocsine
 zar ti ho(chesh) da (nam) Sve izgine
 Ja kriv (nisam) shtose o(rat) neda
 n(ek) gospodar doide, pa(k n)ek gleda,
 Da mi nismo pluga pokva(ri)li
 mi bismo to lasno po orali
 Pak nai posli iedvase nakane,
 y orati po rucsku ustane.
 Pak on neche da vech vazdan ore
 dokle onog Jutra nepo ore
 Nego Samo do vrimе uxiné:
 Vidish mocse ti ove duxine!
 Tose danad nemore s'orati
 valya bana vollé nahrániti
 A Sutra dan nek ranný do zore
 ta tri Sloga po orati more.
 Davor iessi moi dragi texacse,
 y da rekнем lini poslenicse
 Xalli Boxe rucska y rakie
 shtose troshish, a faideti nie
 Jedan Paur u nimacskoi zemly
 u Slezý, ial u Saxsoný
 Vishie more on Sam po orati
 kad kobilu, y kravu ufati

Nego vás pét, y deset vollovah
 kad ufatish, ial deset konyováh
 Jer netraxi csasti, ni rakie,
 nitise on, kao vi napie
 Neg ponese u torbici Sira,
 pak Sam pluxi, Sam kobilu tira
 Pak on neche da posla ostavi
 dokle Svega iutra nesastavi
 J on ore csak do tavne nochi
 ier niema od nikog pomochi
 Pak na sie on tolloko xitta
 Shtomu more za dva, za tri litta
 Biti hrána, al on y prodade,
 ier zalludu nishta neimade,
 On nederxi, nego shtoiе triba
 y shto nyemu zaishche potriba
 A ostálo Sve za novce dade
 pak on novca uvike imade
 J za novce kupuie hodichu
 y ostálo shto triba u kuchu
 Alli u vas tog hadeta nie
 iere nitko orat neumie
 Ti imadesh tri csetiri vola
 bash y Svoie y konye, y kolláh
 Alli evo shtoiе vechia tuga
 ti nemoresh Sastaviti pluga
 Neg tri kuche iednoga Sastave
 pak neimaiu iosh dobre uprave
 Nie Samo u tomu orányu,
 nego ioshter y drugom imanyu
 Napriliku, da uzmemo ovo,
 kad u iessen doidé víno novo,
 Ti imadesh vina y rakie,
 y ostálo shtos'od Lyudih pie,
 Alga nechesh prodat u mehanu,
 pak da piesh kadsí natehanu

Neg kod kuche popiesh s'cselyadma,
y ostalim tvojm komshiama,
Koyrise priateľy Kazu,
al nevirui, ier doisto lazu.
Fer kad tebi nestane u sudu,
gditi onda priateľy budu.
Oni tebe zadulye ne lyube,
neg dok imash, pakse za izgube
Alli onog derzi priatelya,
ki pomogne kadtie nevolya.

Slavonar

Jstinaie moi dobriy Satyru,
poslushaime pak budi u miru.
Fachu tebi sad Kazaki pravo,
nechu slagal tako bio zdravo.
Shtogod mena ti sad ponukuiesh,
y nauka plemenike daiesh.
Sveie dobro, y velle korisno,
Ja to shtimam za verlo kriposno.
Al poslushai fachu Kazati,
y od svashita tebi uzrok datti
Od svakoga moiega imanya;
navlastilo pako od oranya.
Ti govoriš da u zemlya drugih
vishie ora, nego nashi plugi,
A nepregnu nogo dvoie marve.
Ja viruiem to prez svake parbe,
Alli tebi y to vallya znatti,
daie kod nyh lashnye y oratti
fersu kod nyh verlo dobre zemlye,
dabi csovik orao od zelye.
Pokrai toga ioshter y lagane.
Zalo plugom dvoie marve ganre.
Alli kod nas toga neimade,
ierbo u nas zemalyak imade
Kadbi dvoie marve upregnuo
nebi samim plugom okrenuo.

Tako kod nas iest teshko oratti
zato moram osam upregnuti,
ioshter kod nas zemalyak imade
koia skoro nicsem nevalyade.
Niti hoehe na nyoi shto raditi
neznam kako akochesh raditi
Neg onako uvik pusla laxy,
Zalo neche dau nitko tezi

Satyr

Tise tuxis da nevalya zemlya.
y da neche nosi zelya
Al pochini uzrok toga.
Fate pollim tako brata svoga.
Svaki jak u kaznom drugom
ons vlada drugacse plugom.
Fer zhenlogo on nishta nematti,
nego shto ima ono bash timari,
Dok pozanye, taki vori gyubre
zatosumu uvik zemlye dobre,
I skoroiu svakog litia ore
Zalo lashnye y orati more
Alli zvoia zemlya nevalyade
ler gyubreta na nyoi neimade.
Ti gyubreta odvishie imadesh
alse shnyme posluzil neznadesh
Neg onako zalludu istrune
u nyeg shtalla do pollak zaronne.
Da ti nyega izveresh upolye,
Vidiobi kako rodi zelye
Zarad toga ona rodi neche,
ierse nanyu gyubreta nemache.
Ti promisti samo Vinograda
ossim drugih shtokaki ograda
Shoga dobro zagyubriti zndda,
onai vishie neg drugi imade
Albi ti rad, dati sama plodi,
y svakakim sianyem uzodi

Neg kod kuche popiesh s'cselyadma,
 y ostálim tvoým komshiama,
 Koýtise priatelý kaxu,
 al nevirui, ier doista laxu.
 Jer kad tebi nestane u Sudu,
 gdiiti onda priatelý budu.
 Oni tebe zadulye nelyube,
 neg dok imash, pakse ta izgube.
 Alli onog derxi priatelya,
 ki pomogne kadtie nevolya.

Slavonac

Jstinaie moi dobrý Satyru,
 poslushaime pak budi u miru.
 Jachu tebi Sad kazati pravo,
 nechú Slagat tako bio zdravo,
 Shtogod mene ti Sad ponukuiesh,
 y nauke plemenite daiesh,
 Sveie dobro, y velle korisno,
 Ja to shtimam za verlo kriposno
 Al poslushai Jachuti kazati,
 y od Svashta tebi uzrok datti
 O Svakoga moiega imanya:
 Navlastito pako od oránya.
 Ti govorish da u zemlya drugih
 vishie oru, nego nashi plugi,
 A nepregnu nego dvoie marvé
 Ja viruiem to prez Svake parbé,
 Alli tebi y to vallya znatti,
 daie kod nyh láshnye y orati
 Jersu kod nyh verlo dobre zemlye,
 dabi csovik orao od xelye,
 Pokrai toga ioshter y lagane,
 zato plugom dvoie marve ganne
 Alli kod nás toga neimáde,
 ierbo u nás zemalyáh imáde
 Kadbi dvoie marve u pregnuo
 nebi Samim plugom okrenuo.

Tako kod nás iest tesko oratti
 zato moram osam upregnuti,
 Joshter kod nás zemályáh imadé
 koia Skoro nicsim nevalyáde.
 Niti hoche na nyoi shto roditi
 neznam kako akochesh raditi
 Neg onako úvik pústa lexi,
 zato neche daiu nitko texi.

Satyr

Tise tuxish da nevalya zemlya,
 y da ne(che dati) nosi zelya
 Al po(chuti shtoi) uzrok toga,
 Jate (m)ollim (ka)ko brata Svoga.
 Svaki (tex)ák u kr(alyestvu) drugom
 on(se v)láda drugacsie (pl)ugom
 Jer z(a) mlogo on nishta nemari,
 neg shto ima ono bash timari,
 Dok poxanye, taki vozi gyubre
 zatosumu uvik zemlye dobre,
 J skoroiu Svakog litta oré
 zato lashnye y orati more
 Alli tvoia zemlya nevalyade
 ier gyubreta na nyoi neimáde,
 Ti gyubreta odvishe imadesh
 alse shnyne posluxit neznadesh
 Neg onako zalludu istrune
 u nyeg Shtalla do pollak zaronne.
 Da ti nyega izvezesh u polye,
 vidio bi kako rodi zelye
 Zarad toga ona rodit neche,
 ierse nanyu gyubreta nemeche.
 Ti promisli Samo vinográda
 ossim drugih shtokaki ográdáh
 Tkoga dobro zagyubriti znadé,
 onai vishie neg drugi imadé
 Albi ti rad, dati Sama plodi,
 y Svakakim Sianyem urodi

Metrudeshi, alto bil nemore,
 nego valya raditi nebore.
 Bogh ie rekao dase trudom hranish,
 y da zemlyu svakako timarish.
 Pakichesh od nye ti hasnu imatti,
 drugaisie onache lexati.
 Ossim toga shtose izgovarash,
 y od zemlye samnom prigovarash.
 Da u tebe tri futea imade,
 Koie sasvim nist'ra nevalyade,
 Jere na nyoi ni zov ni psheica
 neche roditi bash ozimica.
 Dose tebe neche
 neg hochul sada i robitati.
 Istinaie i. a. ade zemla
 na i. svako neche za i. zelye,
 Alie neima ka sasvim n' valya,
 shto govorish, kad nu nevolya.
 Da ti samo znadesh pogoditi,
 Kakvim zittom onache roditi,
 da siesh u vrime podobno,
 Jati kaarem, viruimi Slobodno,
 Dabi ona dobro urodilla,
 y svu tvoiu trudbu naplatilla.
 Al ti siesh, a nelnash nebore,
 onog zitta da podnest nemore,
 Pakise tuzish, da roditi neche
 y zaloju y zapustish veche.
 Jma Lyudih, kisu tim biratti,
 y na svaku ruku probirali
 Pakisa od tog knyge nacsinilli,
 nekbi drugih nymse posluzilli,
 u koyma, da ti znadesh shtiti:
 mogao bi od svashta viditi,
 Kakva zemlya, y shto nanyoi rodi,
 Kadli valya siati, da rodi
 Zalo, dasi dorada ucio
 Sadse nebi tolliko mucsio

Radech ono shto dobro neznaresh,
 pak poslie faido neimadesh.
 Shaly dakle ti u skullu dile
 neka ucsi, iet sami vidile,
 Da na svitu svekolliko sada,
 po pismu, y po knyga vlada.
 Nit more tko sad shtogod biti,
 avio nezna bar naimanye shtiti.
 Nit officir, iost manye ledovnik,
 ni Teagavac, ni dobar postenik.
 Shaly reklo, nezapusti dile,
 da onako u ludosti od raste
 Pakise nezna ni bogu moliti
 a kamolli sam ispoviditi
 Alie ucim da ondi neshalyesh
 y u skullu onaku nedaesh
 Idiga onai, ki valya da ucsi,
 Svojm poslom y dobilkom mucsio,
 Kako kodvas bi obicai pria
 Virui meni toie Shiparia
 Jerga Shalye damu trazi puzi
 pakise nalo veslo dica tuzi.
 Nego shaly u skullu onake
 gdiche ucil on duhovne like
 Koiehemu dushu izliciti
 da on more svoj Boga diciti.
 Jer cvoti bash jedna prilika
 shrosam rekao od duhovnog lika.
 Mi shtiemo u knyga starie
 y cerkvene kazu historie
 Da u gradu Casaree Philippi
 koy iedan od varoshah lipi
 u no doba na glasu biashe,
 Kako nama u historia pishe
 Nicephorus, y Eusebio
 koy onda uno vrime bio,
 Daie u nyem jedna xena bila,
 Kexvotociem koiase mucsila

Netrudechi, alto bit nemore,
 nego valya raditi nebore.
 Bogh ie rekao dase s'trudom hránish,
 y da zemlyu Svakako timarish,
 Pakchesh od nye ti hasne imatti,
 drugacsie onache lexati.
 Ossim toga shtose izgovárash,
 y od zemlye Samnom prigovárash,
 Da u tebe tri Jutra imade,
 koie Sasvim nishta nevalyáde,
 Jere na nyoi ni zo(b,) ni pshenica
 neche rodi(t, ni) bash ozimica.
 Tose tebi (n)eché (virovati,)
 neg hochu(ti) Sada (pr)obirati:
 Jstinaie(, da im)ádé ze(mlye,)
 na (koi) svako neche (rodit) zelye,
 Allie neima ka Sasvim n(ev)alya,
 shto govorish, kad nie nevolya.
 Da ti Samo znadesh pogoditi,
 kakvim xittom onache roditi,
 J da Siesh u vrime podobno,
 Jati kaxem, viruimu Slobodno,
 Dabi ona dobro urodilla,
 y Svú tvoiu trudbu naplatilla.
 Al ti Siesh, a neznash nebore,
 onog xitta da podnest nemore,
 Pakse tuxish da roditi neche
 y zatoiu y zapustish veche.
 Jma Lyudih, kisu tim birállí,
 y na Svaku ruku probirállí
 Paksu od tog knyge nacsinilli,
 nekbi drugih nýmse posluxilli,
 U koyma, da ti znadesh shtiti,
 mogaobi od Svashta viditi,
 Kakvá zemlyá, y shto nanyoi rodi,
 Kadli valya Siati, da rodi.
 Zato, dasi dosada ucsio
 Sadse nebi tolloko mucsio

Radech ono shto dobro neznádesch,
 pak poslie faide neimádesch.
 Shalý dakle ti u Skulu dit
 neka ucsi, ier Sami vidite,
 Da na Svitú Svekoliko Sada,
 po pismuse, y po knyga vláda.
 Nitti more tko sad shtogod biti,
 ako nezna bar naimanye shtiti.
 Nit officir, iosh manye Redovnik,
 ni Tergovac, ni dobar poslenik.
 Shaly reko, nezapusti dite,
 da onako u ludost od raste
 Pakse nezna ni Bogu molliti
 a kamolli Sam ispoviditi
 Alte ucsim da ondi neshalyesh
 y u Skullu onaku nedaiesh
 Gdiga onai, ki valya da ucsi,
 Svoým poslom i dobitkom mucsí,
 kako kodvas bi obicsai pria
 virui meni toie Sliparia
 Jerga Shalye damu traxi puxe
 pakse nato verlo dica tuxe.
 Nego shalý u Skulle onake
 gdiche ucsit on duhovne like
 koiechemu dushu izlicsiti
 da on more Svog Boga dicsiti.
 Jer evoti, bash iedna prilika
 shtosam reko od duhovnog lika.
 Mi shtiemo u knyga Starie
 y Cerkvene kaxu historie
 Da u gradu Caesareé Philippi
 koy iedan od varósháh lipi
 U no doba na glasu biashe,
 kako nama u historia pishe
 Nicephorus, y Eusebio
 koy onda uno vrime bio,
 Daie u nyem iedna xena bila,
 kervotocsiem koiase mucsila

Bash zadugo dvanaest godinah
pak ugleda khersta gospodina.
Ona u nyeg imashe ushanye,
y veliko ioshche vitovanye;
Dabi samo onase dodilla

Svetog Skula, tabi ozdravila;
Zarad toga kroz pukse promashe,
y halyna nyegove dorashe,
Paki poznade dokseie dodilla
daie od kervi csirto ozdravilla.
Za Zaphalnoe y za uspomenu
ona nyemu Stupa ukoronu
Bash prid kuchom na nyegovu diku
na stup melnu nyegovu priliku
A nyezina prilika pribiva
za Isusom, Skutase dodiva
Koy, Katio Nicophorus pishe
trista godin prid nye kuchom bishie
I na Stupu poniknula trava
toie brate sve istina prava.

Pak kadabi tako urodilla
y Skutase nyegova dodilla
I miallabi ona kripotl taku,
dabi bolest izlicila svaku
Alli trava koias' nedodie
te millosti ona nedobie
Niki tomu tKogod uzrok znada
Zashto ona lika neimade.
Evo dakle duhoona prilika
od te travy y nyekina lika
I od xene, za umah ozdravi
y Isusu...
Kakogodie...
y Kame...
Tako y...
duho...
fersu...
u koieso mlogo dice Skupi
Koy u nyoi kako trava rastu
y Kad vache tolliko odrastu
Dase Skula Boziaga dodu:
toiest Duha Svetoga dobie
Licitiche duhovne bollesti
- a nocheiek nigda nittko smesti.

Tabula

Dok Satyr na ovai nacsin csoviku u Vorsha pripovidashe, illi da bolye reknem
pivashe, megyuko y rucsak nyhou gotov biashe. Csovik molli svoga novoga
priatelja da shynye blaguis, Koy drage volye knyemu pri-side. Alli Csov
ba buduchi vrucha, usillova csovika pukati u Kashiku, shro kada vidi
Satyr, csudan znali shro ono zlamenua, upita csovika: shroche to rechi
shro u Kashiku pushest? Ja ladim csorbu, odgovara csovik, Zashtoie tako
vrucha, daie nie moguiche serkati nezazladeiki prie. A shroci, pilaga
Satyr, mallo prie Kadmose saslalti, u ruks zahukivao? Csovik mu odgovara:
onosam ruks geiaho moiom parrom, iersumi bile prizehle. Kadie to
tako, odgovara Satyr: poltle ti iz iednih usta y vruche y studeno pu-
shesh, Jase nechku srobom paidashibi. Zbogom ortai.

Vallya bixati iz drushtva onih Nauk
Lyudih, Kojhse cici noudaraiu s' dillik iednaki

Bash zadugo dvanaiest godináh
 pak ugleda kersta gospodina.
 Ona u nyeg imashe uffanye,
 y velliko ioshter virovanye:
 Dabi Samo onase dodilla
 Svetog Skuta, tabi ozdravila:
 Zarad toga kroz pukse pomacse,
 y halyne nyegove dotacse,
 Pak poznade dokseie dodilla
 daie od kervi csisto ozdravilla,
 Za zaphalnost y za uspomenu
 ona nyemu Stúpa ukorenu
 Bash prid kuchom na nyegovu diku
 na Stúp metnu nyegovu priliku
 A nyezina prilika pribiva
 za Issusom, Skutase dodiva
 koy, kako Nicephorus pishe
 trista godin prid nye kuchom bishe
 J na Stupu poniknula trava
 toie brate Sve istina prava.

Pak kadabi tako urodilla
 y Skútase nyegova dodilla
 J mallabi ona kripot taku,
 dabi bolest izlicsila Svaku
 Alli trava koias' nedodie
 te millosti ona nedobie
 Niti tomu tkogod uzrok znade
 zashto ona lika neimáde.
 Evo dakle duhovna prilika
 od te trave (y) nyezina lika
 J od xene, (ka) u mah ozdravi
 y Jssusu (kamen-stúp pos)tavi
 Kakogodie (ona) ozd(ravi)lla
 y kam(enit) Stup(mù posta)villa
 Tako y (vi) damu postav(ite)
 duh(ovni) Stúp, Skulle nacs(ini)t(e),
 Jersu S(ku)lle Svete cerkve Stupi
 u koiese mlogo dice Skupi
 Koÿ u nyoi kako trava rastu
 y kad veche tolliko odrastu
 Dase Skuta Boxiega dodiu:
 toiest Duha Svetoga dobiu
 Licsitiche duhovne bollesti
 a necheieh nigda nitko Smesti.

Fabula

Dok Satyr na ovai nacsin csoviku u vershe pripovidashe, ili da bolye raknem
 pivashe, megyuto u rucsak nyhov gotov biashe. Csovik molli Svoga novoga
 priatelya, da shynyme blaguie, koÿ drage volye knyemu pri-Side. alli csor
 ba buduchi vrucha, usillova csovika puhati u kashiku, Shto kada vidi
 Satyir, csudan znati shto ono zlamenuie, u pita csovika: shtochte to rechi
 Shto u kashiku pushesh? Ja ladim csorbu, odgovara csovik, zashtoie tako
 vrucha, daiu nie moguche Serkati nerazladechi prie. A sthtosi, pitaga
 Satyr, mallo prie kadsmoste Sastali, u ruke zahukivao? Csovik mu odgovara:
 onosam ruku griaho moiom parrom, iersumi bile prizeble. Kadie to
 tako, odgovara Satyr: pokle ti iz iednih ustá y vruche y Studeno pu-
 shesh, Jase nechú stobom paidashiti. Zbogom ostai.

Nauk

Vallya bixati iz drushtva onih Lyudih, koÿse ricsi neudaraiu s'dillih iednako.

K A Z A L O

Predgovor	I
I Ratne skule Matije Antuna Relkovića	I
II Vinkovački rukopis	VI
Satyr u Verhse Slavoncu	2
II Satir kaxe uzrok, zashto u Slavonŷ neima Skulàh	6
III Satyr Pokazuie da u Slavonŷ imadu Skulle, alli kakove?	8
IV Kollo	12
V Divan	14
VI Molyba	16
VII Posilo	20
VIII Pirovi	26
IX Zarucsnici	32
X Zarucsniku	36
XI Od Gazdaluka	42
Slavonac	48
Satyr	48
Fabula	52
Nauk	52
Kazalo	55

Za nakladnika:

Dražen Švagelj

Transkripcija rukopisa:

Marko Landeka

Korektor:

Marko Landeka

Tehnički urednik:

Ivica Ujlakoš

Tisak:

CERIS Vinkovci

Naklada: 1000 primjeraka

Tisak dovršen u listopadu 1997.

ISBN 953-6015-17-X